KALENDARZ LEKARSKI

r. 1873.

KALENDARZ
LEKARSKI

NA ROK

1873.

(Wydanie Redakcyi „Gazety Lekarskiéj“).

ROK CZWAR

WARSZAWA.
CZCIONKAMI GAZETY LEKARSK
Ulica Sto-Krzyzka Nr. 1343 (nowy 9).

Дозволено Цензурою.

Варшава, 8 (20) Ноября 1872 года.

Styczeń. Janwar — ma dni 31. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu
S.	20	S. M. Ihnatia B.	Teofila Męcz.	1	**Nowy Rok**
C.	21	M. Julianii S. P.	Tomasza Ap.	2	Makarego Opata.
P.	22	W. M. Anastasii	Zenona i Flawiana.	3	Daniela m. i Geno
S.	23	S. Feoduła P. P.	Wiktoryi pan. męcz.	4	Tytusa i Grze. BB.
N.	24	pr. M. Ewhen. Pr.	† Adama i Ewy	5	1 po N R. Telesf.
P.	25	**Roż. H. Is. C.**	**Boże Narodz.**	6	**Trzech Króli.**
W.	26	**Sob. Pr. Boh.**	**Szczepana M.**	7	Lucjana M i Teo.
Ś.	27	**1 M. Stefana.**	Jana Ewangelisty.	8	Seweryna opata
C.	28	Ap. Nikanora	Młodzianków	9	Marcyanny p. m.
P.	29	ss. 14.000 Mł. ub.	Tomasza Kantuarys.	10	Agaton i Wilh. b
S.	30	Mucz. Anisii	Eugeniusza biskupa	11	Higina i Teod.
N.	31	pr. Melanii Riml.	Sylwestra papieża	12	1 po 3 kr. Arkad.
P.	1	**N. h. Ob. Hos.**	**Nowy Rok.**	13	Weroniki P. i Got.
W.	2	S. Silwestra P. R.	Makarego Opata	14	Hilarego B. i Fel.
Ś.	3	pr. Małachii	Daniela m. i Genow.	15	Pawła 1-go pust.
C.	4	Sob. 70 A. P. Feo.	Tytusa i Grzegorza	16	Marcela p. i Ott.
P.	5	M. Feopemta *Post.*	Telesf. pap. i Emil.	17	Antoniego opata.
S.	6	**Boh. Hospod.**	**Trzech Króli.**	18	Kat. Ś. Piotra w R
N.	7	Sob. Joanna Kr.	N. 1 po 3 K. Lucjan.	19	2 po 3 K. Ferdyn.
P.	8	pr. Heorgia Choz.	Seweryna Opata	20	Fab. p. i Seb. m.
W.	9	M. Poliew. Fil. M.	Marcyanny panny	21	Agnieszki p. m.
Ś.	10	S. Hrihor. Nisk.	Agatona i Wilhelma	22	Wincen. i Ana. m.
C.	11	pr. Feodosia	Higina i Teodora	23	*Zaślub. N. P. M.*
P.	12	M. Tatiany	Arkadiusza i Jana B.	24	Tymoteusza b. m.
S.	13	M. Ermiła i Strat.	Weroniki panny	25	Nawróc. Ś. Pawła
N.	14	N. po B. P. Otec.	2 po 3 K. Hilarego	26	3 po 3 K. Polik. b.
P.	15	pr. Pawła Fiwej.	Marcela papieża	27	Jana Chryzost.
W.	16	Pok. Czest. Wier.	Pawła I pustelnika	28	Karola w. i Rajm.
Ś.	17	pr. Antonia Wiel.	Antoniego opata w.	29	Franc. Sal. b. w.
C.	18	S Afanasia i Kir.	Kated. ś. Piotra w R.	30	Martyny p. m.
P.	19	pr. Makaria Ehip.	Henryka i Kanuta	31	Piotra Nol. w.

Święta Żydowskie. Dnia 4 Szabas, d. 9 Post Asurobetaiwes, dnia 11, 18 i 25 Szabasy, dnia 29 Rozchodesz czyli 1-go Mca Szwat.

☽ Pierwsza kwadra dnia 5 o godz. 9 m. 45 wiecz.
☺ Pełnia d. 13 o godz. 5 m. 26 wiecz.
☾ Ostatnia kw. d. 21 o godz. 8 m. wieczór.
● Nów d. 28 o godz. 5 m. 45 wiecz

Luty. Fewral — ma dni 28. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu.		Święta katolickie nowego stylu.
S.	20	Pr. Ewfima W.	Fabjana i Seb.	1	Ignac. B. i Bryg.
N.	21	N. 13 po S. Pr. M.	N. 3 po 3 K. Agnies.	2	**Ocz. N. M. P.**
P.	22	Ap. Tim. Pr. M A.	Wincentego i Anast.	3	Błażeja biskupa
W.	23	S. M. Klimenta.	*Zaślubiny N. M. P.*	4	Ansgarego bisk.
Ś.	24	Pr. Ksienii i Mak.	Tymoteusza b. m.	5	Agaty panny m.
C.	25	S. Hrihoria Boh.	Nawr. ś. Pawła.	6	Doroty panny m.
P.	26	pr. Ksienofonta	Polikarpa bisk. męc.	7	Romualda opata
S.	27	Per. Mosz. Joan.	Jana Chryzost. b. m.	8	Jana z Matty W.
N.	28	N. Myt. i Far.	N. 4 po 3 K. Waler.	9	Star. Apolonii p.
P.	29	Pier. Mosz. S. M.	Franciszka Sal. bisk.	10	Scholastyki panny
W.	30	Sob. Trech świat.	Martyny panny.	11	Eufrozyny panny
Ś.	31	S. Kira i Joan. Pr.	Piotra Nolaski.	12	Gaudentego b.
C.	1	M. Trofima.	Ignacego b. i Brygid.	13	Juliana m. i Jor.
P.	2	**Stret. Hosp.**	**Oczysz. N. M. P.**	14	Walentego kapł.
S.	3	S. Simeona i An.	Błażeja bisk. męcz.	15	Faustyna i Jow.
N.	4	N. Bl. Pr. Isidora.	Staroz. Ansgarego	16	Mięs. Julianny p.
P.	5	Mucz. Ahafii.	Agaty panny męcz.	17	Silwina b. i Don.
W.	6	pr. Wukoła i M.	Doroty panny	18	Konstancyi panny
Ś.	7	pr. Parfenia i Ł.	Romualda Opata	19	Konrada wyzn.
C.	8	W. M. Feodora	Jana z Matty W.	20	Eucharyusza b.
P.	9	M. Nikif. S. M.	Apolonii panny m.	21	Eleonory panny
S.	10	S. M. Charałam.	Scholastyki panny	22	Kat. Ś. Piotra w A.
N.	11	N. M. S. M. Włas.	Mięsop. Eufrozyny	23	Zap. Romany p.
P.	12	S. Meletia i Alexia	Gaudentego.	24	Macieja Apost.
W.	13	pr. Martiniana	Juliana męczennika	25	Flawiana m.
Ś.	14	pr. Kiriłła i Aw.	Walentego k. męcz.	26	† *Popielec.* Alexa.
C.	15	Ap. Onisima Pr.	Faustyny i Jowity m.	27	Anast. B. i Lean.
P.	16	M. Pamfiła Paw.	Julianny panny	28	Romana Opata

Święta Żyd. Dnia 1 i 8 Szabassy, dnia 12 Chamyszusor Byswat dzień radosny.—D. 15 Szabas.—D. 22 Szabas (Szkułym). D. 27 i 28 Rozchodesz Ador.

☽ Pierwsza kwadra dnia 4 o godz. 10 m. 46 rano.
○ Pełnia d. 12 o godz. 0 min. 49 w.
☾ Ostatnia kw. dnia 20 o godz. 0 min. 8 w.
● Nów d. 27 o godz. 3 min. 54 rano.

Marzec. Mart — ma dni 31. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu.
S.	17	W. M. Feodor.	Sylwina biskupa	1	Albina biskupa
N.	18	N. Syrop. S. Lwa	Zapustna. Konstancyi	2	Wst. Heleny ces.
P.	19	Ap. Archip. i Fil.	Kondrada wyznawcy	3	Kunegundy ces.
W.	20	ps. Lwa Kat.	Eucharjusza biskupa	4	Kazimierza król.
Ś.	21	pr. Timofeja	Eleonory panny	5	† Teofila B. i Fr.
C.	22	M. wo Ewhen. Pr.	*Popiel.* Kat. ś. Piot.	6	Wiktora i Wikt.
P.	23	S. M. Polikarpa	Romany pan. i Dam.	7	† Tomasza z Akw.
S.	24	Obret. Hławy Pre.	Macieja Apostoła	8	† Jana Boż. i Beaty
N.	25	N. 1 posta S. Tar.	Wstępna Sigfrida	9	Sucha. Fran. Rz.
P.	26	S. Porfiria Ar. Ha.	Aleksandra	10	SS. 40 Męczen.
W.	27	pr. Prokopia	Anastazego p. i Fort.	11	Konstantyna W.
Ś.	28	pr. Wasilia i Mar.	† Romana Opata	12	Grzegorza papieża
C.	1	P. M. Ewdokii	Albina biskupa	13	Nicefora b. i Mod.
P.	2	S. M. Feodota	† Heleny Cesarzowej	14	Matyldy królow.
S.	3	M. Ewtr. i Wasil.	† Kunegundy Ces.	15	Longina m. i Leo.
N.	4	2 posta pr. Heras.	Sucha. Kazim. Króla	16	Głucha. Cyr. Dya.
P.	5	M. Konona pr. M.	Fryderyka	17	Gertrudy panny
W.	6	M. Konstantina	Wiktora i Wiktoryna	18	Gabryela Arch.
Ś.	7	S. M. Wasilia Efr.	Tomasza z Awinu	19	*Józefa Ob. N. M. P.*
C.	8	pr. Teofiłakta	Jana Bożego wyzn.	20	Wincentego i Euf.
P.	9	ss. 40 mm. Sewas.	Franciszki Rzymian.	21	Benedykta Opata
S.	10	M. Kondrata, Kip.	40 męczenników	22	Pawła i Oktaw.
N.	11	3 posta S. Sofron.	Głucha. Eulogiusza	23	Środ. Katarz. Szw.
P.	12	pr. Teofana, Hrih.	Grzegorza papieża	24	Marka i Tymot.
W.	13	S. Nikif. pat. Kon.	Krystyny panny	25	*Zw. N. M. P.* i Ire.
Ś.	14	pr. Wenedikta	Matyldy Królowéj	26	Ludgera biskupa
C.	15	M. Ahapia i Alex.	Longina męczennika	27	Ruperta biskupa
P.	16	M. Sawina i Trof.	Cyryaka Dyakona	28	Syxta pap. i Dor.
S.	17	pr. Alexia Czeł. b.	Gertrudy panny.	29	Cyrylla Dyakona
N.	18	4 posta. S. Kirił.	środop. Gabryela Ar.	30	Biała. Kwir. M.
P.	19	M. Chrisanfa Dar.	*Józefa Obl. N. M. P.*	31	Korn. i Balb. m.

Święta Żyd. Dnia 1 Szabas.—D. 8 Szabas (Zucher).—D. 12 Post Estery.—Dnia 13 i 14 Purym.—D. 15 Szabas.—D. 22 Szabas (Pura).—D. 29 Szabas (Chodesz) czyli 1-go Mca Nison.

☽ Pierwsza kw. d. 6 o godz. 2 m. 41 r.
○ Pełnia d. 14 o g. 7 min. 3 rano.
☾ Ostatnia kwadra dnia 21 o godzinie 11 minut 6 wieczór.
● Nów dnia 28 o godzinie 1 minut 52 wieczór.

Kwiecień. Aprel — ma dni 30. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu
W.	20	pr. Joan. Sier.	Eufemii panny	1	Teodory m. i Hug.
Ś.	21	pr. Jakowa Episk.	Benedykta opata	2	Franciszka à Pau.
C.	22	S. M. Wasilia	Pawła b. i Oktaw.	3	Ryszarda biskupa
P.	23	pr. M. Nikona	Katarzyny kr. szw.	4	Izydo. i *N. P.M.B.*
S.	24	pr. Zacharii	Marka i Tymoteusza	5	Wincentego Fer.
N.	25	5 post. Bł. **Pr.B.**	Biała **Zw. N.M.P.**	6	Kwiet. Wilhel. op.
P.	26	Sobor Arch. Haw.	Ludgiera biskupa	7	Epifaniusza bisk.
W.	27	M. Matrony	Ruperta biskupa	8	Dyonizego bisk.
Ś.	28	pr. Ilariona	Syxta pap. i Doroty	9	Maryi Kleofy.
C.	29	pr. Marka i S. Kir.	Cyrylla Dyakona	10	*Wiel.* Ezechiela p.
P.	30	pr. Joan spis. lies.	Kwiryna i *N.M.P.B.*	11	*Wiel.* Leona p.
S.	31	pr. Ipatia Episk.	Balbiny panny.	12	*Wiel.* Juliusza p.
N.	1	N. Werb. Marja	Kwietnia. Teodory	13	**Wielkanoc**
P.	2	pr. Tita M. Polik.	Franciszka à Paulo.	14	**Wielk.** Tryburc.
W.	3	pr. Nikity M. Feo.	Ryszarda biskupa.	15	Bazylisy i Anast.
Ś.	4	pr. Josifa Heorhia	Izydora biskupa	16	Lamberta męcz.
C.	5	*Wiel.* M. Ahafap.	*Wiel.* Winc. Fer. w.	17	Rudolfa biskupa
P	6	*Wiel.* S. Ewtichja	*Wiel.* Celestyna pap.	18	Apoloniusza męc.
S.	7	*Wiel.* pr. Heorhia	*Wiel.* Epifan. bisk.	19	Hermogensa męc.
N	8	**W. Ch.** S. A. Ir.	**Wielkanoc** Dyon.	20	Prze. Sulpicyusza
P.	9	**P. sw.** M. Ewps.	**Wielkanoc** Maryi	21	Anzelma biskupa
W.	10	**W. sw.** M. Ter.	Ezechiela proroka	22	Sotera i Kaja
Ś.	11	S. M. Antipy	Leona papieża	23	Wojciecha b. m.
C.	12	pr. Wasilia Episk.	Juliana p. i Damiana	24	Bony Panny
P.	13	S. M. Artemona	Hermenegilda	25	Marka Ewang.
S.	14	S. M. Martina p.	Tyburcyusza	26	Marcelina i Kleta
N.	15	N. Ftomy Ap. Ar.	Przewodnia. Bazylisy	27	2 po W. Teofila
P.	16	M. Ahafii, Iriny	Lamberta biskupa	28	Witalisa męc.
W.	17	pr. Simeona per.	Anieli i Rudolfa	29	Piotra męczen.
Ś.	18	S. Joanna M.	Apoloniusza męcz.	30	Katarzyny Seneń.

Święta Żyd. Dnia 5 Szabas (heguoet).—Dnia 12 i 13 Peysach czyli święta Wielkanocne.—Dnia 14 i 15, 16 i 17 Chałhamoet czyli Wolne święta.—Dnia 18 i 19 Ostatnie dni świąt Wielkanocnych.—Dnia 26 Szabas.—Dnia 27 i 28 Rozchodesz lior.

☽ Pierwsza kwadra dnia 4 o godzinie 8 minut 32 wiecz.
🌕 Pełnia dnia 12 o godzinie 11 ninut 35 wiecz.
☾ Ostatnia kwadra dnia 20 o godzinie 6 minut 43 rano.
🌑 Nów dnia 27 o godzinie 0 minut 12 rano.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu.
C.	19	pr. Joanna Heo.	Hermogenes.	1	Filipa i Jakóba A.
P.	20	pr. Feodora i An.	Sulpicyusza Serwil.	2	Atanaz. b. i Zyg.
S.	21	s. m. Januara	Anzelma biskupa	3	Znalez. Ś. Krzyża
N.	22	N. Mir. pr. Feod.	2 po W. Sotera, Kaj. i	4	3 p W. Flor. *op.ś.J.*
P.	23	w. m. Heorhia	Wojciecha [*Gr. Chr.*	5	Piusa V papieża
W.	24	m. Sawwy Strat.	Bony p. i Fidelisa	6	Jana w Oleju
Ś.	25	A. E. Marka	Marka Ewangelisty	7	† Dominiki panny
C.	26	s. m. Wasilia	Marcelina i Kleta	8	**Stanisława B.**
P.	27	s. m. Simeona	Teofila biskupa	9	Grzegorza bisk.
S.	28	m. Maxima i Kir.	Witalisa męczennika	10	Antonina i Izyd.
N.	29	N. Raz. pr. Memn.	3 po W. Piotra męcz.	11	4 po W. Mamerta
P.	30	Apost. Jakowa	Katarzyny Seneńsk.	12	Pankracego męc.
W.	1	pr. Jeremii	Filipa i Jakóba	13	Serwacego bisk.
Ś.	2	św. Afanasia W.	Atanazego bisk. wyz.	14	Bonifacego męc.
C.	3	m. Timofeja	Znalezienie ś. Krz.	15	Zofii z 3 córkami
P.	4	m. Pelahii, m. Sil.	Florjana m. i Moniki	16	Jana Nep. *k. m.
S.	5	m. Iriny	Piusa V papieża	17	Paschalisa i Wer.
N.	6	N. Samar. Praw.	4 po W. Jana i *Op. ś.*	18	5 po W. Feliksa b.
P.	7	Znamenie Kresta	† Dominiki [*Józefa.*	19	Piotra Celest. p.
W.	8	**Ap. Joa. Boh.**	**Stanisł. B. M.**	20	Bernarda Seneń.
Ś.	9	**s. Nikoł. cud.**	Grzegorza biskupa	21	† Donata męcz,
C.	10	Ap. Simona Ziłota	Antonina i Izyd. Or.	22	**Wn. P.** Julii p.
P.	11	ss. Mefodia i Kon.	Mamerta biskupa	23	Dezyderyusza b.
S.	12	ss. Epifa. i Herm.	Pankracego	24	Joanny wdowy
N.	13	N. slep. m. Alex.	5 po W. Serwacego	25	6 po W. Grzeg. VII
P.	14	m. Isidora i Max.	† Bonifacego	26	Filipa Neryu. w.
W.	15	pr. Pachomia W.	† Zofii z 3-ma córk.	27	Maryi Magd. d. P.
Ś.	16	pr. Feod. Efrema	† Jana Nepomuc. m.	28	Germana biskupa
C.	17	**Wo. H.** ap. And.	**Wnieb. Pańskie**	29	Teodozyi męcz.
P.	18	m. Feod. m. Alex.	Eryka Kr. i Wenant.	30	Feliksa papieża
S.	19	s. m. Patrikia	Piotra i Celestyny.	31	Petronelli panny

Święta Żyd. Dnia 3 i 10 Szabasy.—Dnia 15 Lagboumer dzien radosny.—Dnia 17 i 24 Szabasy.—Dnia 27 Rozchodesz Siwan.—Dnia 31 Szabas.

☽ Pierwsza kwadra dnia 4 o godzinie 3 minut 4 wiecz.
🌕 Pełnia dnia 12 o godzinie 1 minut 10 wiecz.
☾ Ostatnia kwadra dnia 19 o godzinie 0 minut 9 wiecz.
🌑 Nów dnia 26 o godzinie 11 minut 20 rano.

Czerwiec. Ijuń — ma dni 30. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu.		Święta katolickie nowego stylu.
N.	20	Św. Otec. S. Al.	6 po św. Bernarda	1	**Zesł. ś. D.** Fort·
P.	21	śś. Konst. i Elen.	Donata	2	**Święt.** Bland. p·
W.	22	m. Wasiliska	Julii panny męcz.	3	Klotyldy kr. i Er.
Ś.	23	pr. Mich. i Ewfr.	Dezyderyusza bis.	4	† Franciszka i Sat.
C.	24	pr. Simeona i Nik.	Joanny wdowy	5	Bonif. b. i Wal. m.
P.	25	Obr. Hł. Joan. K	Grzegorza papieża	6	† Norberta bisk.
S.	26	Ap. Karpa i Alfeja	Filipa Nereusza	7	† Roberta opata
N.	27	**Sosz. S. D.** Fer.	**Zesł. ś. D.** Jana p.	8	**Trójcy ś.** Max.
P.	28	**P. s. Du.** s. Nik.	**święt.** Filipa N.	9	Pryma i Feli. mm.
W.	29	m. Feodosii i ś. Jo.	Teodozyi męczen.	10	Małgorzaty Kr. S.
Ś.	30	pr. Isaakia Dalm.	Feliksa papieża	11	Barnaby Apost.
C.	31	Apostoła Ermia	Petroneli panny	12	**Boże C.** Onufr.
P.	1	m. Justina	Fortunata króla	13	Antoniego Pad.
S.	2	s. Nikifora	Blandyny panny	14	Bazylego biskupa
N.	3	1 po sw. m. Łukil.	**Trój. św.** Klotyldy	15	2 po Św. Wita
P.	4	*✓ d. Petr. post.*	Opata bisk. i Saturn.	16	Benona B. i Just.
W.	5	s. m. Dorofeja	Bonifacego biskupa	17	Adolfa B. i Marc.
Ś.	6	pr. Wissariona	Norberta biskupa	18	Marka i Marceli.
C.	7	m. Feodota	**Boże Ciało.** Rob.	19	Gerwazego i Prot.
P.	8	w. m. Feodora str.	Maksimina i Med.	20	Sylwerj. i *Ser. Jez.*
S.	9	s. Kiriłła archiep.	Pryma i Felic.	21	Aloizego Gonzagi
N.	10	2 po sw. m. Timof.	2 po św. Małgorzaty	22	3 po Ś. Paulina b.
P.	11	ap. Warfołomeja	Barnaby apostoła	23	Agrypiny pan. m.
W.	12	pr. Pafnutia	Onufrego pustelnika	24	*Nar. ś. Jana Chrz.*
Ś.	13	m. Akiliny i Ant.	Antoniego padewsk.	25	Prospera biskupa
C.	14	pr. Eliseja s. Mef.	Bazylego biskupa	26	Jana i Pawła mm.
P.	15	pr. Amosa s. Jony	Wita i Modesta	27	Władysława kr.
S.	16	s. Tichona Amaf.	Benona bisk. i Justy.	28	Ireneusza biskupa
N.	17	3 po sw. m. Manu.	3 po św. Marcyana	29	4 p. Ś. **Piotr i P.**
P.	18	m. Leontia i Ipatia	Marka i Marceliana	30	Emilii i Lucyny

Święta Żyd. Dnia 1 i 2 Szewyot święta uroczyste. Pamiątka odebrania 10-ro Bożego Przykazania na Górze Synai.—Dnia 7, 14 i 21 Ssabasy.—Dnia 25 i 26 Rozchodesz Tamus.

Pierwsza kwadra dnia 3 o godzinie 9 minut 9 rano.
Pełnia dnia 10 o godzinie 11 minut 55 rano.
Ostatnia kwadra dnia 17 o godzinie 5 minut 25 wiecz.
Nów dnia 24 o godzinie 11 minut 36 wieczór.

Lipiec. Ijul — ma dni 31. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu
W.	19	ap. Judy br. Ho.	Gerwazego i Protaz.	1	Teodoryka Kap.
Ś.	20	s. m. Mefodia Pat.	Sylweryusza i Flor.	2	*Naw. N. M. P.* i Ot.
C.	21	m. Juliana i Ter.	Aloizego Gonzagi	3	Heliodora i Anat.
P.	22	s. m. Ewsewia	Paulina biskupa	4	Józefa Kalas. w.
S.	23	m. Ahripiny	Agripiny panny	5	Filomeny p. m.
N.	24	4 po s. **R. J. Kr.**	4 po św. **N. ś. Jana**	6	5 po S. Dominiki
P.	25	pr. m. Fewronii	Prospera biskupa	7	Apollonj. i Pulch.
W.	26	prep. Dawida	Jana i Pawła mm.	8	Elżbiety wdowy
Ś.	27	pr. Sampsona	Władysława kr. węg.	9	Cyrilla b. i Anat.
C.	28	s. Kira i Joanna	Ireneusza bisk. męc.	10	7 br. MM. syn. Fel.
P.	29	**S. A. Pet.** i **Pa.**	**Piotra i Pawła A.**	11	Sabina w. i Pel. m.
S.	30	Sobor 13 apostoł.	Emilii i Lucyny	12	Jana Gwalberta.
N.	1	5 po ss. SS. C.	5 po św. Teodoryka	13	6 po S. Małgorzaty
P.	2	Poł. Ryz. Bohor.	*Nawiedz. N. M. P.*	14	Bonawentury b.
W.	3	m. Jakinfa s. Fil.	Heliodora i Anatol.	15	Rozes. Apostołów
Ś.	4	św. Andreja Krits.	Józefa Kalasantego	16	*N. M. P. Szkapler*
C.	5	pr. Afanasia	Filomeny panny męc.	17	Aleksego wyzn.
P.	6	pr. Sisoia	Dominiki panny męc.	18	Szymona z Lipn.
S.	7	pr. Fomy m. Łuk.	Apoloniusza i Pulch.	19	Wincentego à Pa.
N.	8	6 po s. w. m. Pro.	6 po św. *Jana z Duk.*	20	7 po S. Eliasza pr.
P.	9	s. m. Pankrat.	Cyrylla b. i Anat. m.	21	Daniela pr. i Prax.
W.	10	pr. Antonia piecz.	Amalii p. i 7 br. m.	22	Maryi Magdaleny
Ś.	11	w. m. Ewfimii	Sabina w. i Pelagii	23	Apolinara b. m.
C.	12	m. Prokła i Haria	Jana Gwalb. opata b.	24	Krystyny p. m.
P.	13	Sob. Arch. Hawr.	Małgorzaty panny m.	25	Jakóba Apostoła
S.	14	ap. Akiły pr. Oni.	Bonawentury bisk.	26	*Anny M. N. M. P.*
N.	15	7 po s. s. w. Kniaz.	7 po św. Rozesł. ap.	27	8 po S. 7 braci śp.
P.	16	s. m. Afinohena	*N. M. P. Szkaplerzn.*	28	Innocentego kap.
W.	17	w. m. Mariny	Aleksego wyznawcy	29	Marty i Serafiny p.
Ś.	18	m. Emiliana i Jak.	Szymona z Lipnicy	30	Abdona i Senneny
C.	19	pr. Makriny	Wincentego à Paulo	31	Ignacego Lojoli

Święta Żyd. Dnia 5 i 12 Szabasy.—Dnia 13 Post Szyweusor Betamus.—Dnia 19 Szabas.—Dnia 25 Rozchodesz Aw.—Dnia 26 Szabas.

☽ Pierwsza kwadra dnia 3 o godzinie 1 minut 59 rano
☺ Pełnia dnia 10 o godzinie 8 minut 21 rano.
☾ Ostatnia kwadra dnia 16 o godzinie 10 minut 5 wiecz.
● Nów dnia 24 o godzinie 1 minnt 9 wieczór.

Sierpień. Awgust — ma dni 31. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu.		Święta katolickie nowego stylu.
P.	20	pr. Ilii pr. Awr.	Eliasza proroka	1	Piotra w okow.
S.	21	pr. Simeona i Joa	Daniela proroka	2	*N. M. P. Anielsk.*
N.	22	8 po s. s. Marii m.	po sw. Maryi Magd	3	9 po S. Zn. s. Szcz.
P.	23	m. Trofima i Teofi	Apolinaria biskupa	4	Dominika wyz.
W.	24	m. Christiny	Krystyny panny męc.	5	*N. P. M. Śnieżnej*
Ś.	25	Uspienie s. Anny	Jakóba apostoła	6	*Przemien. Pańsk.*
C.	26	s. m. Ermołaja	*Anny Matki N. M. P*	7	Kajetana wyz.
P.	27	w. m. Panteleim.	Natalii panny męcz.	8	Cyry. Lar. i Smar.
S.	28	ap. Prochora	Innocentego papieża	9	Romana męc.
N.	29	9 po sw. m. Kallin.	9 po sw. Marty panny	10	10 po S. Wawrz.
P.	30	ap. Siły s. Joanna	Kunegundy	11	Zuzanny i Dygny.
W.	31	s. Ewdomika	Ignacego Lojoli wyz.	12	Klary panny
Ś.	1	Prois. D. K. *1 post.*	Piotra w okowach	13	Hipolita i Kassya.
C.	2	m. Stef. Błaż. Wa.	*N. M. P. Anielskiej*	14	÷ Euzebjusza w.
P.	3	p. Isaakia i Anton.	Znalez. ś. Szczepana	15	**Wn. N. M. P.**
S.	4	s. 7 Otroków w Ef.	Dominika wyznawcy	16	Rocha wyznawcy
N.	5	10 po sw. m. Ews.	10 po ś. *NMP. śnież.*	17	11 po Ś. Anastaz.
P.	6	**Preob. Hosp.**	*Przemienienie Pań.*	18	Agap. M. i Bronis.
W.	7	pr. m. Dometia	Kajetana wyznawcy	19	Benigny i Rufina.
Ś.	8	s. Emiliana i Mir.	Cyryaka Larga i Sm.	20	Jacka i Bernarda
C.	9	ap. Matfia m. Ant.	Romana męczennika	21	Joanny Frem. wd.
P.	10	m. Ławrentia i Ah.	Wawrzyńca męczen.	22	Symforyana m.
S.	11	pr. Feod. i Wasilia	Zuzanny panny	23	Filipa Benicyusza
N.	12	11 po sw. m. Fotia	11 po św. Klary pan.	24	12 po S. Bartł. ap.
P.	13	pr. Maxima m. Ip.	Hipolita i Kassyana	25	Ludwika króla.
W.	14	pr. Micheja pr. Fe.	÷ Euzebiusza wyzn.	26	Zefiryna papieża
Ś.	15	**Usp. Pre. Boh.**	**Wnieb. N. M. P.**	27	Cezar. i Prz. Ś. K.
C.	16	Nierukot. o. m. d.	Rocha wyznawcy	28	Augustyna b. d. K.
P.	17	m. Mirona Filipa	Anastazyusza bisk.	29	Śc. św. Jana Chrz.
S.	18	m. Flora i Ławra	Bronisławy	30	Feliksa M. i Róży
N.	19	12 po sw. m. And.	12 po św. Benigny	31	13 po S. Rajmun.

Święta Żyd. Dnia 2 Szabas (Chazon).—Dnia 3 Tyszebaw Post zdobycia Jerozolimy.—Dnia 8 Chamyszeusor Beaw dzień radosny.—Dnia 9 Szabas (Nachmi).—Dnia 16 Szabas.—Dnia 23 Szabas i Rozchodesz.—Dnia 24 Rozchodesz Eluł.—Dnia 30 Szabas.

Pierwsza kwadra dnia 1 o godzinie 4 minut 57 wiecz.
Pełnia dnia 9 o godzinie 3 minut 24 wiecz.
Ostatnia kwadra dnia 15 o godzinie 6 minut 28 rano.
Nów dnia 29 o godz. 3 minut 39 rano.
Pierwsza kwadra dnia 31 o godzinie 5 minut 41 rano.

Wrzesień. Sentiabr'—ma dni 30. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu
P.	20	pr. Samuiła	Bernarda opata	1	Idziego Opata
W.	21	ap. Faddeja	Joanny Fremiot wd.	2	Stefana Kr. Węg.
Ś.	22	m. Ahafonika	Symforyana męczen.	3	Izabeli Królowej
C.	23	s. m. Irineja s. Ka.	Filipa Ben. wyznaw.	4	Rozalii Ponorm.
P.	24	s. m. Ewtichija	Bartłomieja apost.	5	Wawrzyńca i Just.
S.	25	ap. Warfołom.	Ludwika króla	6	† Zacharyasza pr.
N.	26	13 po sw. m. Adria	13 po św. Zefiryna	7	14 po S. Reginy
P.	27	pr. Primena	Przen. ś. Kazimierza	8	**Nar. N. M. P.**
W.	28	pr. Mojseja Mur.	Augustyna b. dra K.	9	Gorgoniusza m.
Ś.	29	**Us. hł. Joa. k.**	Ścięcie ś. Jana Chrz.	10	Mikołaja z Tol.
C.	30	s. w. kn. Aleksan.	Feliksa m. i Róży L.	11	Prota m. i Teod.
P.	31	poł. pois. Bohor.	Rajmunda wyznaw.	12	Walerjana i Salez.
S.	1	pr. Simeona st.	Idziego opata	13	Maurycyusza b.
N.	2	14 po sw. s. Joan.	14 po św. Stefana kr.	14	15p.S. Podw. ś. K.
P.	3	s. m. Anfima	Izabeli i Eufrozyny	15	Nikodema Kapł.
W.	4	s. m. Wawiły	Rozalii Ponormit. p.	16	Cypryana biskupa
Ś.	5	pr. Zacharii pr. El	Wiktoryna i Justyny	17	† Pięć r. ś. Fran.
C.	6	Wos. Cz. Ar. Mich.	Zacharyasza proroka	18	Józefa z Kop.
P.	7	m. Sozonta s. Joa.	† Reginy panny m.	19	† Januryusza m.
S.	8	**Roz. Pr. Boh.**	**Narod. N. M. P.**	20	† Eustachiusza m.
N.	9	15 po sw. s. Joak.	15 po św. *Im. Maryi*	21	16p. S. Mateusz. a.
P.	10	m. Minodory Nim.	Mikołaja z Tolen.	22	Maurycego m.
W.	11	pr. Feodory m. D.	Teodory pok. i Prota	23	Tekli Panny m.
Ś.	12	s. m. Awtonoma	Waleryana i Salezego	24	*N. M. P. od w. n.*
C.	13	s. Kornilia Sotn.	Maurycyusza bisk.	25	Cypryana i Just.
P.	14	**Wozd. Cz. Kr.**	*Podw. św. Krzyża*	26	Aurelii panny
S.	15	m. Nikity i Porfir.	Nikodema kapłana	27	Kosmy i Damiana
N.	16	16 po s. w. m. Ew.	16 po św. Cypryana	28	17p.S.Wacł. i *Lud.*
P.	17	m. Sofii, Wiery N.	Pięciu ran św. Fran.	29	Michała ar. [z *Gi.*
W.	18	s. Ewmenia m. Ar.	Józefa i Tomasza	30	Hieronima D. K.

Święta Żyd. Dnia 6 i 13 Szabasy.—Dnia 14 rozpoczynają się roraty, trwają do dnia sądnego.—Dnia 22 święta Trąbki, czyli Nowy Rok 5634 od stworzenia świata.—Dnia 23 drugi dzień Trąbek.—Dnia 24 Post Gedalia.—Dnia 27 Szabas (Szuwa).

🌕 Pełnia dnia 6 o godz. 10 minut 28 wiecz.
🌗 Ostatnia kwadra dnia 13 o godzinie 5 minut 31 wiecz.
🌑 Nów dnia 21 o godzinie 7 minut 59 wiecz.
🌓 Pierwsza kwadra dnia 29 o godz. 4 minut 8 wieczór.

Październik. Oktiabr'—ma dni 31. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu		Święta katolickie nowego stylu.
S.	19	m. Trofima	† Konstantego	1	Remigiusza bisk.
C.	20	w. m. Ewstafia	Eustachiusza męcz.	2	Aniołów Stróżów
P.	21	ap. Kodrata s. Di.	† Mateusza ap. i ew.	3	Kandyda M. i Lud.
S.	22	s. m. Foki pr. Jony	† Maurycego męcz.	4	Franciszka Seraf.
N.	23	17 p. s. Zacz. S. J.	17 po św. Tekli p. m.	5	18 po Ś. *N.M.P.R.*
P.	24	1 m. Fekły pr. Nik.	*N. M. P. Różańcowéj*	6	Brunona wyzn.
W.	25	pr. Ewfrosimi	*N. M. P. od w. niew.*	7	Justyny panny m.
Ś.	26	prest. s. Joanna b.	Cypryana męczen.	8	Brygidy wdowy
C.	27	m. Kallistrata	Kosmy i Damiana	9	Dyonizego b. m.
P.	28	pr. Char. s. k. Wia.	Wacława kr. czesk.	10	Francisz. Bor. w.
S.	29	pr. Kipriana i Feo.	Michała archanioła	11	Placydy panny
N.	30	18 po sw. s. m. Hr.	18 po św. Hieron. D.	12	19p.S. *Wincentego*
P.	1	pokr. pr. Bohor.	Remigiusza biskupa	13	Edwarda K. [*Kad.*
W.	2	s. m. Kipriana	Aniołów Stróżów	14	Kalixta p. męcz.
Ś.	3	s. m. Dionisa Arc.	Kandyda męczennika	15	Jadwigi w. i Ter.
C.	4	s. m. Jerofeja s. H.	Franciszka Serafic.	16	Florentyna bisk.
P.	5	m. Charitiny	Placydy i Flawii p.	17	Wiktora B. i Luc.
S.	6	apostoła Fomy	Brunona wyznawcy	18	Łukasza Ew. Ap.
N.	7	19 po sw. s. Sierh.	19 po św. Justyny	19	20 p.S. Piotra z Al.
P.	8	pr. Piełahii s. Tai.	Brygidy panny	20	Ireny panny
W.	9	ap. Jakowa Alfeo.	Dyonizego biskupa	21	Urszuli panny
Ś.	10	m. Ewłam. pr. Te.	Franciszka Borg. w.	22	Korduli p. m. i Alf.
C.	11	ap. Filipa m. Zin.	Placydy panny	23	Jana Kapistrana
P.	12	m. Andronika	Maxymiliana bisk.	24	Rafała Archan.
S.	13	m. Karpa i Wenia.	Edwarda kr. ang.	25	Kryspa i Krysp. m.
N.	14	20 po sw. m. Naza.	20 po św. Kaliksta	26	21p.S.Ewar.i*Jana*
P.	15	pr. Ewfimia	Jadwigi w. i Teressy	27	Sabiny m. [*Kant.*
W.	16	m. Łonhina Sotn.	Florentyna biskupa	28	Szymona i Judy A.
Ś.	17	pr. Ossii m. Andr.	Wiktora b. i Florya.	29	Narcyza b. i Euz.
C.	18	apost. ewan. Łuki	Łukasza ewangelisty	30	Zenob. b. i Zen. p
P.	19	pr. Joan. bł. Kleo.	Piotra z Alkantary	31	Wolfganga bisk.

Święta Żyd. Dnia 1 Sądny dzień.—Dnia 4 Szabas.—Dnia 6 i 7 Święta Kuczek, Palma.—Dnia 7, 9, 10 i 11 Wolne święta czyli Chalhomoet.—Dnia 12 Hoszano-rabu Palma.—Dnia 13 i 14 Ostatnie dni świąt Palmowych.—Dnia 18 Szabas.—Dnia 21 i 22 Rozchodesz Choswon.—Dnia 25 Szabas.

Pełnia dnia 6 o godz. 6 minut 32 rano

Ostatnia kwadra dnia 13 o godzinie 5 minut 31 wiecz.

Nów dnia 21 o godz. 7 minut 57 wiecz.

Pierwsza kwadra dnia 28 o godz. 0 minut 45 rano.

Listopad. Nojabr'—ma dni 30. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu.		Święta katolickie nowego stylu.
S.	20	w. m. Artemja	Przen. s. Wojciecha	1	**Wszystk. Św.**
N.	21	21 po sw. pr. Ilar.	21 po św. Urszuli p.	2	22 p S. Wiktora b.
P.	22	**Kaz. ik. P. B.**	Korduli panny	3	*Dzień Zaduszny*
W.	23	ap. Jako. s. Ignat.	Jana Kapissrana	4	Kar. Borom. b. w
Ś.	24	pr. Boh. wsi. skor.	Rafała Archanioła	5	Emeryka i Zach
C.	25	m. Markiana i An.	Kryspa i Kryspina	6	Leonarda wyz.
P.	26	w. m. Dimitria	Ewarysta papieża m.	7	Wilibalda biskupa
S.	27	m. Nestora i Mark.	Sabiny męczennicz.	8	Gotfryda b. w.
N.	28	22 p. sw. m. Teren.	22 po św. Szymona	9	23p.S.Teod.*Op. N.*
P.	29	m. Anastasii	Narcyza i Euzebii	10	Andrz. z A. [*M.P.*
W.	30	m. Zinowia m. An.	Zenobi usza i Zenobii	11	Marcina biskupa
Ś.	31	ap. Stahia i Nark.	Wolfganga biskupa	12	5br.męczenników
C.	1	ss. Cz. Kos. i Da.	**Wszystk. święt.**	13	Dydaka wyzn.
P.	2	m. Elpidifora	*Dzień Zadusz.* Wikt.	14	Serap. i Klem. w.
S.	3	m. Josifa Preswit.	Huberta biskupa	15	Leopolda wyzn.
N.	4	23 po sw. pr. Joan.	23 p. ś. Karol i *Stan.*	16	24 po Ś. Edm. i *St.*
P.	5	m. Halaktiona	Emeryka [*Kostki*	17	Salomei p. [*Kost.*
W.	6	s. Pawła Ispow.	Leonarda wyznawcy	18	Maxyma biskupa
Ś.	7	m. Antonina i Feo.	Wilibalda b. i Eng.	19	Elżbiety kr. węg.
C.	8	**Sob. ś. Ar. M.**	Gotfrida b. i 4 Koron.	20	Feliksa Walez. w.
P.	9	m. Onisifora i Po.	Teodora męczennika	21	*Ofiarow. N. M. P.*
S.	10	ap. Erasta i Rodio.	Andrzeja z Awelinu	22	Cecylii panny m.
N.	11	24 po s. w. m. Min.	24 po św. Marcina	23	25 po Ś. Klemensa
P.	12	s. Joanna Miłost.	Marcina i Serafina	24	Jana od Krz. wyz.
W.	13	s. Joanna złatous.	Dydaka wyznawcy	25	Katarzyny p. męc.
Ś.	14	ap. Filippa s. Hrih.	Serapiona i Klemen.	26	Piotra i Aleks. b.
C.	15	m. Hur. i Dim. *t p.*	Leopolda wyznawcy	27	Barlaama pust.
P.	16	ap. i Ewanh. Matf.	Edmunda biskupa	28	Mans. b. i Rufa m.
S.	17	s. Hrihoria Episk.	Salomei panny	29	Saturnina męczen.
N	18	25 po sw. m. Płat.	25 po św. Maxyma	30	1Adw.Andrzeja A.

Święta Żyd. Dnia 1, 8 i 15 Szabasy.—Dnia 20 i 21 Rozchodesz Kisłew.—Dnia 22 i 29 Szabasy.

☺ Pełnia dnia 4 o godzinie 4 min. 34 wiecz.
☾ Ostatnia kwadra dnia 12 o godzinie 2 minut 24 rano.
● Nów dnia 20 o godzinie 4 minut 38 rano.
☽ Pierwsza kwadra dnia 27 o godzinie 8 minut 22 rano.

Grudzień. Dekabr'—ma dni 31. 1873.

Dnie		Święta kościoła wschodniego.	Święta katolickie starego stylu.		Święta katolickie nowego stylu.
P.	19	pr. Warłaama	s. Elżbiety	1	Eligiusza biskupa
W.	20	pr. Hrihoria Dek.	Feliksa Walezyusza	2	Bibianny panny
Ś.	21	**Wwe.w.CPB.**	*Ofiarowanie N. M.P*	3	Franciszka Ks.
C.	22	ap. Filimona	Cecylii panny męcz.	4	Barbary panny m
P.	23	s. Aleksandra N.	Klemensa papieża	5	Sabby Op. i Piotra
S.	24	w. m. Ekateriny	Jana od Krzyża	6	Mikołaja biskupa
N.	25	26 po sw. m. Klim.	26 po św. Katarzyny	7	2 Adw. Ambroż.
P.	26	w. m. Heor. s. In.	Piotra i Aleksandra	8	**Nie. P. N. M. P.**
W.	27	m. Jakowa pr. Ro.	Barlaama pustelnika	9	Leok. p. m. i Wal.
Ś.	28	pr. m. Stefana	Rufa m. Mansweta b.	10	*N. M. P. Loretańs.*
C.	29	m. Paromona	Saturnina męczen.	11	Damazego p. w.
P.	30	ap. Andreja s. Fr.	Andrzeja apostoła	12	Synezyu. i Aleks.
S.	1	pr. Naum. Filar.	Eligiusza biskupa	13	Łucyi i Otylii pp.
N.	2	27 po s. pr. Naum.	1 adw. Bibianny pan.	14	3 Adw. Spirid. m.
P.	3	pr. Sofonii	Franciszka Ksawer.	15	Ireneusza męcz.
W.	4	w. m. Warwary	Barbary panny męc.	16	Euz. b. m. i Adel.
Ś.	5	pr. Sawwy Oswia.	Sabby op. Piotra Ch.	17	† Łazarza biskupa
C.	6	**swiati. Nikoł.**	Mikołaja biskupa	18	Gracyana biskupa
P.	7	sw. Amrosia Med.	† Ambrożego bisk.	19	† Faustyny wd.
S.	8	pr. Patapia a. ap.	**Niep. P. N. M. P.**	20	† Teofila mecz.
N.	9	28 p. s. Zac. s. An.	2 adw Leokadyi pan.	21	4 Adw. Tomasza A.
P.	10	m. Miny i Ermoh.	*N. M. P. Loretańskiej*	22	Flawiana i Zen. m
W.	11	pr. Daniła i Łuki	Damazego pap. wyz.	23	Wiktoryi p. m.
Ś.	12	s. Spiridona Trim.	Synezyusza i Aleks.	24	† *Wig.* Adama i E.
C.	13	m. Ewstratia i Aw.	Łucyi i Otylli pp.	25	**Nar. Chr. P.**
P.	14	m. Firsa s. Filim.	Spirydyona biskupa	26	**Szczepana M.**
S.	15	s. m. Elewferia	Ireneusza męczen.	27	Jana Ewangelisty
N.	16	Praotec. pr. Ahhe.	3 adw. Euzeb. i Ade.	28	Młodzianków
P.	17	pr. Daniiła, Anan.	Łazarza biskupa	29	Tomasza Kantu.
W.	18	m. Sewastiana	Gracyana biskupa	30	Eugen. b. i Daw.
Ś.	19	m. Wonifatia	Faustyny wdowy	31	Sylwestra papieża

Święta Żydowskie. Dnia 6 i 13 Szabasy.—Dnia 15 rozpoczynają się Gody, trwają dni 8.—Dnia 20 i 21 Rozchodesz Tewas. Dnia 27 Szabas.—Dnia 30 Asurobetaiwes Post zdobycie Jerozolimy.

☺ Pełnia dnia 4 o godzinie 4 minut 58 rano.
☾ Ostatnia kwadra dnia 11 o godzinie 11 minut 37 wiecz.
● Nów dnia 19 o godz 7 minut 25 wiecz.
☽ Pierwsza kwadra dnia 26 o godzinie 4 minut 3 rano.

EWANGELIE NA WSZYSTKIE ŚWIĘTA.

Na Nowy Rok. U Łuk. ś. w r. 2, *o obrzezaniu Chrystusa Pana.*
— N. po Nowym Roku, u Mateusza św. w rozdziale 3, *o Chrzcie Chrystusa w Jordanie.*
— Trzech Króli. U M. ś. w r. 2, *o św. Trzech Królach.*
— N. 1 po 3 K. U Łuk. ś. w rozdz. 2, *o Chrystusie w 12 latach.*
— N. 2 po 3 K. U Jana ś. w rozdziale 2, *o godach w Kanie Galil.*
— N. 3 po 3 Kr. U Mat. św. w rozdz. 8, *o trędowatym i setniku.*
— Oczyszcz. N. M. P. U Łuk. św. w rozd. 2, *o przyniesieniu Chrystusa do kościoła Jerozolimskiego.*
— N. Starozapustną. U Mat. św. w rozdz. 20, *o robot. w winnicy.*
— N. Mięsop. U Łuk. św. w rozd. 8, *o różnego rodz. nasionach.*
— N. Zapustną. U Łukasza św. w rozdziale 18, *Jezus przepowiada swą mękę i uzdrowieniu ślepego.*
— Popielec. U Mateusza św. w rozdziale 6, *o poście.*
— N. Wstępną. U Mateusza św. w rozdz. 4, *o kuszeniu Pana Jezusa przez czarta.*
— N. Suchą. U Mat. św. w rozdz. 17, *o przemienieniu się Jezusa.*
— N. Głuchą. U Łuk. św. w r. 11, *o wyrzuceniu czartów.*
— N. Środopustną. U Jana św. w r. 6, *o nakarmieniu 5000 ludzi.*
— Zwiastowanie N. M. P. U Łukasza św. w rozdz. 1, *o posłaniu Anioła Gabryela do Najśw. Maryi Panny.*
— N. Białą. U Jana św. w rozdz. 8, *o żydach chcących ukamienować Jezusa.*
— N. Kwiet. U Mat. św. w rozdz. 21, *o wjeździe Jezusa do Jeroz.*
— Wielki Czwartek. U Jana św. w rozd. 13, *o wieczerzy Pańskiej i umywaniu nóg Apostołom.*
— Wielki Piątek. *Passya według Jana św. w rozdz. 18 i 19.*
— N. Wielkan. U Mar. ś. w r. 16, *o zmartwychwstaniu Ch. Pana.*
— Poniedziałek Wielk. U Łuk. św. w rozdz. 24, *o objawieniu się Chrystusa dwom uczniom idącym do Emaus.*
— N. Przewodnią. U Jana św. w rozdz. 20, *o pokazaniu się Chrystusa uczniom.*
— N. 2 po W. U Jana św. w rozdz. 10, *o Chr. dobrym pasterzu.*
— N. 3 po W. U Jana św. w rozdz. 16, *o odejściu Chrystusa Pana do Ojca.*

— Narodzenie Chrystusa Pana. U Łuk. ś. w rozdz. 2, o *narodzeniu Chrystusa Pana.*
— Ś. Szczepana I męcz. U Mat. ś. w rozdz. 23, o *posyłaniu proroków.*
— Ś. Jana Ewangelisty. U Jana ś. w r. 21, o *naśladowaniu Chrystusa i ulubionym Jego uczniu.*
— Młodzianków. U Mat. św. w rozdz. 2, o *ucieczce do Egiptu i rzezi niewiniątek w Betleem.*

ŚWIĘTA RUCHOME.

Niedziela Starozapustna	dnia	9 Lutego.
„ Mięsopustna	„	16 Lutego.
„ Zapustna	„	23 Lutego.
Popielec	„	26 Lutego.
Wstępna	„	2 Marca.
Kwietnia	„	6 Kwietnia.
Wielkanoc	„	13 Kwietnia.
Krzyżowe dni	„	19, 20 i 21 Maja.
Wniebowstąpienie Pańskie	„	22 Maja.
Zesłanie Ducha Świętego	„	1 Czerwca.
Świętéj Trójcy	„	8 Czerwca.
Boże Ciało	„	12 Czerwca.
Niedziela 1-a Adwentu	„	30 Listopada.

Mięsopustu rachując od Nowego Roku włącznie do Popielca, tygodni 8 dni 3.

Suche dnie.

Pierwsze, dnia 5, 7 i 8 Marca.—Drugie, dnia 4, 6 i 7 Czerwca.—Trzecie, dnia 17, 19 i 20 Września.—Czwarte, dnia 17, 19 i 20 Grudnia.

CZTERY PORY ROKU ASTRONOMICZNE.

Początek wiosny dnia 21 Marca o godzinie 8 rano.
Początek lata dnia 22 Czerwca o godzinie 4 rano.
Początek jesieni dnia 23 Września o godz. 7 wiecz.
Początek zimy dnia 22 Grudnia o godz. 1 po pół nocy.

Tabelka wschodu i zachodu słońca.

Miesiąc	Dnia	Wschód godz.	Wschód min.	Zachód godz.	Zachód min.	Miesiąc	Dnia	Wschód godz.	Wschód min.	Zachód godz.	Zachód min.
Styczeń	1	8	12	3	56	Lipiec	1	3	44	8	22
	5	8	11	4	0		5	3	47	8	21
	10	8	9	4	7		10	3	52	8	17
	15	8	5	4	15		15	3	57	8	13
	20	8	0	4	23		20	4	4	8	8
	25	7	54	4	32		25	4	11	8	1
	30	7	47	4	41		30	4	18	7	53
Luty	1	7	44	4	45	Sierpień	1	4	21	7	50
	5	7	37	4	52		5	4	25	7	24
	10	7	28	5	2		10	4	16	7	38
	15	7	18	5	11		15	4	8	7	45
	20	7	8	5	20		20	4	0	7	53
	25	6	58	5	30		25	5	54	7	0
	28	6	51	5	35		30	5	49	6	6
Marzec	1	6	49	5	37	Wrzesień	1	5	11	6	47
	5	6	40	5	44		5	5	18	6	38
	10	6	29	5	53		10	5	26	6	27
	15	6	17	6	2		15	5	35	6	13
	20	6	5	6	11		20	5	43	6	3
	25	5	54	6	19		25	5	51	5	51
	30	5	42	6	27		30	6	0	5	40
Kwiecień	1	5	37	6	31	Październ.	1	6	1	5	37
	5	5	28	6	38		5	6	8	5	28
	10	5	17	6	47		10	6	11	5	16
	15	5	5	6	56		15	6	21	5	5
	20	4	55	7	4		20	6	34	4	55
	25	4	84	7	13		25	6	43	4	44
	30	4	34	7	21		30	6	53	4	34
Maj	1	4	32	7	23	Listopad	1	6	56	4	30
	5	4	25	7	29		5	7	4	4	23
	10	4	16	7	38		10	7	13	4	15
	15	4	8	7	45		15	7	22	4	7
	20	4	0	7	53		20	7	31	4	0
	25	3	54	8	0		25	7	39	3	55
	30	3	49	8	6		30	7	47	3	59
Czerwiec	1	3	47	8	9	Grudzień	1	7	48	3	50
	5	3	44	8	13		5	7	54	3	47
	10	3	41	8	17		10	8	0	3	46
	15	3	40	8	20		15	8	5	3	45
	20	3	40	8	22		20	8	9	3	47
	25	3	41	8	23		25	8	11	3	49
	30	3	43	8	22		30	8	12	3	54

ZAĆMIENIA W ROKU 1873.

W roku 1873 będą miały miejsce: Dwa zaćmienia słońca i dwa zaćmienia księżyca.

1. *Zaćmienie słońca cząstkowe* dnia 26 Maja o godzinie 11 minut 20 rano widzialne w Europie.

2. *Zaćmienie słońca cząstkowe* dnia 20 Listopada o godzinie 4 min. 38 rano niewidzialne.

1. *Zaćmienie księżyca całkowite* dnia 12 Maja o godzinie 1 minut 10 po pół-nocy; w Europie wcale niewidzialne.

2 *Zaćmienie księżyca* dnia 4 Listopada o god. 4 min. 34 wieczór; dla Warszawy księżyc wschodzić będzie zaćmiony.

DNIE GALOWE DWORSKIE.

Które należy obchodzić przez Nabożeństwo i uwolnienie uczniów od lekcyi.

Styczeń. Dnia 6 (25 Grudnia) pamiątka wyswobodzenia kościoła i państwa Ruskiego od napadu Gallów i z niemi 20 plemion.—Dnia 13 (1) Nowy Rok Ruski, oraz rocznica urodzin J. C. W. W. X. *Heleny Pawłównéj* i J. C. W. W. X. *Alexieja Alexandrowicza.*

Luty. Dnia 26 (14) Urodziny J. C. W. W. X. *Maryi Fedorówny* małżonki Następcy Tronu.

Marzec. Dnia 3 (19 Lutego), pamiątka wstąpienia na Tron J. C. K. M. Najjaśniejszego ALEXANDRA II MIKOŁAJEWICZA.—Dnia 10 (26 Lutego), Rocznica ur. J. C. W. W. X. ALEXANDRA ALEXANDROWICZA, Następcy Tronu.

Kwiecień. Dnia 16 (4) Pamiątka szczęśliwego ocalenia życia J. C. K. M. Najjaśniejszego Pana ALEXANDRA II MIKOŁAJEWICZA.—Dnia 29 (17) Rocznica ur. J. C. K. M. ALEXANDRA II MIKOŁAJEWICZA i J. C. W. W. X. *Mikołaja Michałowicza.*

Sierpień. Dnia 3 (22) Lipca Im. J. C. K. M. N. MARYI ALEXANDRÓWNÉJ i J. C. W. W. X. *Maryi Fedorówněj*, małż. Następcy Tronu, Ich CC. WW. XX. *Maryi Alexandrównéj i Maryi Mikołajewnéj.*—Dnia 8 (27) Lipca Rocznica urod. Jéj C. K. M. N. MARYI ALEXANDRÓWNÉJ, oraz Rocz. ur. i Im. J. C. W. W. X. *Mikołaja Mikołajewicza* Starszego i Im. J. C. W. W. X. *Mikołaja Mikołajewicza* Młodszego.

Wrzesień. Dnia 7 (26) Sierpnia Rocznica Koronacyi Jego C. K. M. N. ALEXANDRA II MIKOŁAJEWICZA i J. C. K. M. N. MARYI ALEXANDRÓWNÉJ.—Dnia 11 (30) Sierpnia Im. J. C. W. W. X. *Alexandra Alexandrowicza* Następcy Tronu i J. C. W. W. X. *Alexandra Michałowicza*, oraz Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Olgi Mikołajewnéj*, małż. J. K. M. króla Wirtembergskiego i święto Orderu św. Alexandra Newskiego.

Listopad. Dnia 26 (14) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Maryi Federównej* małż. Następcy Tronu.

Które należy obchodzić tylko przez Nabożeństwo.

Styczeń. Dnia 3 (22 Grudnia) Im. J. C. W. W. X. *Anastazyi Michałównej.*—Dnia 22 (10 Stycznia) ur. J. C. W. W. X. *Piotra Mikołajewicza.*

Luty. Dnia 15 (3) Rocznica ur. J. C. W. W. X. *Mikołaja Konstantynowicza*, oraz święto Orderu św. Anny.—Dnia 16 (4), Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Wiary Konstantynównej.*

Kwiecień. Dnia 13 (1) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Alexandra Michałowicza.*—Dnia 22 (10) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Włodzimierza Alexandrowicza.*

Maj. Dnia 5 (23 Kwietnia) Im. J. C. W. W. X. *Alexandry Józefównej*, małż. J. C. W. W. X. *Konstantego Mikołajewicza* i J. C. W. W. X. *Alexandry Petrównej*, małż. J. C. W. W. X. *Mikołaja Mikołajewicza.*—Dnia 9 (27 Kwietnia) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Jerzego Alexandrowicza.*—Dnia 11 (29 Kwietnia) Roc. ur. J. C. W. W. X. *Sergiusza Alexandrowicza.*—Dnia 18 (6) Maja, Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Mikołaja Alexandrowicza.*

Czerwiec. Dnia 1 (20 Maja) Im. J. C. W. W. X. *Alexieja Alexandrowicza.*—Dnia 2 (21 Maja) Im. J. C. W. W. X. *Konstantego Mikołajewicza*, J. C. W. W. X. *Konstantego Konstantynowicza* i J. C. W. W. X. *Heleny Pawłównej*, oraz Rocz. urodz. J. C. W. W. X. *Alexandry Petrównej.*—Dnia 13 (1) Czerwca Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Dymitra Konstantynowicza.*

Lipiec. Dnia 8 (26 Czerwca) Rocz. ur. J. C. W. X. *Alexandry Józefównej*, małż. J. C. W. W. X. *Konstantego Mikołajewicza.*—D. 9 (27 Czerwca) Pamiątka zwycięztwa pod Połtawą.—D. 11 (29 Czerw.) Im. J. C. W. W. X. *Pawła Alexandrowicza* i J. C. W. W. X. *Piotra Mikołajewicza.*—Dnia 13 (1) Rocznica ur. J. C. W. W. X. *Wacława Konstantynowicza.*—D. 17 (5) Im. J. C. W. W. X. *Sergiusza Alexandrowicza.*—Dnia 23 (11) Im. J. C. W. W. X. *Olgi Konstantynównej*, małżonki J. K. M. króla Hellenów, J. Kr. M. *Olgi Mikołajewnej* i J. C. W. W. X. *Olgi Fedorówněj.*—Dnia 27 (15) Im. J. C. W. W. X. *Włodzimierza Alexandowicza.*—Dnia 28 (16) ur. J. C. W. W. X. *Anastazyi Michałównéj.*

Sierpień. Dnia 18 (6), ur. J. C. W. W. X. *Maryi Mikołajewnéj.*—Dnia 22 (10) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Konstantego Konstantynowicza.*—Dnia 23 (11) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Jerzego Michałowicza.*—Dnia 28 (16) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Katarzyny Michałównej.*

Wrzesień. Daia 3 (22 Sierpnia) Rocz. ur. J. K. M. Królowéj *Helenów* W. X. *Olgi Konstantynównéj.*—Dnia 20 (8) Roczn. ur. J. C. W. W. X. *Olgi Federównéj.*—Dnia 21 (9) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Konstantego Mikołajewicza.*—Dnia 29 (17) Im. J. C. W. W. X. *Wiary Konstantynównéj.*

Październik. Dnia 3 (21 Września) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Pawła Alexandrowicza* i Im. J. C. W. W. X. *Dymitra Konstantynowicza*.—Dnia 4 (22 Września) Św. Orderu Równo-Apost. X. Włodzimierza.—Dnia 10 (28 Września) Im. J. C. W. W. X. *Wacława Konstantynowicza*.—Dnia 16 (4) ur. J. C. W. W. X. *Michała Michałowicza*.—Dnia 17 (5) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Maryi Alexandrówny*, córki Ich C. K. M.—Dnia 25 (13) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Michała Mikołajewicza*.

Listopad. Dnia 18 (6) Rocz. ur. J. C. W. W. X. *Mikołaja Mikołajewicza* Młodszego.—Dnia 20 (8) Im. J. C. W. W. X. *Michała Mikołajewicza* i J. C. W. W. X. *Michała Michałowicza*, tudzież święto wszystkich Cesarsko-Rossyjskich Orderów.

Grudzień. Dnia 6 (24 Listopada) Im. J. C. W. W. X. *Katarzyny Michałówny* i święto Orderu św. Katarzyny W. M.—D. 8 (26 Listopada) święto Orderu św. Jerzego W. M. i Im. J. C. W. *Jerzego Michałowicza* i J. C. W. W. X. *Jerzego Alexandrowicza*.—D. 12 (30 Listopada) św. Orderu św. Andrzeja Apostoła.—D. 18 (6), Im. J. C. W. W. X. *Mikołaja Alexandrowicza* i J. C. W. W. X. *Mikołaja Konstantynowicza* i J. C. W. W. X. *Mikołaja Michałowicza*.

DOM CESARSKO-RUSKI.

Jego Cesarska Mość Najjaśniejszy ALEXANDER II-gi MIKOŁAJEWICZ Cesarz i Samowładzca Wszech Rossyi, urodził się dnia 17 (29) Kwietnia 1818 roku; wstąpił na Tron 19 Lutego (3 Marca) 1855 r. Jej Cesarska Mość Najjaśniejsza Cesarzowa MARYA ALEXANDRÓWNA, ur. się d. 27 Lipca (8 Sierpnia) 1824 r., Jego Cesarska Wysokość Cesarzewicz Następca Tronu i Wielki Xiążę *Alexander Alexandrowicz*, urodził się dnia 26 Lutego (10 Marca) 1845 r. Jéj Cesarska Wysokość Cesarzówna Następczyni Tronu Wielka Xiężna *Marya Fedorówna*, urodziła się dnia 14 (26) Listopada 1847 r. J. C. W. W. X. *Mikołaj Alexandrowicz*, urodził się d. 6 (18) Maja 1868 r. J. C. W. W. X. *Jerzy Alexandrowicz*, ur. 27 Kwiet. (9 Maja) 1871 r. J. C. W. W. X. *Włodzimierz Alexandrowicz*, ur. się d. 10 (22) Kwietnia 1847 r. J. C. W. W. X. *Alexy Alexandrowicz*, ur. się d. 2 (14) Stycznia 1850 r. J. C. W. W. X. *Sergiusz Alexandrowicz*, ur. się d. 29 Kw. (11 Maja) 1857 r. J. C. W. W. X. *Paweł Alexandrowicz* ur. się d. 21 Wrz. (3 Paz. 1860 r. J. C. W. W. X. *Marya Alexandrówna*, ur. się d. 5 (17) Pazd. 1853 r. J. C. W. W. X. *Konstanty Mikołajewicz*, ur. się d. 9 (21) Wrz. 1827 r. J. C. W. W. X. *Alexandra Józefówna*, ur. się d. 26 Cz. (8 Lipca) 1830 r. J. C. W. W. X. *Mikołaj Konstantynowicz* ur. się d. 2 (14) Lutego 1850 r. J. C. W. W. X. *Konstanty Konstantynowicz*, ur. się d. 10 (22) Sierpnia 1858 r. J. C. W. W. X. *Dymitr Konstantynowicz*, urodził się dnia 1 (13) Czerwca 1860 r. J. C. W. W. X. *Wacław Konstantynowicz*, ur. się d. 1 (13) Lipca 1862 r. J. C. W. W. X. *Olga Konstantynówna*, urodziła się dnia 22 Sierpnia (3 Września) 1851 roku małżonka J. Kr. M.

Króla Helenów Jerzego i J. C. W. W. X. *Wiara Konstantynówna*, urodziła się dnia 4 (16) Lutego 1854 roku. Jego C. W. W. X. *Mikołaj Mikołajewicz* Starszy, urodził się dnia 27 Lipca (8 Sierpnia) 1831 roku. J. C. W. W. X. *Alexandra Piotrówna*, urodziła się dnia 21 Maja (2 Czerwca) 1838 roku. J. C. W. W. X. *Mikołaj Mikołajewicz* Młodszy, urodził się dnia 6 (18) Listopada 1856 roku. J. C. W. W. X. *Piotr Mikołajewicz*, urodził się dnia 10 (22) Stycznia 1864 r. J. C. W. W. X. *Sergiusz Mikołajewicz*, urod. d. 7 (19) Paźdz. 1869 r. J. C. W. W. X. *Michał Mikołajewicz*, urodził się dnia 13 (25) Października 1832 roku. J. C. W. W. X. *Olga Fedorówna*, urodziła się dnia 8 (20) Września 1839 r. J. C. W. W. X. *Mikołaj Michałowicz*, urodził się dnia 14 (26) Kwietnia 1859 roku. J. C. W W. X. *Michał Michałowicz*, urodził się dnia 4 (16) Października 1861 r. J. C W. W. X. *Jerzy Michałowicz*, urodził się dnia 11 (23) Sierpnia 1863 r. J. C. W. W. X. *Alexander Michałowicz*, ur. się d. 1 (13) Kwietnia 1866 r. J. C. W. W. X *Anastazya Michałówna*, urodziła się dnia 16 (28) Lipca 1860 r. J. C. W. W. X. *Marya Mikołajewna*, urodziła się dnia 6 (18) Sierpnia 1819 r. Wdowa po J. C. W. Księciu Leuchtenbergskim. Ich C. W. K. *Romanowscy*. Książęta *Leuchtenbergscy*: J. C. W. X. *Mikołaj Maxymiljanowicz*, urodził się dnia 23 Lipca (4 Sierpnia) 1843 r. J. C. W. X. *Eugeniusz Maxymilianowicz*, urodził się dnia 27 Stycznia (8 Lutego) 1847 r. J. C. W. X. *Sergjusz Maxymiljanowicz*, urodził się dnia 8 (20) Grudnia 1849 r. J. C. W. X. *Jerzy Maxymiljanowicz*, urodził się dnia 17 (29) Lutego 1852 r. *Ich C. Wys. Księż. Romanowskie, Księż. Leuchtenbergskie*. J. C. W. X. *Marya Maxymiljanówna*, urodziła się dnia 4 (16) Października 1841 r. Małżonka J. Xiążęcéj Mości W. X. *Badeńskiego Wilhelma*. J. C. M. X. *Eugenia Maxymiljanówna*, urodziła się dnia 20 Marca (1 Kwietnia) 1845 r. J. Kr. Mość *Olga Mikołajewna*, urodziła się dnia 30 Sierpnia (11 Września) 1822 roku. Małż. J. K M. Karola Fryderyka Alexandra Króla Wirtembergskiego. J. C. W. W. X. *Helena Pawłówna*, urodziła się dnia 28 Grudnia 1806 roku (9 Stycznia 1807 r.) J. C. W. W. X. *Katarzyna Michałówna*, urodziła się dnia 16 (28) Sierpnia 1827 r. Małżon. Jego Xiążęcéj Mości W. X. *Jerzego Meklemburg.-Strelickiego*.

Wykaz środków lekarskich

ułożony według działania ich terapeutycznego, z podaniem sposobu użycia przetworów i dawki.

KLASSA PIERWSZA.

Leki odżywiające i rozmiękczające (nutrientia).

Części składowe: białko, włóknik, chondryna, hämatina, klej zwierzęcy, kreatina, mączka, klej roślinny, emulsina, gumma, cukier, tłuszcz.

1. Ciała proteinowe (proteinica).

Nazwa leku	Sposób użycia i dawka
Lac vaccinum. C. g. 1,030 do 1,040, oddziaływanie słabo alkaliczne. *Składniki morfologiczne:* kulki mleczne i surowica. *Składniki chemiczne:* kazeina, masło, cukier mléczny, sole i woda.	**Wewnętrznie:** jako wyłączny lub przeważny środek odżywczy (kuracya mleczna, dyeta mleczna, lub przy otruciach), najlepiéj prosto od krowy. Przy *kuracyi mlecznéj* 1/2 do 1 kwarty kilka razy dziennie. Dla *ssawców* rozcieńczone 1—3 cz. wody z dodatkiem cukru. **Zewnętrznie** do kąpieli, obmywań, lewatyw.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Kumys (kobyli i krowi). *Składniki chemiczne*: wyskok, masło, cukier, sernik, sole mineralne, kwas mléczny, kwas węglany.	**Wewnętrznie:** 1 — 4 kwart dziennie.
Serum lactis (serwatka krowia, kozia i owcza). *Składniki chemiczne*: cukier mléczny, tłuszcz, białko, sole i woda. Serwatki owcze zawierają więcéj fosforanu wapna połączonego z białkiem. Serwatki kozie są ubogie w cukier mléczny. Farm. Russ. obejmuje 3 rodzaje serwatki: a) *Serum lactis commune s. dulce;* b) *Serum lactis aluminatum;* c) *Serum lactis tamarindinatum.*	Sama przez się lub w połączeniu z wodami mineralnemi we właściwych *zakładach leczniczych serwatką*, z pomiędzy tych ostatnich najsłynniejszemi są: *Gleichenberg* w Styryi, *Meran* w Tyrolu, *Rożnau* w Morawii, *Krynica* i *Szczawnica* w Galicyi, *Interlaken* w Szwajcaryi, *Reichenhall* około Salzburga, *Weissenstein* w Szwajcaryi. (Dawka 1 — 4 kwart dziennie.
Ova gallinacea.	*Białko* z wodą rozmięszane przy otruciach sublimatem. *Żółtko* dla zemulsyowania olejów tłustych, żywic i t. p.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

2. Leki mączkowe (amylacea).

Amylum tritici z *Triticum vulgare* w wyskoku i eterze nierozpuszczalna, w wodzie zawiesza się w kolorze mleczno-białym; jod barwi mączkę na kolor błękitno-fioletowy.	**Wewn.** jako środek lekko odżywiający, daléj przy otruciach jodem, solami metalicznemi i ciałami ostremi. **Zewn.** do posypywania, do lawatyw dr. 1—2 na unc. 4—6 wrzącéj wody.
Amylum Marantae (*Arrow-root*) z *Maranta arundinacea*, delikatny biały proszek bez żadnego zapachu i smaku.	Z wodą lub rosołem w postaci *kleiku* lub w postaci *galarety* z cukrem i korzeniami. Dr. 1 — unc. 1/2 na funt 1.
Hordeum vulgare. a) *Hor. crudum;* b) *Hor. perlatum s. excorticatum.* Główne części składowe mączka, kléj, cukier, białko, hordeina.	*Coctio ad crepaturam granorum usque.*

3. Leki klejkie i galaretowate (mucilaginosa).

Części składowe: gumma, kléj roślinny, pektyna i kwas pektynowy i mączka.

Radix Salep z *Orchis Morio.* Części składowe bassoryna z niewielką ilością gummy.	**Wewn.** w odwarze (*Mucilago Salep*). **Zewn.** w lawatywach.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Lichen Carrageen, irlandski wodorost z *Sphaerococcus crispus*, przeważnie składający się z kleju roślinnego, roztwarzającego się we wrzącéj wodzie i krzepnącego po ostygnięciu; prócz kleju zawiera w sobie jod i brom.	Jako środek odżywczy dr. $^1/_2$ na 4 unc. wody lub mléka z cukrem lub w postaci galarety (*Gelatina Carrageen*) dr. 3 na funt 1 wody do wygotowania się do 3 unc. z 1 unc. cukru.
Radix Althaeae, *Herba Althaeae* z *Althaea offic.* Składniki: bassoryna, pektyna, mączka, asparagina, cukier i fosforan wapna.	**Wewn.** i **Zewn.** *Decoctum* z 1—2 dr. na 6 unc. *Tabulae de Althaea.* *Species Althaeae.* *Syrupus Alth.*
Folia Malvae vulgaris z *Malva sylvestris et rotundifolia.* Przeważnie składają się z kleju.	**Wewn.** w odwarze z innemi środkami klejkiemi. **Zewn.** liście wchodzą w skład *Species emollientes pro fomenta* i *Species emollientes pro cataplasmate.* Odwar do płókania.
Flores Papaveris Rhoeadas, zawierają żółty barwnik (cerynę i mirycynę), gummę, białko, mączkę.	*Infusum fervid* dr. 2—3 na unc. 6—8. *Syrupus* unc. $^1/_2$—1 jako *linctus* lub w mięszankach.
Flores et folia Verbasci z *Verbascum thapsus*. Skład-	**Wewn.** Infusum florum dr. 2— unc. $^1/_2$ na 1 funt.

Nazwa leku.	Sposób użycia dawki.
niki: żółty lotny olejek, cukier gronowy, klej i pierwiastek wyciągowy.	**Zewn.** Liście jako część składowa *Species emollientes* na kataplazmy, do lawatyw, okładów.
Radix Symphyti z *Symphytum offic.* zawiera w sobie bardzo wiele ciągnącego się kleju, cukier i nieco garbniku.	Obecnie mało się używa.
Gummi arabicum s. Gummi Mimosae. Sok twardniejący na powietrzu z rozmaitych gatunków afrykańskich akacyi; rozpuszcza się w zimnéj i wrzącéj wodzie, nierozpuszcza się w wyskoku i olejach; składa się z samego kleju roślinnego.	W roztworze jako *Mucilago gummi arabici* w mięszankach 2 dr. —1 unc. i z oliwą jako *Mixtura oleosa.* Wchodzi w skład *Pastae gummosae* i *Pastae liquiritiae.*
Gummi Tragacanthae, sok sam przez się wypływający i twardniejący na powietrzu z pnia i gałęzi *Astragalus verus* i *creticus.*	**Wewn.** w postaci *Mucilago Tragacanthae* (4 gr. gumy tragankowéj roztarte w 1 unc. gorącéj wody) w mięszankach dr. 2— unc. $^1/_2$. **Zewn.** w lawatywach unc. $^1/_2$—1.
Semina Cydoniorum z *Cydonia vulgaris.* Składniki:	*Mucilago cydoniarum* (2 dr. nasion na 6 unc. wody

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
klej roślinny głównie w zewnętrznych powłokach.	gorącéj). Po większéj części używa się tylko zewnętrznie przy zapaleniach oczów.
Ichthyocolla wewnętrzna miękka połyskująca błona pęcherzy pływakowych z *Accipenser Huso* i *Sturio*, rozpuszczalna w zupełności w wodzie wrzącéj i wyskoku.	Służy do przyrządzania lepkiego plasterku angielskiego (*emplastrum glutinosum s. anglicanum.*) W lawatywach dr. $^1/_2$ do 1 na unc. 4.

4. Leki cukrowe (saccharina).

Saccharum album. Części składowe: węgla 42,58, wodoru 6,37, tlenu 51,05.	Proszek cukru jako *constituens* i *corrigens*. **Zewn.** do posypywania powierzchni owrzodzonych, do wdmuchiwania w oczy, w nos. *Syrupus simplex*.
Saccharum lactis roztwarza się w 8 cz. zimnéj i 4 cz. wrzącéj wody.	W proszkach lub roztworzony w wodzie zamiast serwatki unc. $^1/_2$ do 1.
Manna calabrina electa, stwardniały sok na powietrzu z *Ornus europea*. Składniki: cukier zwyczajny, cu-	W gorących jeszcze naparach i odwarach unc. $^1/_2$—3 (dzieciom dr. 2 do 6).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
kier mannowy (mannit), który z gorącego roztworu wyskokowego przy oziębieniu osadza się w delikatnych kryształach.	*Syrupus mannatus* unc. $^1/_2$—1; w chodzi w skład *Aq. lax. Vienn.*
Mel depuratum s. **despumatum.** Części główne składowe: cukier gronowy.	Służy do przyrządzania rozmaitego rodzaju kwaśnych miodków, *Mel rosarum*, w chodzi w skład powidełek i *Liquoris Thedenii.*
Radix Liquiritiae z *Glycyrrhiza glabra*, zawiera w sobie glycyryzynę, mączkę, cukier, białko, żywicę asparaginę, ciało gorzkie wyciągowe smaku drapiącego.	Proszek jako *corrigens* i *constituens*. Napar. dr. 2—3 na funt 1. *Extractum liquir. siccum* i *liquidum* skr. 1 — 2 na unc. 8. *Pasta liquir. flava.*
Radix Graminis z *Triticum repens*. Składniki: kléj roślinny w ilości bardzo znacznéj, cukier krystaliczny.	Odwar. unc. 1 — 2 na funt. 1. *Extr. Gram. liquid.* W roztworze lub powidełkach dr. 2 — unc. $^1/_2$ w ciągu dnia. *Succus rec. express.* unc. $^1/_2$—1.
Maltum Hordei; otrzymuje się przez kiełkowanie jęczmienia rozmoczonego w wodzie w skutek czego	**Wewn.** Ześrutowany lub zmielony słód (*Maltum contusum*) w naparze, filiżankami unc. 1 na funt. 1.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
rozwija się właściwa substancya diastaza, pod wpływem któréj mączka przemienia się najprzód w gummę, a następnie w cukier.	**Zewn.** do kąpieli.
Uvae. **Passulae majores.** **Passulae minores.** **Caricae.** **Siliquae dulces.**	Same przez się lub jako dodatek do rozmaitego rodzaju ziółek. unc. $^1/_2$—2 na fun. 1.
Fructus Prunorum siccatorum enucleatorum z *Prunus domestica* zawierają cukier, gummę, kléj roślinny.	*Decoctum* unc. 1—2. Powidła śliwkowe unc. 1—4. *Pulpa prunorum* w postaci powidełek z *Cremor tart.* zamiast *Pulp. Tamarind* (dr. 2 *Cremor tart.* na unc. 1 *Pulp. prun.*)
Pulpa Cassiae fistulae, rdzeń z owoców strączkowych *Cassia fistula*, massa czarniawa, ciągnąca się, słodko-kwaskowata. Składniki: cukier gumowy, kwasy roślinne.	Roztwór unc. 1 — 2 na unc. 6. Powidełka unc. 1 — 3.
Radix Polipodii z *Polypodium vulgare*. Składniki: rodzaj cukru zbliżonego do glycyryzyny, rozpuszczalnego w wodzie i w wyskoku.	W proszkach gr. 10—dr. 1. Napar i odwar z unc. $^1/_2$—1 na unc. 4—6.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
5. Tłuszcze i oleje (pinguia et oleosa).	
Amygdalae dulces excorticatae z *Amygdalus communis.* **Oleum amygdalarum dulcium.**	*Emulsio Amygdalarum* (jak najbardziéj skoncentrowana). unc. 1 na 8 unc. *Emulsio tenuis pro potu* (z cukrem) unc. 1 na f. 1—2 (z dodatkiem unc. $^1/_2$—1 gorzkich migdałów). *Syrupus Amygdalarum* unc. $^1/_2$—1 w mięszankach. *Emulsio oleosa.*
Semina Papaveris albi z *Papaver somniferum.* **Oleum Papaveris albi.**	Tak samo jak Amygdalae.
Semina Melonum z *Cucumis Melo.* **Semina Peponum** z *Cucurbita Pepo.*	Tak samo jak Amygdalae.
Semina lini z *Linum usitatissimum,* Składniki: klej w znacznéj ilości, olej, białko, gumma. **Farina seminum lini** i **Farina placentarum lini.**	Napar z całkowitych nasion z dr. 2 na fun. 1 z sokiem lukrecyowym (filiżankami). } Na kataplazmy.
Semen s. Faba Cacao z *Theobroma Cacao.* Składniki: teobromina, alkaloid	Nasiona służą do przyrządzania czekolady. Proszek kakao pozbawio-

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
bardzo bogaty w azot, oléj (*Butyrum cacao*) w zwyczajnéj ciepłocie w stanie stałym, bardzo trudno jełczeje.	ny tłuszczu z mąką ryżaną lub jęczmienną i z wanilią używa się jako środek odżywczy (*Racahout*). *Butyrum Cacao* do maści do oczów i ust, oraz do czopków stolcowych.
Oleum olivarum z owoców *Oleae europaeae*, w wyskoku bardzo mało, w eterze bardzo łatwo rozpuszczalny.	**Wewn.** Sam przez się lub z rosołem lub w emulsyi po unc. $1/2$—1 kilka razy dziennie.
Semen s. Pulvis Lycopodii z *Lycopodium clavatum*. Składniki: polenina (ciało palne), olej, mączka.	**Wewn.** W mięszankach unc. 1 — 3 w ciągu dnia albo w emulsyi z gummą lub żółtkiem lub mięszance (1 dr. na 1 unc. wody). Dzieciom gr. 10 — 30 p. d. **Zewn.** do zasypywania sam przez się lub z mączką, magnezyą, tlennikiem cynku; w postaci maści dr. 2 na unc. 1 tłuszczu.
Butyrum recens. Składniki: eleina, stearyna, butyryna, kapronina i kapryna.	**Wewn.** przy otruciach ciałami gryzącemi, przy zaparciu stolca po unc. $1/2$ na czczo. **Zewn.** w maściach. Wchodzi w skład *Ceratum ad labia*.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Oleum jecoris aselli, tłuszcz z wątroby *Gadus Morrhua;* w 16 funtach tranu zawiera się 1 gr. jodu.	Najwłaściwiéj sam przez się, a po wypiciu zagryść pastylką miętową. Dla dorosłych 1—2 łyżek 2—3 razy dziennie. Dzieciom po łyżeczce od kawy 2 razy dziennie *Oleum jecoris jodatum* gr. 10—30. *Oleum jecoris ferratum* dr. 1—2.
Axungia porcina (38 cz. stałego tłuszczu i 62 cz. płynnego).	Do maści, woskowców i plastrów Sadło do wcierania.
Medulla ossium praeparata.	Do wcierań.
Sebum ovillum.	Do maści, woskowców i plastrów.
Sperma Ceti, Cetaceum, tłuszcz z głowy *Physeter macrocephalus* w żywym zwierzęciu płynny, po śmierci krzepnie na ciało twarde w rodzaju stearyny; rozpuszcza się w wyskoku wrzącym, eterze, w olejach tłustych i olejkach lotnych,	**Wewn.** bardzo rzadko w postaci emulsyi z żółtkiem lub gummą dr. 1—unc. $^1/_2$. **Zewn.** do maści i plastrów. Wchodzi w skład *Emplastrum Spe matis Ceti* i *Ceratum labiale album et rubrum.*
Cera alba et flava.	Do plastrów, woskowców, świeczek i t. p.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka

KLASSA DRUGA.

Leki wzmacniające (tonica).

I. Leki gorzkie (amara).

1. Leki gorzkie szczere (amara pura).

Radix Gentianae z *Gentiana lutea et panonica.*	Proszek gr. 10—20 p. d. *Infusum frigid. v. fervid.* dr. 2 na unc. 6—8 po $^1/_2$ filiżanki kilka razy dziennie. *Infusum aquosum v. vinosum.* *Decoctum.* *Extractum aquos.*, w wodach aromatycznych lub w pigułkach, dr. $^1/_2$ — 1 w ciągu dnia. *Tinctura Gentianae*, dr. 1—2 w mięszankach.
Herba Centaurii minoris florida z *Erythraea Centaurium.*	Proszek gr. 10—20 kilka razy dziennie. *Infusum aquos v. vinos.*, dr. 2—4 na unc. 6—8. *Extractum aquos*, w pigułkach lub mięszankach, dr. 1 w ciągu dnia.
Folia Trifolii fibrini z *Menianthes trifoliata.*	*Succus expressus* sam przez się lub z sokami

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	z *Taraxacum*, *Cochlearia*, *Millefolium* w serwatce, w wodzie aromatycznéj i t. d., unc. 1—2. *Infusum*, *Decoctum*, *Extractum* jak *Herba Centaurii*.
Herba Cardui benedicti z *Centaurea benedicta*.	Tak samo jak *Hba Centaurii*.
Herba Polygalae amarae.	Proszek bardzo rzadko, zazwyczaj *Decoctum* z dr. 2—unc. $^1/_2$ na unc. 8.
Lignum Quassiae z *Quassia amara*, pierwiastek gorzki krystaliczny quassit bardzo łatwo rozpuszczalny w wyskoku trudniéj w wodzie.	*Rasura ligni Quassiae* w naparze wodnym i winnym, przyrządzany na zimno i na gorąco, dr. 2—6 na unc. 6—8.
Cortex Simarubae z *Quassia Simaruba*. Część składowa głównie działająca quassit.	Jak *lignum quassiae*.
Fel Tauri inspissatum składa się z cholanu i choleinianu sody.	W pigułkach gr. 10—30, 2 razy dziennie. *Żółć świeża* sama przez się lub w wodach aromatycznych. **Zewn.** do wcierań i do lawatyw.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
2. Leki gorzkie roztwarzające (amara resolventia).	
Folia et Radix Taraxaci z *Leontodon taraxacum*. Główna część składowa: gorzkie ciało wyciągowe.	*Succus rec. express.* sam przez się lub w połączeniu z innemi sokami, z serwatką lub rosołem. Odwar. z korzeni, unc. 1—2 na funt 1—2. *Extr. Taraxaci liquid.* w roztworze lub powidełkach. dr. 2—unc. $^1/_2$ w ciągu dnia.
Folia et Radix Cichorei z *Cichoreum Intybus*. Część składowa: ciało gorzkie wyciągowe.	*Succus recens expressus* unc. 1—2. *Decoctum Herbae et Radicis*, dr. 2—3 na unc. 6. *Extractum* w roztworze lub pigułkach dr. 2—4 w ciągu dnia. *Syrupus Cichorei c. Rheo*, dzieciom nowonarodzonym po łyżeczce od kawy.
Herba Fumariae z *Fumaria offic.* Części składowe: ciało gorzkie wyciągowe, kwas fumarowy krystalizujący w białe igły, rozpuszczalny w wodzie, wyskoku i eterze.	*Succus recens expressus*, unc. $^1/_2$—1. *Decoctum Herbae*, unc. $^1/_2$—1 na funt 1. *Extractum* w roztworze lub pigułkach, dr. 2 — 4 w ciągu dnia.
Herba Marrubii z *Marrubium vulgare*.	*Succus expressus* z miodem lub serwatką dr. 1—2.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Infusum ferv. aquos v. vinos. Extractum.

5. Leki gorzkie klejkie (Amara mucilaginosa).

Lichen islandicus z *Cetraria islandica*, zawiera bardzo wiele kleju, pierwiastek gorzki (cetrarynę), mączkę (licheninę). Cetraryna przedstawia się w postaci białych, kruchych mocno farbujących kuleczek i według nowszych badań okazuje się być złożoną z właściwego kwasu gorzkiego (kwas cetrarowy) i właściwego tłuszczu.	W odwarze dr. 2 — 6 na unc. 6—8. Aby oddalić gorycz należy mech wytrawić wrzącą wodą lub roztworem potażu gryżącego, wodę odlać, a pozostałość dopiero gotować do użycia. Unc. 1 mchu pozbawionego goryczy gotowana z 8 unc. daje bardzo gęsty kléj. *Gelatina lichenis islandici*, unc. 1 mchu z fun. 1 wody odgotow. do unc. 6. Czekolada z mchu islandzskiego jako środek odżywczy.
Herba Galeopsidis grandiflorae (*Lieberowskie* ziółka od kaszlu).	W odwarze same przez się lub z mlekiem, unc. $^1/_2$—1 na f. 1.
Folia Farfarae z *Tussilago Farfara* zawierają w sobie klej, garbnik i pierwiastek gorzki wyciągowy.	*Succus recens express.* *Decoctum*, unc. $^1/_2$ — 1 na funt 1.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Radix Colombo z *Menispermum palmatum*, zawiera ciało gorzkie krystaliczne kolumbinę, berberynę i mączkę.	W proszkach lub pigułkach gr. 10—20 p. d. *Infusum vinosum (frigid.)*, dr. 2—4 na unc. 6. *Infusum aquosum (fervid)*. *Decoctum* (przeważnie). *Extractum* w mięszankach, proszkach i pigułkach, skr. 1—dr. 1 w ciągu doby.

4. Leki gorzkie podniecające (amara aromatica).

Herba Absinthii z *Artemisia Absinthium*, części składowe olejek lotny, gorycz piołunowa.	*Succus recens* z piwem, winem unc. 1—2. *Infusum aquosum v. vinos. v. cum cerevisia (frigid. v. fervid.)*, unc. $^1/_2$ na unc. 8—12. *Decoctum*, unc. 1 z f. 1 na unc. 8. *Extractum* gr. 5—8 p. d. zawiera bardzo mało olejku, daleko więcéj pierwiastku gorzkiego. *Oleum aethereum* zewn. do wcierań, lawatyw; wew. kr. 2—5 kilka razy dziennie. *Tinctura Absinthi comp.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Cortex Aurantiorum. Części składowe olejek lotny i garbnik.	*Pulvis*, gr. 10—20 kilka razy dziennie. *Infus aquos. et vinos.* dr. 2—4 na unc. 6—9. *Oleum aeth.* (*Ol. Bergamoth.*) kr. 1—3. *Eleosaccharum*, dr. 1. *Syrupus*, unc. 1/2—1. *Tinctura Cort. Aurant.* dr. 1—2 w mięszankach. *Tinctura amara.*
Cortex Citri z *Citrus medica* zawiera olejek lotny i ciało gorzkie wyciągowe.	*Eleosaccharum.*
Strobilli Lupuli; owoce roślin żeńskich *Humulus lupulus*, zawierają właściwe ciało gorzkie, olejek lotny i żywicę. Pod nazwą *lupuliny* rozumieją jedni proszek czerwony znajdujący się w owocach chmielu, inni wyciąg przyrządzany z suchych owoców (*Extr. lupuli*), wreszcie inni ciało gorzkie zwane przez innych *lupulitem*.	*Lupulinum*, gr. 3—6 p. d.
Cortex Cascarillae z *Croton Eluteriae.*	*Pulvis* bardzo rzadko w powidełkach i pigułkach po gr. 10—30 p. d. *Infusum aquos. v. vinos. frig. v. feroid.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Decoctum v. Infuso-decoct. *Extr. aquos.* gr. 5—20 p. d. *Tinct. aquos.* kr. 10—20 p. d.
Herba florida Millefolii z *Achillea millefolium*, zawiera olejek lotny, ciało gorzkie wyciągowe (*achileinę*) i garbnik.	*Succus express.* z sokami *Taraxacum*, *Cichoreum*, *Trifolium fibrin.* unc. 1—2. *Extractum aquos.* w pigółkach lub w wodach aromatycznych dr. 2—4 na funt 1.

II. Leki ściągające (adstringentia).

1. Leki ściągające szczere (adstringentia pura).

Tanninum, *Acidum tannicum*, pulchny gąbczasty, żółtawy proszek, smaku kwaskowatego, ściągającego, rozpuszczalny w wodzie wyskoku, osadza z roztworu klej zwierzęcy i alkaloidy.	**Wewn.** w proszkach, pigółkach i roztworze gr. 1/2—10 p. d. 3 razy dziennie. **Zewn.** do wstrzykiwań gr. 10—20 na unc. 3—6.
Acidum gallicum krystalizuje w białe jedwabisto połyskujące igły, rozpuszcza się w wodzie, wyskoku i eterze.	W proszkach, pigółkach i roztworze gr. 1—3 p. d. 3—4 razy dziennie.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Gallae Quercus turcicae z *Quercus infectoria*. Główna część składowa garbnik.	W braku tanniny przy otruciach strychniną, emetykiem w naparze i odwarze z unc. $^1/_2$—1 na f. 1.
Cortex Quercus zawiera bardzo wiele garbniku i kwasu galasowego, ciało gorzkie wyciągowe i czerwień dębową (żywicę).	Bardzo rzadko w proszku gr. 10 p. d. Odwar. z unc. 1 z f. 2 wody na f. 1 co 2 lub 3 g. po $^1/_2$ filiżanki. **Zewn.** do okładań, obmywań, wstrzykiwań, lawatyw, kąpieli, maści (f. 1 na 1 kąpiel).
Glandes Quercus tostae.	Sproszkowane w odwarze z mlekiem dr. 2—3 na unc. 8—10.
Radix Tormeutillae z *Tormeutilla erecta*. Główna część składowa garbnik.	**Zewn.** W odwarze unc. $^1/_2$—1 na unc. 6. *Extr. Tormentill. aquos.* w roztworze lub pigułkach gr. 5—10 p. d.
Radix Ratanhiae z *Crameria triandria*. Główne części składowe: garbnik, mączka i według **Peukiera** kwas krameriowy lub rataniowy.	*Pulvis*, gr. 10—30 p. d. *Decoctum* dr. 2—4 na unc. 6—8. **Zewn.** do proszków do zębów, do płukań, do wstrzykiwań. *Extr. Ratanhiae* w wodach aromatycznych lub

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	w pigułkach gr. 5—20 kilka razy dziennie. *Tinctura Ratanhiae* kr. 10—30.
Lignum Anacahuite, zawiera garbnik kwas gallusowy, klej, ciało gorzkie wyciągowe i szczawian wapna.	*Decoctum* z unc. 1/2—1 na unc. 6 w suchotach płucnych.
Radix Aleannae z *Aleanna tinctoria*.	Służy do przyrządzania *Ceratum ad labia rubrum*.
Folia Uvae Ursi z *Arbutus uva ursi*, zawierają kwas galasowy, arbutynę i ursoninę.	Decoctum z unc. 1/2—1 na unc. 9—12.
Catechu z *Mimosa Catechu* zawiera garbnik i kwas katechowy.	W proszkach, pigułkach i mięszankach, gr. 5—20 p. d. kilka razy dziennie. **Zewn.** proszek, wodny roztwór i *Tinctura Catechu*.
Kino, z *Pterocarpus senegalensis*, sok twardniejący na powietrzu rozpuszczalny w wodzie i wyskoku zawiera kwas kinogarbnikowy.	Używa się tak samo jak *Catechu*.
Sanguis Draconis, sok czerwony żywiczny, wysączający się na pączkach rozma-	**Wewn.** w proszkach, pigułkach, gr. 5—20 p. d.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
itych rodzai palm (*Calamus Rotang*), w wodzie nierozpuszczalny, w wyskóku rozpuszczalny.	**Zewn.** w roztworze wyskokowym. Wchodzi w skład *Pulvis Cosmi.*

2. Leki ściągające gorzkie (adstringentia amara).

Cortex Salicis z *Salix alba i fragilis.* Części składowe: salicyna i garbnik. *Salicyna* ciało białe krystaliczne, bardzo gorzkie w wodzie i wyskoku rozpuszczalne, w eterze nierozpuszczalne, barwi się na kolor czerwony od kwasu siarczanego.	Odwar. unc. $^1/_2$—1 z f. 1 wody na unc. 6. *Salicininum* w proszkach, pigułkach roztworze, gr. 3—10 p. d.
Cortex Nucum Iuglandis viridis exteris. **Extractum Nucum Iuglandis.** **Folia Iuglandis** i *Extractum folior. Iuglandis.*	*Decoctum* unc. 1 na f. 1. Służy do przyrządzania *Decoct Pollini.* W pigułkach lub wodach aromat. dr. $^1/_2$—1 w ciągu dnia. **Wewn.** *Decoctum* lub *extractum.* **Zewn.** odwar. do obmywań i kąpieli.
Rad. Lapathi acuti z *Rumex obtusifolius*, zawiera lapatinę lub rumicynę, garbnik, mączkę.	*Succus rec. express.* *Decoctum* z unc. $^1/_2$—1 na unc. 8—12.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Radix Rhei z *Rheum palmatum*, zawiera garbnik, kwas chryzofanowy i żywice.	*Pulvis* w pełnéj dawce dr. $^1/_2$—1, *in dos refr.* gr. 3 — 8 p. d., 2 — 3 razy dziennie. *Infusum* z dr. 2—3 (*purgans*). *Tinctura Rhei aquos*, unc. 1—2 w mięszankach (unc. 1=$^1/_2$ dr. *Rheum*). *Tinct. Rhei vinos.* (f. 1= unc. 1 *Rheum*) po łyżeczce od kawy. *Syrupus Cichorei c. Rheo* po 1—2 łyżeczek od kawy.

5. Leki ściągające podniecające (adstringenta aromatica).

Folia Theae z *Thea viridis*. Główne części składowe: olejek lotny, garbnik i teina.	Napar do wypicia na zimno lub gorąco z dr. $^1/_2$—2 na filiżankę.
Guarana (*pasta*) z *Paulinia sorbilis*, zawiera guaraninę (koffeinę), mączkę, ciało tłuste proteinowe i żywicę.	*Pulvis* gr. 16—20 p. d.
Herba Matico z *Piper elongatum*. Składniki: Garbnik, ciało gorzkie maticina i olejek lotny.	**Zewn.** *Pulvis* do posypywania na części krwawiące. *Infusum* do wstrzykiwań z unc. 1 na unc. 16.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
	Wewn. *Infusum* i *Tinctura* w biegunkach krwawych wymiotach, przy krwi pluciu.

III. Kory chinowe i ich alkaloidy.

1. **Cortex Chinae fuscus** z *Cinchona scrobiculata* i *micrautha*. 2. **Cortex Chinae regius** z *Cinchona Calisaya*. 3. **Cortex Chinae ruber** z *Cinchona nitida* Główne części składowe: kwas chino-garbnikowy, czerwień chinowa, chinina, cynchonina, chinidina (chinoidyna) i kwas chinowy. China brunatna zawiera najwięcéj garbniku i najmniéj alkaloidów, czerwona najwięcéj alkaloidów i najmniéj garbniku, żółta trzyma środek między obydwiema. W chinie brunatnéj przeważa cynchonina, w żółtéj chinina, w czerwonéj oba alkaloidy znajdują się prawie w jednakowych ilościach.	*Pulvis* w opłatku lub powidełkach (bardzo rzadko) dr. $^1/_2$ — 1 p. d. kilka razy dziennie. *Infusum aquos frigide paratum* unc. 1 na f. 1 (wytrawiać przez 24 godz.) *Infusum vinos frigide paratum* unc. 1 na fun. 1 (wytrawiać przez kilka dni). *Decoctum* (Odwar zawiera najwięcéj garbniku i alkaloidów, z tego powodu przy oziębieniu mętnieje z powodu osadzania się czerwieni chinowéj, zmętnienie to wyjaśnia się za dodaniem nieco kwasu siarczanego lub solnego) unc. $^1/_2$—1 coque c. s. quant Aq. p. $^1/_2$—1 h. ad col. unc. 6. *Extractum Chinae fusc. aquos.* dr. $^1/_2$—1 w ciągu dnia.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Extr. Chin. spirit. *Tinct. Chin. simpl.* *Tinct. Chin. comp. s. Elixir roborans Whytii.*
Chininum sulfuricum, rozpuszcza się w wodzie i wyskoku, w eterze bardzo mało, 1 kr. kwasu siarczanego rozcieńczonego dodana na 1 gr. siarczanu chininy powiększa bardzo jej rozpuszczalność. Krystalizuje w jedwabisto połyskujące igły.	W proszkach, pigułkach i roztworze w wodzie, winie lub czarnéj kawie, gr. 2—12 w ciągu dnia. Dzieciom w syropie gr. 1 na unc. 1. *Syr. Cinnam.* lub *Cort. Aurantior.*
Chininum muriaticum krystalizuje w długie połyskujące igły, rozpuszcza się w zupełności w wodzie, wyskoku i eterze.	**Wewn.** jak *Chin. sulfur.* **Zewn.** w postaci maści lub podskórnie gr. 5—6, dzieciom gr. 2.
Chininum citricum, w wodzie bardzo trudno się rozpuszcza.	Tak samo jak inne sole chininy.
Cinchoninum sulfuricum, krystalizuje w czworościenne pryzmy, w wodzie i wyskoku łatwiéj się rozpuszcza jak siarczan chininy.	Używa się tak samo jak siarczan chininy tylko w dawkach dwa razy większych.
Chinoidinum— bezkształtna nieczysta chinina zbliżona do *colophonium*, po sproszkowaniu daje proszek	Roztworzona w wyskoku daje *Tinctura Chinoidini*; zadaje się po kr. 30—60 kilka razy dziennie.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
brunatno-żółty; proszek ten w wodzie nierozpuszcza się prawie wcale, w eterze tylko w pewnéj części w wyskoku zaś w zupełności.	

IV. Żelazo i jego przetwory.

Ferrum limatum rozpuszcza się w kwasach przy czem wywiązuje się wodór.	W proszkach i pigułkach. gr. 1—3 p. d. 2—3 razy w ciągu dnia (z *Cort. Cinnam.*, z olejo cukrami i gorzkiemi wyciągami).
Ferrum oxydato-oxydulatum, w wodzie nie rozpuszcza się, w kwasach rozpuszcza się bez pozostałości jeśli jest wolnym od węgla.	Używa się jak *Ferrum limatum.*
Ferrum oxydatum hydricum in Aqua, płyn mętny czerwono-brunatny.	Przy otruciach arszenikiem po 2—6 łyżek co kwandrans lub pół godziny.
Ferrum carbonicum saccharatum, z kwasami burzy się.	Używa się jak *Ferrum limatum.*
Ferrum lacticum, żółtawy proszek, rozpuszczalny w 30 cz. wody zimnéj, smaku ściągającego, słodkawego.	Jak *Ferrum limatum.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Ferrum citricum, czerwono-brunatny proszek w wodzie rozpuszczalny.	Jak *Ferrum limatum*.
Extractum Ferri pomati, massa czarna smaku atramentowego, rozpuszczalna w wodzie i wyskoku.	W roztworze lub pigułkach, dr. $^1/_2$—1 na unc. 4 po pół łyżki stołowéj. *Tinctura* (1: 6) kr. 20—60 kilka razy dniem.
Ferrum phorphoricum oxydulatum, brudno zielonawy proszek w wodzie nierozpuszczalny, roztwarza się w kwasie solnym i azotnym.	W proszkach i pigułkach gr. 1—5 p. d.
Ferrum phosphoricum oxydatum, biały proszek nierozpuszczalny w wodzie, rozpuszczalny w kwasie azotnym.	**Zewn.** w maści dr. 1 na unc. 1 tłuszczu.
Ferrum oxydatum aceticum liquidum, barwy czerwono-brunatnéj, smaku atramentowego.	*Tinctura ferri acetici aetherea*, kr. 10—40 p. d.
Ferrum sulphuricum oxydulatum, krystalizuje w rombowe pryzmy rozpuszcza się w 2 cz. wody zimnéj i $^1/_3$ gorącéj, na powietrzu wietrzeje zmieniając się w sól zasadową.	**Wewn.** w roztworze lub pigułkach gr. $^1/_2$—4, kilka razy dziennie. **Zewn.** do wkraplań w oczy, do wstrzykiwań gr. 1—10 na unc. 1.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Ferrum sesquichloretum crystalisatum, żółta krystaliczna massa rozpływająca się na powietrzu, w wodzie, wyskoku i eterze zupełnie rozpuszczalna. **Ferrum sesquichloretum solutum.**	Służy do przyrządzania *Spiritus Ferri chlorat. aeth.* (zobacz poniżéj). **Zewn.** jako *causticum adstringens* przeciwko lepieżom i jako *stypticum* przeciwko krwotokom.
Spiritus Ferri chlorati aethereus, *Tinctura nervino-tonica Bestuscheffii*, zawiera 1 pct. żelaza.	kr. 10—20 p. d. kilka razy dziennie.
Ammonium chloratum ferratum, proszek krystaliczny barwy pomarańczowéj, na powietrzu wilgotniejący, rozpuszcza się w zupełności w wodzie.	W pigułkach i roztworze, gr. 2—10 p. d. kilka razy dziennie.
Kali ferro tartaricum.	W pigułkach gr. 2—10 p. d. **Zewn.** do kąpieli unc. 3—6.
Ferrum jodatum saccharaturn, massa barwy żółtawéj przyciągająca wilgoć z powietrza gr. 6=gr. 1 jodu.	W roztworze lub pigułkach gr. 4—20 p. d. 2 razy dziennie. *Pilulae Blancardi.*
Syrupus ferri jodati (dr. 1=gr. 7 jodku żelaza).	Z wodą gr. 5—20 p. d.

III. Leki wzmacniające chłodzące (tonica refrigerantia).

1. Kwasy (acida).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Acidum sulphuricum concentratum, c. g. 1,845, zawiera 81 pct. bezwodnego kwasu.	**Zewn.** jako środek gryzący.
Acidum sulphuricum dilutum 1:6, c. g. 1,090, zawiera 11 pct. bezwodnego kwasu.	**Wewn.** za napój dr. 1 na funt 1. *Mixtura sulphurico-acida s. Acidum Halleri*, kr. 5—10. *Tinctura aromatica acida*, kr. 20—40. *Aq. vulneraria acida Thedeni* do zewnętrznego użycia.
Alumen crudum, rozpuszcza się w 24 cz. zimnéj i w 0,6 wrzącéj wody.	**Wewn.** w proszkach gr. 2—10 p. d. **Zewn.** w roztworze do w kraplania w oczy gr. 1—2 na unc. 1. do wstrzykiwań, płókań dr. 1—2 na f. 1.
Alumen ustum, biały pulchny proszek rozpuszczalny w wodzie.	**Zewn.** jako *stypticum.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Acidum phosphoricum purum, c. g. 1,120, zawiera 15 pct. bezwodnego kwasu.	**Wewn.** w wodzie ocukrzonéj za napój, dr. 1—3 w ciągu dnia.
Acidum hydrochloricum concentratum, c. g. 1,120, zawiera 24 pct. gazu chlorowodornego.	**Zewn.** jako środek gryzący.
Acidum hydrochloricum dilutum, c. g. 1,060, zawiera 12 pct. gazu chlorowodornego.	**Wewn.** w klejku jęczmiennym dr. $^1/_2$—1 w ciągu dnia. **Zewn.** do przyżegania i płókań skr. 1 — dr. 1 z miodkiem różanym.
Aqua chlori płyn żółtawy przenikliwego chlorowego zapachu.	**Wewn.** dr. 1—4 na unc. 4—6 w ciągu dnia. **Zewn.** do obmywań (dr. 1 na unc. 4—6), w maściach, mazidłach dr. $^1/_2$—1 na unc. 1.
Calcarea chlorata p zyciąga wilgoć z powietrza i rozpływa się zwolna na *oleum calcis*.	**Wewn.** w roztworze (rzadko) gr. 10—30 na unc. 6. **Zewn.** w roztworze dr. 1 na f. do obmywań, przestrzykiwań, płukań.
Acidum nitricum concentratum, płyn żółtawy c. g. 1,30, zawiera 40 pct. bezwodnego kwasu.	**Zewn.** do przyżegania.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Acidum nitricum dilutum, kwas azotny stężony z wodą po równych częściach, c. g. 1,14 zawiera 20 pct. bezwodnego kwasu.	**Wewn.** w odwarach, mięszankach skr. 1 — dr. 1 w ciągu dnia.
Acidum chloro-nitrosum, Aqua regia, składa się z 2 cz. kwasu solnego i 1 cz. kwasu azotnego.	**Zewn.** unc. 2—4 do kąpieli do nóg; bardziéj jeszcze rozcieńczony do obmywań i okładów.
Acidum aceticum concentratissimum, c. g. 1,063—1,070.	**Zewn.** do trzeźwienia dając go do wąchania i jako środek gryzący.
Acidum aceticum concentratum, c. g. 1,040, $^1/_2$ unc. wystarcza do zobojętnienia 3 dr. węglanu sody.	Rozcieńczony z wodą wewn. i zewn.
Acetum crudum, takiej mocy by 2 unc. jego mogły zobojętnić 2 dr. węglanu sody.	**Wewn.** przy otruciach alkaliami gryzącemi z wyjątkiem baryty i przy otruciach narkotykami po przejściu mdłości. **Zewn.** do obmywań, wstrzykiwań, nakadzań, sam przez się lub z wodą, na gorąco lub zimno.
Acidum pyrolignosum, płyn przezroczysty, brunatny, mocno kwaśny, zapachu	**Wewn.** po dr. $^1/_2$ — 2 w wodach aromatycznych (bardzo rzadko).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
przypalonego, zawiera kwas octowy i kreozot.	**Zewn.** do okładów, wstrzykiwań, płókań dr. 2—4 na unc. 10—12.
Acidum tartaricum, rozpuszcza się w wodzie zimnéj bardzo łatwo, w wyskoku trudno.	*Pulvis* gr. 2—5 p. d. W proszkach burzących gr. 10 z 12—15 gr. dwuwęglanu sody.
Acidum citricum, w wodzie bardzo łatwo, w wyskoku trudniéj rozpuszczalny.	*Succus Citri.* z cukrem (lemoniada) unc. 1 na f. 1 wody lub dr. 1 kwasu krystalicznego na f. 1. **Zewn.** do płukań. *Syrupus citri* unc. 1 w mięszankach lub z wodą za napój.
Acidum lacticum, płyn bezbarwny, przezroczysty, konsystencyi syropu, z wodą i wyskokiem mięsza się w każdym stosunku, rozpuszcza fosforan wapna, wchodzi w skład soku żołądkowego, kiszkowego i moczu.	**Wewn.** w roztworze kr. 5—20. **Zewn.** do płókań, wstrzykiwań dr. 1—4 ua unc. 6, do przyżegania dr. 1—4 na unc. 1.
Tamarindi, owoce strączkowe z *Tamarindus indica.* Główne części składowe: kwaśny winian potażu, kwas cytrynowy i kwas winny, cukier.	*Serum lactis tamarindinatum*, (unc. 1 tamarynd gotuje się z 1 $^1/_2$ f. mleka). *Pulpa tamarind.* unc. $^1/_2$—1 w mięszankach lub powidełkach.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Fructus Prunorum siccatorum z *Prunus domestica*, zawierają cukier, gummę, kléj roślinny.	*Decoctum* z unc. 1—2. *Pulpa Prunorum* unc. 2—4 jako constituens powidełek z unc. $^1/_2$—1 cremortartari.
Pulpa Casiae fistulae, rdzeń z owoców strączkowych z *Cassia fistula*, zawiera w sobie cukier owocowy i kwasy.	Roztwór z unc. 1—2 na unc. 6. Powidełka unc. 1 — 3, dzieciom dr. 2—4.
Baccae Mori, z *Morus nigra*.	*Roob Mororum* i *Syrupus Mororum*.
Baccae Rubi idaei z *Rubus idaeus*.	*Syrupus Rubi idaei* i *Aqua Rub. id.*
Baccae Ribii z *Ribes rubrum*.	*Syrupus Ribium*.
Fraga z *Fragaria vesca*.	*Aqua Fragorum*.
Fructus Berberidum z *Berberis vulgaris*.	*Syrupus Berberidum*.
Uvae z *Vitis vinifera*.	Kuracye winogronowe.

2. Ołów i jego przetwory.

Plumbum aceticum depuratum, krystalizuje w czworościenne słupy, wietrzeje na powietrzu, rozpuszcza się	**Wewn.** w proszkach, rzadziéj w pigułkach i roztworze, gr. $^1/_6$—2 p. d. kilka razy dziennie.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
w 2 cz. wody zimnéj i wyskoku.	**Zewn.** w roztworze (un. 2 na f. 1) do okładań, lawatyw, do przemywania oczów. *Unguentum Plumbi acetici.*
Plumbum aceticum basicum solutum.	**Zewn.** do okładań.
Aqua vegeto-mineralis Goulardi.	**Zewn.** do okładań.
Plumbum tannicum s. *Unguentum ad decubitum.*	
Plumbum carbonicum, *Cerussa.*	Służy do przyrządzania *Emplastrum Cerussae*, *Unguentum Cerrussae.*
Plumbum oxydatum, *Lithargyrum.*	Służy do przyrządzania *Emplastrum diachylon simplex* i *compositum*, *Ceratum fuscum*, *Saccharum Saturni* i *Acetum Lithargyri.*
Plumbum hyperoxydatum rubrum, *Minium.*	Służy do przyrządzania *Emplastrum Minii adustum.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

KLASSA TRZECIA.
Leki roztwarzające (solventia).
1. Leki gryzące (caustica).

Kali causticum fuscum, rozpuszcza się w wodzie i wyskoku bardzo łatwo, z powietrza przyciąga wilgoć i kwas węglany.	**Wewn.** dawniéj zadawano pod postacią *Tinctura Kalina* (unc. 1/2 *kali caustici* na unc. 6 wyskoku) po kr. 5—20 p. d. w wodzie lub klejku. **Zewn.** do przyżegania, do kąpieli ogólnych (unc. 1/2—2) i częściowych (dr. 1/2—2), do obmywań (gr. 1—10 na unc. 1 wody), do zniszczenia jadu w ranach po ukąszeniach (dr. 1/2 na unc. 1 wody).
Calcaria caustica przyciąga z powietrza wilgoć i kwas węglany.	**Wewn.** w postaci wody wapiennéj (*Aqua Calcis*, 1 : 30) unc. 1—3 kilka razy dziennie z mlekiem, serwatką lub rosołem. **Zewn.** jako środek gryzący najczęściej w połączaniu z potażem gryzącym jako *Pasta Vienensis*. *Aqua calcis* do okładań sama przez się i z olejem w postaci mazidła (1 cz.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	oleju na 1—3 cz. wody wapiennéj.

2. Leki roztwarzające zobojętniające i moczopędne (solventia antacida et diuretica).

Kali carbonicum, w wodzie rozpuszcza się bardzo łatwo z powietrza przyciąga wilgoć i rozpływa się na tak zwane *Oleum Tartari per deliquium.*	**Wewn.** skr. 1—dr. 1 na unc. 6—8 w ciągu dnia. **Zewn.** do kąpieli unc. 3—4.
Natrum carbonicum.	W proszkach, pigułkach mięszankach, gr. 5 — 20 p. d.
Natrum bicarbonicum rozpuszcza się w 13 cz. wody zimnéj, w wodzie wrzącéj utraca część kwasu węglanego i zamienia się na półtoro węglan.	**Zewn.** do obmywań, kąpieli, proszków do zębów. W proszkach lub roztworze gr. 5—20 p. d. W proszkach burzących gr. 20 na gr. 15 kwasu winnego. W proszkach burzących *Seidlitsa* (*Kali natrio tartarici* grm. 10, *Nat. bicarbon.* grm. 3 i do tego *Acidi tartarici* grm. 3).
Lithium carbonicum z kwasem moczowym daje związek bardzo łatwo rozpuszczalny.	*Pulvis* gr. 5 p. d. w wodzie nasyconéj kwasem węglanym.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Magnesia carbonica bardzo lekki, pulchny proszek prawie nierozpuszczalny w wodzie.	W proszkach lub powidełkach dla dorosłych gr. 20 p. d. dla dzieci gr. 5—10. Roztwór w wodzie mocno nasyconéj kwasem węglanym.
Magnesia usta, w wodzie rozmięszana za dodaniem kwasu siarczanego nie powinna się burzyć.	W proszkach dla dzieci gr. 3 p. d., dla dorosłych gr. 15. *Lac Magnesiae* (2 dr. magnezyi zawieszone w 10 dr. wody wrzącéj z dodatkiem $1^1/_2$ unc. cukru i $^1/_2$ unc. wody pomarańczowéj.
Calcaria carbonica depurata.	**Wewn.** W proszkach gr. 10—30 p. d. **Zewn.** W proszkach do zębów.
Lapides s. Oculi cancrorum praeparati zawierają przeważnie węglan wapna, prócz tego fosforan wapna i magnezyi i chlorek sodu.	**Wewn.** gr. 5—10 p. d. **Zewn.** W proszkach do zębów.
Calcaria phosporica, proszek biały nierozpuszczalny w wodzie.	**Wewn.** gr. 5—10 p. d. *Syrupus Calcariae phosphorico-lacteae*, dla dorosłych po unc. $^1/_2$, dla dzieci po dr. 1 p. d. dwa lub trzy razy dziennie.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Sapo alcalinus związek olejów lub tłuszczów z alkaliani. a) **Sapo albus**, b) **Sapo amygdalinus**, mydło białe twarde w wodzie i wyskoku zupełnie rozpuszczalne, c) **Sapo venetus** (z sody i oliwy), d) **Sapo viridis** (z potażu i tłuszczu rybiego).	**Wewn.** tylko mydło migdałowe przy otruciach kwasami dr. 1—2 p. d. co kwadrans, w innych wypadkach w pigułkach po gr. 5—10 p. d. **Zewn.** do kąpieli, lawatyw, czopków stolcowych. Mydło szare do wcierań.
Kali aceticum solutum, płyn przezroczysty, bezbarwny, dający się mięszać w każdym stosunku z wodą i wyskokiem.	**Wewn.** dr. 2—8 w ciągu dnia w mięszankach.
Natrum aceticum crystalisatum, rozpuszcza się w 3 cz. wody i 5 cz. wyskoku.	W proszkach, pigułkach lub roztworze dr. 1 — 4 wciągu dnia.
Kali tartaricum acidum, *Cremor tartari*, smaku kwaśnego cierpkiego, rozpuszcza się w 184 cz. zimnéj i 14 cz. wrzącéj wody, w wyskoku nie rozpuszcza się wcale.	**Wewn.** W proszkach, powidełkach (z *Pulpa prunor*), rzadziéj w odwarach i mięszankach, jako *laxans* unc. $^1/_2$—1, jako *diureticum* dr. 1—2 w ciągu dnia. Wchodzi w skład *Elect. lenit.* i *Aq. laxat. Vien.* i służy do przyrządzania serwatki.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Kali tartaricum neutrum, smaku gorzko-słonego, rozpuszcza się w równych cz. wody, z powietrza przyciąga wilgoć.	Jako *laxans* unc. $^1/_2$—1 w ciągu dnia, zawsze tylko w roztworze.
Kali natronato tartaricum, sól gorzka, rozpuszcza się w podwójnéj ilości wody.	W proszkach powidełkach, roztworze jako laxans unc. $^1/_2$—1 w ciągu dnia.
Natrum boracicum, smaku alkalicznego słodka w e g o, rozpuszcza się w 12 cz. wody zimnéj i 2 cz. wody wrzącéj.	**Wewn.** W proszkach, pigułkach, roztworze gr. 2 do 20 p. d. kilka razy dziennie. **Zewn.** do pędzlowania dr. 1 na unc. 1 miodku różanego.
Acidum boracicum, smaku bardzo gorzkiego, łatwo rozpuszczalny w wodzie wrzącéj i wyskoku, którego płomień barwi na zielono.	W proszkach i roztworze dr. 1—4 w ciągu dnia.
Kali tartaricum boraxatum, smaku kwaskowato-słonego, rozpływający się na powietrzu.	Jak *Kali tart. neutrum.*
Kali nitricum depuratum rozpuszcza się w 4 cz. zimnéj i $^1/_2$ cz. wrzącéj wody. **Natri nitricum** rozpuszcza	**Wewn.** dr. 1 w ciągu dnia. **Zewn.** do zimnych okładów (5 unc. saletry, 5 unc.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
się w 2 cz. wody zimnéj i nieco w mniejszéj ilości wody wrzącéj.	salmiaku rozpuszczone w 16 unc. wody obniżają ciepłotę z $+10^0$ na -12^0.
Kali chioricum, rozpuszcza się w 16 cz. wody zimnéj i 2 cz. wody wrzącéj.	**Wewn.** dr. 1—2 w ciągu dnia w proszkach lub roztworze.
Natrium chloratum, rozpuszcza się w 2,7 cz. wody zimnéj i wrzącéj.	**Wewn.** po łyżeczce od kawy do łyżki stołowéj p. d. w stężonym roztworze. Jako odtrutka na azotan srebra. **Zewn.** do kąpieli f. 2—20.
Calcium chloratum, smaku palącego ostro-gorzkiego, rozpływa się na powietrzu.	**Wewn.** gr. 1—10 w roztworze. **Zewn.** do kąpieli, obmywań.

5. Sole przeczyszczające (sales purgantes).

Natrium sulphuricum crystalisatum, *Sal Glauberi*.	*Solutio*. Jako *laxans* un. $^1/_2$ — 1, jako *solvens* dr. 1—2. Smak najlepiej poprawia cukier i sok cytrynowy.
Sal thermarum Carolinarum, sól Karlsbadzka, oprócz siarczanu sody zawiera węglan sody i chlorek sodu.	Jak siarczan sody.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Kali sulphuricum, rozpuszcza się w 10 cz. wody zimnéj i w 4 cz. wody wrzącéj.	Jako *laxans* unc. 1—2 w roztworze. Jako *solvens digestivum* dr. 1 w ciągu dnia w proszkach, pigułkach lub roztworze.
Magnesia sulphurica, sól gorzka rozpuszcza się w 2 cz. wody zimnéj i $^1/_2$ wody wrzącéj.	Jako *laxans* (najlepszy z pomiędzy wszystkich soli) unc. $^1/_2$—1, szczególniéj z dodatkiem rozcieńczonego kwasu siarczanego. Jako odtrutka przyotruciach solami rozpuszczalnemi baryty i ołowiu.
Natrum phosphoricum, rozpuszcza się w 4 cz. wody zimnéj i 2 cz. wody wrzącéj.	Jako *laxans* łagodnie działający unc. $^1/_2$—1.

4. Siarka i siarki alkaliczne (sulfur et sulfureta).

Sulfur, w wodzie się nierozpuszcza, roztwarza się bardzo mało w wyskoku i eterze, najwięcéj zaś w siarku węgla.	**Wewn.** w proszkach, pigułkach, powidełkach po gr. 3—6 lub po skr. 1—3. **Zewn.** w maściach.
Kalium sulfuratum, rozpuszcza się w 2 cz. wody zimnéj.	**Wewn.** gr. 5—10, dzieciom gr. $^1/_2$—4 w proszkach.

Nazwa leku	Sposób użycia i dawka
	Zewn. do kąpieli unc. 1—2.
Calcaria sulfurata.	Jak siarek potasu, po większéj części tylko zewnętrznie pod postacią *Liquor hydrosulfureticus pro balneo*.

5. Jod i baryta (jodium et baryta).

Jodium, rozpuszcza się w wodzie bardzo mało, daleko lepiéj w roztworze jodku potasu, jak również w wyskoku i eterze.	**Wewn.** tylko w połączeczeniu z jodkiem potasu według metody *Lugola* (gr. $^1/_2$ — 1, jodku potasu gr. 12, wody f. 1). Rzadziéj pod postacią *Tincturae jodi* (dr. 1 na unc. 2 wyskoku), kr. 5—10 p. d. **Zewn.** do kąpieli dr. 1 z 2—4 dr. jodku potasu na kąpiel. W maści, gr. 10 na unc. 1 tłuszczu. *Tinctura* do smarowania lub wstrzykiwań.
Kali hydrojodicum rozpuszcza się w $^3/_4$ cz. wody zimnéj i 6 cz. wyskoku.	**Wewn.** w roztworze gr. 10—30 w ciągu dnia. **Zewn.** w maści dr. $^1/_2$— 1 na unc. 1 tłuszczu.
Carbo Spongiae zawiera jodek sodu i bromek magnezynu.	W proszkach gr. 20—dr. 1 w ciągu dnia, w odwarze z unc. $^1/_2$ na unc. 8.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Helminthochorton męszanina rozmaitych rodzajów wodorostów, zawiera również w sobie jodek sodu.	W odwarze z dr. 2—4 na unc. 6.
Baryum chloratum, rozpuszcza się w $2^1/_2$ cz. wody zimnéj i w $1^1/_2$ cz. wody wrzącéj, w wyskoku nie rozpuszcza się wcale.	**Wewn.** gr. $^1/_4$—2 w roztworze. **Zewn.** gr. 10 — 20 na unc. 1 tłuszczu.

KLASSA CZWARTA.

Metale.

1. Rtęć i jej przetwory (hydrargyrum).

Hydrargyrum rectificatum.	**Wewn.** jako środek mechaniczny przy zaciśnięciu kiszek.
Unguentum hydrargyri mitius et fortius.	**Zewn.** do wcierań, przy kuracyi *frykcyami* po skr. 1—dr. 2 codziennie przez dni 10—80.
Hydrargyrum sulfuratum nigrum, przy ogrzewaniu ulatnia się w zupełności, nie rozpuszcza się ani w wodzie ani w wyskoku.	W proszkach i pigułkach gr. 1—5 p. d. kilka razy dziennie.
Hydrargyrum stibiato-sulphuratum, proszek delikatny czarny nie rozpuszczalny w wodzie.	Tak samo jak siarek rtęci czarny.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Hydrargyrum sulphuratum rubrum, proszek czerwony bez zapachu i smaku, przy ogrzewaniu ulatniający się.	**Zewn.** do nakadzań.
Hydrargyrum chloratum mite, *Calomel*, proszek delikatny żółto-białawy, nierozpuszczalny w wodzie, wyskoku i eterze.	**Wewn.** w proszkach w ostrych chorobach gr. $^1/_2$—2 co dwie godz., aż do wystąpienia właściwych stolców; w chorobach przewlekłych w mniejszych dawkach i w większych odstępach czasu. **Zewn.** do wcierań. *Aq. phagadenica mitis.*
Hydrargyrum bichloratum corrosivum, *Sublimat*, rozpuszcza się w 18 cz. wody zimnéj i w 2 cz. gorącéj, w 3 cz. wyskoku i 4 cz. eteru, przy ogrzewaniu ulatnia się w zupełności.	**Wewn.** w *pigułkach* z pulv. et succus liquir. gr. 1 na 32 pigułek; rano i wieczór po 2 pigułek; lub w roztworze gr. 1 na unc. 6 wody z białkiem, dwa razy dniem po łyżce stołowéj. **Zewn.** do obmywań gr. 1—2 na unc. 1; do przyżegania skr. 1—dr. $^1/_2$ na unc. 1 wyskoku; do lawatyw gr. $^1/_6$ na unc. 1 wody; do kąpieli dr. 1—unc. 1 na całą kąpiel, skr. 1—dr. $^1/_2$ na kąpiel do nóg lub rąk; do płókań gr. 2—6 na unc. 6—12; do przemywań oczów gr. 1 na unc. 4; do

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	podskórnych wstrzykiwań gr. $^1/_{12}$—$^1/_4$ z dodatkiem chlorku sodu (Sublimati gr. 1—2, Natrii chlorati scr. 1, Aq. destill. scr. 5).
Hydrargyrum jodatum flavum, proszek zielonawo-żółty nierozpuszczalny w wodzie, wyskoku i roztworze chlorku sodu, rozpuszczalny zaś w eterze i roztworze jodku potasu.	**Wewn.** dla dorosłych gr. $^1/_2$—3, dla dzieci gr. $^1/_6$ p. d. w proszkach i pigułkach. **Zewn.** dr. $^1/_2$—1 na unc. 1 tłuszczu.
Hydrargyrum bijodatum rubrum, proszek szkarłatno-czerwony nierozpuszczalny w wodzie, roztwarzający się w gorącym wyskoku, eterze, kwasach, alkaliach i w roztworach jodku potasu, sublimatu, chlorku sodu, salmiaku.	**Wewn.** gr. $^1/_{16}$—$^1/_8$ p. d. w pigułkach (rzadko), po większéj części. **Zewn.** w maściach gr. 8—dr. 1 na unc. 1 tłuszczu.
Hydrargyrum oxydulatum nigrum Hahnemanni, proszek czarny nierozpuszczalny w wodzie i wyskoku.	**Wewn.** gr. $^1/_2$—2 p. d. w proszkach. **Zewn.** w maści dr. $^1/_2$—1 na unc. $^1/_2$ tłuszczu.
Hydrargyrum oxydatum rubrum, proszek czerwony nierozpuszczalny w wodzie i wyskoku.	**Wewn.** w proszkach lub pigułkach (rzadko) częściéj. **Zewn.** jako środek drażniący w proszku lub maści

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	skr. 1—dr. 1 na unc. 1 tłuszczu. W maściach do oczów gr. 1 na dr. 1 tłuszczu.
Hydrargyrum bichloratum ammoniatum, *Mercurius praecipitatus albus*, w wodzie rozkłada się na tlenek rtęci i salmiak.	Tylko w postaci maści dr. $^1/_2$—2 na unc. 1 tłuszczu. W maściach do oczów gr. 1—6 na dr. 1 tłuszczu.
Unguentum Hydrargyri citrinum s. *Hydrargiri nitrici.*	Po dr. $^1/_2$ w ciągu dnia.

2. Złoto (aurum).

Aurum natronato-chloratum, złoto-żółty proszek w wodzie łatwo rozpuszczalny.	**Wewn.** w proszkach lub pigułkach gr. $^1/_{16}$ — $^1/_4$ p. d. **Zewn.** gr. 3—10 na unc. 1 tłuszczu.

3. Antymon i jego przetwory (stibium).

Kali stibiato-tartaricum, *Tartarus emeticus*, proszek biały smaku metalicznego, rozpuszczalny w 15 cz. zimnéj i 3 cz. gorącéj wody.	**Wewn.** w dużych dawkach gr. 1—3 p. d., w średnich dawkach gr. $^1/_6$—1, w małych dawkach gr. $^1/_{16}$ —$^1/_6$ w wodzie. **Zewn.** w maści dr. 1—2 na unc. 1 tłuszczu.
Vinum stibiato-tartaricum (*Tart. emet.* gr. 2 *Vini Malaga* unc. 1).	Jako *diaphoreticum* dr. 1 w ciągu dnia.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Jako *emeticum* dr. 2—6 p. d., dzieciom po łyżeczce od kawy.
Stibium chloratum solutum, płyn przezroczysty, żółtawy c. g. 1,34.	**Zewn.** jako środek gryzący do pędzlowania, lub w maści dr. 1 na unc. 1 tłuszczu.
Stibium sulfuratum nigrum, w kwasie solnym rozpuszcza się.	W proszkach, pigułkach gr. 5—10 p. d. kilka razy dziennie.
Stibium sulfuratum aurantiacum, w wodzie się nie rozpuszcza, rozpuszcza się zaś w ammoniaku, zkąd przez kwasy napowrót zostaje strącanym.	W proszkach lub pigułkach gr. $^1/_4$—1 p. d. kilka razy dziennie.
Stibium sulfuratum rubrum, proszek czerwono-brunatny nierozpuszczalny w wodzie i wyskoku, po części rozpuszczalny w kwasach roślinnych i alkaliach.	W proszkach gr. $^1/_8$—$^1/_2$ p. d.

4. Cynk i jego przetwory (zincum).

Zincum oxydatum, proszek żółtawo-biały nierozpuszczalny w wodzie.	**Wewn.** dla dorosłych gr. 2—6, dla dzieci gr. $^1/_2$—2 p. d. **Zewn.** dr. 2 na dr. 6 tłuszczu; w maściach do oczów gr. 5 na dr. 1—2.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Zincum sulphuricum rozpuszcza się w 2 cz. wody.	**Wewn.** jako *vomitorium* gr. 5—10 p. d. w proszkach lub roztworze. **Zewn.** w roztworze do wstrzykiwań gr. 5—10 na unc. 1, do wkraplania w oczy gr. 1—na unc. 2—4.
Zincum valerianicum białe, perłowo - połyskujące blaszki, smaku cierpkiego metalicznego, w wodzie trudno rozpuszczalne.	W proszkach i pigułkach gr. 1—2 p. d. lub gr. 2—4 w ciągu dnia.
Zincum chloratum massa biała rozpływająca się na powietrzu, w wodzie wyskoku i eterze łatwo rozpuszczalna.	**Zewn.** do przyżegania; w rozcieńczeniu do obmywań, okładań, wstrzykiwań gr. 1—5 na unc. 1. *Pasta Canquoini* N. 1 jedna cz. chlorniku cynku na 2 cz. mąki; N. 2 1 cz. na 3 cz.; N. 3 1 cz. na 4 cz.

5. Bizmut (bismutum).

Bismutum subnitricum, *Magisterium Bismuthi*, bardzo biały krystaliczny proszek trudno rozpuszczalny w wodzie.	**Wewn.** gr. $^1/_2$—4 p. d. w proszkach. **Zewn.** jako środek kosmetyczny.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
6. Miedź i jego przetwory (cuprum).	
Cuprum sulfuricum błękitne kryształy na powietrzu wietrzejące, rozpuszczające się w 3 cz. zimnéj i 1 cz. gorącéj wody.	**Wewn.** w małych dawkach gr. $^1/_8$—$^1/_4$ p. d.; w średnich dawkach jako *vomitorium* gr. 3—8 na unc. 2—4. **Zewn.** jako środek gryzący do przyżegania, do wstrzykiwań gr. 1—5 na unc. 1, do wkraplań w oczy gr. 1 na unc. 2—4, w maściach gr. 1—20 na dr. 2.
Cuprum sulfuricum ammoniatum, błękitno-niebieski proszek łatwo wietrzejący, w wodzie łatwo się rozkłada i w znacznem rozcieńczeniu rozpada się na zasadowy siarczan miedzi i siarczan amonii.	W pigułkach dla dorosłych gr. 2—6, dla dzieci gr. $^1/_6$—1 p. d. kilka razy dziennie.
Cuprum subaceticum, *Aerugo* rozpuszcza się w occie, w wodzie się rozkłada.	Tylko **Zewn.** W proszku jako środek gryzący. *Oxymel aeruginis* jako *adstringens*, dr. 1—3 na unc. 1—6 wody.
Cuprum aluminatum (siarczan miedzi, saletra i ałun	**Zewn.** *in substantia* jako środek łagodnie przyżegają-

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
po równych częściach z dodatkiem kamfory).	cy, w roztworze jako *adstringens* gr. 1—2 na unc. 1—2 wody lub tłuszczu.

7. Srebro i jego przetwory (argentum).

Argentum nitricum, w wodzie i wyskoku łatwo rozpuszczalny, ciała organiczne barwi na czarno.	**Wewn.** najlepiéj w pigułkach gr. $^1/_{10}$—1 w ciągu dnia. **Zewn.** *in substantia* do przyżegania, w roztworze lub maści jako *adstringens* gr. 1—20 na unc. 1 wody lub tłuszczu.

8. Arsen i jego przetwory (arsenicum).

Arsenicum album, massa biała szklista lub porcelanowa, rzucona na węgle wydaje zapach czosnku, rozpuszcza się w 80 cz. wody zimnéj i w 7,5 cz. wody gorącéj.	**Wewn.** roztwór w wodzie gr. 1 na f. 1, pół do 1 łyżki stołowéj p. d. kilka razy dziennie. **Zewn.** do przyżegania pod postacią: *Pulvis Cosmi*, który z wodą zarabia się na ciasto i przykłada na miejsce dane na 1—2 linii grubo.
Solutio arsenicalis Fovleri (arsenionu potazu 1, wody 90).	**Wewn.** kr. 1—10 z wodą raz do 3 razy dziennie.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

Dodatek. Kwas chromny. (Acidum chromicum).

Acidum chromicum, czerwone kryształy rozpływające się na powietrzu.	**Zewn.** jako środek gryzący. W substancyi działa wolniéj lecz bardziéj silnie, w roztworze działa szybciéj lecz nie tak głęboko.
Kali bichromicum czerwono żółte tablice rozpuszczalne w 10 cz. wody zimnéj.	**Wewn.** przez *Robina* zalecany w przymiocie. **Zewn.** jako środek gryzący.

KLASSA PIĄTA.

Leki ostre (acria).

1. Leki ostre aromatyczne (acria aromatica).

Piper nigrum. Części składowe: olejek lotny, ostra żywica miękka i ciało krystaliczne żółtawo białe *piperyna*, rzzpuszczalne w gorącym wyskoku, eterze, olejkach lotnych i kwasie octowym.	**Wewn.** 10—15 *grana integra* kilka razy dziennie, *Pulvis* (rzadko) gr. 5—10 p. d. *Infusum vinosum* dr. $^1/_2$—1 na unc. 6. *Piperinum* w proszkach i pigułkach (przeciwko zimnicy) gr. 1—4 p. d. (sk. 1—2 w czasie *apyrexyi*). **Zewn.** jako środek czerwieniący (dr. 2 na unc. 1 gorczycy).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Cubebae, niedojrzałe suszone owoce z *Piper cubeba*. Części składowe: olejek lotny, kubebina (rozpuszczalna we wrzącym wyskoku).	*Pulvis c. pulv. gumm., liquir. Electuarium*, skr. 1—dr. $1/2$ p. d. 2—4 razy dziennie. *Pilulae c. Bals. Copaiv. Extr. Cubebarum* gr. 5—20 p. d. w pigułkach, kapsułkach.
Bulbus Allii z *Allium sativum*. Części składowe: olejek lotny ostry..	*Succus rec. expr.* dr. 2—unc. $1/2$ na unc. 8 mleka; rano i wieczór po pół szklanki. **Zewn.** *Infusum cum lacte* do lawatyw, sok do wcierania.
Herba Scordii z *Teucrium Scordium*, zawiera olejek lotny, ciało gorzkie wyciągowe i garbnik.	*Infusum aq. v. vin.* wew. rzadko dr. 2 na unc. 6. **Zewn.** do obmywań, płukań. Proszek na kataplazmy.
Semen Sinapis z *Brassica sinapioides*. Części składowe: ciało zawierające w sobie azot i siarkę (*sulfo-sinapina*), które w skutek destyllacyi zamienia się na olejek lotny, ostry, cięższy od wody.	Nasiona całkowite (szczególniéj z *Sinapis alba*) po łyżeczce od kawy kilka razy dniem. *Pulvis sinapis nigrae* z cukrem, syropem, miodem skr. 1 p. d. 3—4 razy dniem.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Serum lactis cum. Sinapi f. 1—3 w ciągu dnia. **Zewn.** Nasiona zmielone na mączkę z wodą na gorczyczniki unc. $^1/_2$. Do obmywań dr. 2—unc. $^1/_2$ na unc. 6. Na kąpiel całkowitą un. 2—8, na kąpiel na ręce lub nogi unc. 1—4. Do płókań dr. 1—2 na unc. 6. *Oleum aeth.* kr. 24 na unc. 1 wyskoku lub kr. 6 na dr. 1 oliwy do wcierania.
Herba Spilanthi z *Spilanthus oleraceus*, właściwego nieprzyjemnego zapachu i smaku ostrego palącego.	*Tinctura Spilanthi oleracei comp. s. Tinct. Paragnay Roux* zewn. przy bólu zębów.
Radix Pyrethri z *Anacyclus Pyrrethrum* zawiera olej ostry, tłusty, barwnik żółty, inulinę i nieco olejku lotnego.	**Wewn.** *Pulvis* gr. 10—20. *Infusum* z dr. 1—2 na unc. 4, lub *Tinctura* kr. 10 — 20 p. d. **Zewn.** w substancyi do żucia jako *sialogogum* lub w postaci pigułek do wkładania w wypróchniałe zęby jako *antiodontalgicum*.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Fructus Capsici annui z *Capsicum annuum*.	**Wewn.** w pigułkach gr. 1—6 p. d. *Infusum* z dr. 1—2 na unc. 6. *Tinctura* kr. 10 — 20 p. d.

2. Leki wymiotowe (acria emetica).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Radix Jpecacuanhae z *Cephaelis Ipecacuanhae*. Cz. składowe: emetina, kwas ipekakuanowy i mączka.	*Pulvis* jako *emeticum* gr. 10—30 p. d., w średnich dawkach gr. 1—4 p. d., w małych dawkach gr. $^1/_6$—1 p. d. *Infusum* jako *emeticum* dr. 1—2 na unc. 2—3, w średnich dawkach gr. 10—20, w małych dawkach gr. 5—10. *Trochisci ipecacuanhae*. *Pulvis Doveri* z. *Opium*. *Emetinum impurum* jako *emeticum* gr. 2—6 p. d., *purum* gr. $^1/_8$—$^1/_4$.
Radix Caincae z *Chiococa anguifuga*. Części sładowe. emetina, kwas kainkowy i kwas chiokokowy.	W odwarze z dr. 1—2 na unc. 4, rzadziéj *Extractum*, *Tinctura* i *Syrupus*.
Herba Lobeliae inflatae. Części składowe: lobeliina, ciało zbliżone do nikotyny.	*Pulvis* gr. 10—20 p. d. (większe dawki wywołują wymioty).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Infusum z 1—2 dr., najczęściéj zaś *Tincturn* kr. 10—20 p. d.
Herba Jaceae z *Viola tricolor*, zawiera olejek lotny ostry, barwnik żółty, **violinę**.	**Wewn.** *Succus rec. expr.* dr. 1—2. *Pulvis* z cukrem gr. 10—30 p. d. 2 razy dniem. *Decoctum* z wodą lub mlekiem dr. 1—2 na unc. 6 w ciągu dnia. **Zewn.** Odwar do obmywań, kąpieli, okładań unc. 1 na f. 1.

3. Leki przeczyszczające (acria cathartica).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Oleum ricini, olej z nasion *Ricinus com.* Części składowe: niewielka ilość żywicy ostréj lotnéj działającéj drastycznie.	**Sam przez się** po łyżce stołowéj co 4 god. dzieciom po łyżeczce od kawy. **Zewn.** do wcierań, wstrzykiwań unc. 1—2.
Folia Sennae alexandrinae z *Cassia lenitiva.* Części składowe: katartyna, proszek czerwono żółty nie krystaliczny rozpuszczalny w wodzie i wyskoku osadzający się za dodaniem nalewki galasowej lub cukru ołowianego.	*Pulvis* (rzadko) gr. 20—40 p. d. *Infusum fervid et frigid.* z dr. 2—4 na unc. 4. *Folia Sennae sine resina* otrzymują się przez wytrawianie senesu w wyskoku, w chodzą w skład *Species laxant St. Germain.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Electuarium lenitivum po 1—2 łyżeczek od kawy. *Inf. laxativum s. Aq. Vienensis* po 1—3 unc. *Hydromel infantum* po łyżeczce od kawy do łyżki stołowéj p. d. *Syrupus mannatus* po 1—2 łyżeczek od kawy.
Aloë socotrina. Części składowe właściwe: ciało gorzkie (aloina) i żywica drastyczna.	W pigułkach w małych dawkach gr. 1—2, w średnich dawkach gr. 5—10 p. d., rzadko w dużych dawkach jako *drasticum* gr. 10—20 p. d. *Extractum aq.* gr. 10—15 p. d. zawiera tylko ciało gorzkie. **Zewn.** *Tinctura Aloes.* Aloes wchodzi w skład *Mass. pill. Ruffi* i *Pill. Augustini*
Radix Jalapae z *Ipomöa Purga.* Części składowe: ciało wyciągowe w wodzie rozpuszczalne, żywica rozpuszczalna w wyskoku.	W proszkach, pigułkach i powidełkach gr. 10—20 p. d. kilka razy dziennie, dzieciom gr. 2—10 p. d. *Resina Jalapae* w proszkach, pigułkach, emulsyi z żółtkiem i roztworze w wyskoku gr. 5—10 p. d. dzieciom gr. 1—3 p. d.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Sapo jalapinus w pigułkach jako *excitans* gr. 5—10, jako *purgans* gr. 10—20.
Radix Hellebori nigri. Cz. składowe: ostry tłusty olej, żywica, olejek lotny, ciało gorzkie.	*Pulvis* gr. 10—20 p. d. (*drasticum*). *Infusum* (najlepiéj) dr. 2 na unc. 6, jedna do 2 łyżek dziennie. *Extractum aquos.* w pigułkach lub roztworze gr. 5—10 p. d. *Tinctura* kr. 10—20 p. d. 2 razy dziennie.
Herba et Radix Gratiolae z *Gratiola officinalis.* Części składowe: ciało bardzo gorzkie podobne do żywicy, rozpuszczalne w wodzie.	*Pulvis* w pełnej dawce gr. 20—40 p. d., w małych dawkach gr. 2—4 p. d. *Infusum* z dr. 2—3 na unc. 6. *Extractum aquos.* gr. 5—10 p. d. w pigułkach lub roztworze.
Scammonium, sok mleczny z *Convolvulus scammonia.* Części składowe. konwolwulina, alkaloid krystaliczny, żywica, ciało gorzkie.	W pełnéj dawce gr. 10 p. d., w dawkach podzielonych gr. 2—3 p. d. w proszkach lub emulsyi.
Gummi Gutae, sok mleczny na powietrzu twar-	W pełnéj dawce gr. 10—20 p. d., w małych daw-

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
dniejący z *Hebradendron cambogioides*.	kach gr. 1—3 p. d. w proszkach, pigułkach, emulsyi, w roztworze alkalicznym (gr. 10 na unc. 1. *Kali carb. solut.* po łyżeczce od kawy jako *diureticum*.
Fructus s. Pulpa Colocynthidum. Części składowe: ciało gorzkie wyciągowe, żywiczne, czerwono-brunatne dające się proszkować, rozpuszczalne w wodzie, wyskoku i eterze.	*In substantia* (rzadko) w proszkach, pigułkach w gr. 3—6 p. d. *in refr. dos.* gr. $^1/_8$—2. gr. $^1/_8$—2. *Decoctum* dr. 1—3 na unc. 5, co 3—4 godz. po łyżce stołowéj. *Extr. colocynth.* w pigułkach, powidełkach, mięszankach, gr. 5—10 p. d. *Tinctura colocynt.* kr. 10—20 p. d. kilka razy dziennie. *Colocynthis praeparata* (rdzeń zarobiony gummą arabską i sproszkowany) gr. 3—6 p. d., in refr. dos. gr. $^1/_4$—$^1/_2$.
Elaterium, sok z owoców *Ecbalium agreste*. Część składowa elateryna.	W pigułkach lub proszkach gr. $^1/_2$—2 p. d. *Elaterinum* gr. $^1/_{15}$—$^1/_{10}$ p. d. w roztworze w wyskoku albo w proszkach lub pigułkach.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Oleum Crotonis Tiglii, oléj z nasion *Croton Tiglium*. Części składowe: kwas lotny bardzo ostry, kwas krotonowy.	**Wewn.** w proszkach, pigułkach, emulsyi, syropie i wyskoku kr. 1—3 w 4—6 dawkach. **Zewn.** do wcierań gr. 5—20 na dr. 1—unc. 1 oleju tłustego lub olejku lotnego. Do lawatyw kr. 2—6 w odwarach klejkich.
Baccae Spinae cervinae, owoce z *Rhamnus Catharticus*. Część składowa katartyna.	*Roob Spinae cervinae* po łyżeczce od kawy p. d., unc. $^1/_2$—1 w mięszankach. *Syrupus* (*domesticus*) unc. 1—2.

4. Leki przeciwczerwiowe (acria authelmintica).

Radix filicis maris z *Nephrodium Filix mas*. Część składowa: olejek lotny koloru zielonego (*filixolin*), kwas pterytanowy.	*Pulvis* dr. 1 p. d. *Extractum aetherum* skr. 1 w ciągu dnia z proszkiem Rad. filic. mar. na 20 pigułek. **Zewn.** w lawatywach dr. $^1/_2$ wyciągu.
Cortex Radicis Punicae Granati zawiera w sobie główuie kwas garbnikowy i	*Decoctum* z unc. 2 na unc. 8—12. *Extractum* unc. $^1/_2$—1.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
gallusowy mannit i punicynę.	
Flores Brayerae s. *Kousso* z *Brayera anthelminthica.* Części składowe: garbnik, olej tłusty, żywica gorzka drapiąca i ciało krystaliczne *koussyna.*	*Pulvis* po unc. $^1/_2$—1 z 10 unc. wody gorącéj do wyżycia w krótkich przestankach; obecnie z korzyścią daje się zastąpić przez *koussynę* w ilości dr. 1—2 po poprzedniem użyciu oleju kleszczowinowego wieczorem poprzedniego dnia i drugi raz w 4 godz. po zażyciu kussyny.
Semen Cinae pączki kwiatowe z *Artemisia contra.* Części składowe: santonina krystalizuje w białe, spłaszczone, sześciościenne słupy, rozpuszcza się w wyskoku, w wodzie daleko trudniéj.	*Pulvis* gr. 10—dr. 1 p. d. w powidełkach. *Santoninum* gr. 2—4 p. d. w proszkach lub w oleju kleszczowinowym. *Rotulae santonini* w każdéj sztuce po 1 gr. santoniny.
Herba Tanaceti florida, zawiera olejek lotny, gorzką żywicę, garbnik i kwas gallusowy.	*Infusum* z unc. $^1/_2$—1 na unc. 6.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

5 Leki moczopędne i namiesięczne (acria diuretica et emmenagoga).

Bulbus Scillae z *Scilla maritima*, zawiera ostre ciało lotne, żywicę ostrą gorzką (*scillitinę*) w wodzie trudno, w wyskoku łatwo rozpuszczalną.	*Pulvis* (rzadko) gr. $^1/_2$—2 p. d. 2—3 razy dziennie, również także *Infusum aquos v. vinos* dr. 1 na unc. 4; najczęściéj: *Extractum scillae* gr. 1—2 p. d. w proszkach, pigułkach lub roztworze. *Acetum scillae* dr. 1—4 w ciągu dnia. *Syrupus et oxymel scillae* unc. $^1/_2$—1 w mięszankach.
Herba Chelidonii majoris zawiera chelidoninę, chelerytrynę, chelidoxantynę i kwas chelidonowy.	*Succus rec. expres.* skr. 1—2 w ciągu dnia. *Extractum alcoholicum* gr. 10—20 p. d. w mięszankach lub pigułkach.
Radix Ononidis spinosae z *Ononis Spinosa* zawiera ononinę, ononidynę, ciało gorzkie i żywicę.	*Decoctum*, unc. 1—3 na fun. 1 za napój.
Radix Bardanae z *Lappa major*, *minor et tomentosa* zawiera inulinę, garbnik i ciało gorzkie.	*Decoctum*, unc. 1—3 na f. 1 za napój.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Baccae Phytolaccae z *Phytolacca decandra* zawiera ostre ciało wywołujące w większych ilościach biegunkę i wymioty.	*Syrupus.*
Frondes Sabinae z *Juniperus Sabina.* Główne części składowe: olejek lotny, ciało ostre gorzkie i garbnik.	**Wewn.** *Pulvis* gr. 5—20 p. d. 3—4 razy dziennie. *Infusum* (najwłaściwiéj), dr. 1—2 na unc. 3 w ciągu dnia. *Oleum aeth.* kr. $^1/_2$—1 na cukrze. **Zewn.** w maści jako środek gryzący i przeciw-czerwiowy.
Frondes Thujae occidentalis zawierają ostry olejek lotny.	*Tinctura Thujae* używa się zewn. jako środek gryzący.

6. Leki przeciwzakaźne napotne i moczopędne (acria diaphoretica et diuretica).

Lignum Guajaci z *Guajacum officinale.* Części składowe: ciało wyciągowe drapiące, żywica, guajacyna i kwas guajakowy.	*Decoctum rasurae lign. Guajaci*, unc. 1—2 *per horam* ad. col. f. 1. *Gummi resina Guajaci* gr. 5—10 p. d. najwłaściwiéj w pigułkach.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Extractum (alcoholico aquos) gr. 5—10 p. d. *Tinctura Guajaci* (2:13) kr. 20—30 p. d.
Lignum et Baccae Juniperi z *Juniperus communis*. Części składowe: olejek lotny i żywica.	*Infuso-decoctum ligni Juniperi* z unc. 1/2—1. *Infusum baccarum* z unc. 1/2—1. *Aq. Juniperi* unc. 1—2 w mięszankach. *Oleum baccarum* kr. 1—2 na cukrze. *Spiritus Juniperi* do wcierań. *Roob Juniperi* unc. 1—2 w ciągu dnia. Drzewo i owoce do nakadzania.
Lignum Sassafras z *Sassafras ofic.* zawiera w sobie olejek lotny,, żywicę balsamiczną i ciało podobne do kamfory.	*Infusum*, unc. 1/2—1 na f. 1. Wchodzi w skład *Species lignorum.*
Radix Sassaparillae, korzenie pochodzące z rozmaitych gatunków rodzaju *Smilax*. Część składowa: prawdopodobnie *smilacina.*	*Infusum* v. *Decoctum*, unc. 1 na f. 1. *Extractum* (*alcoholico-aquosum*) skr. 1—2 p. d. Wchodzi w skład: *Decoctum Zittmanni*, *Decoctum*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Pollini, *Syrupus Sassaparallae comp. seu. Roob Laffecteur.*
Radix Chinae nodosae z *Smilax China*, zawiera smilacinę i żywicę balsamiczną.	*Decoctum*, unc. 1—2 na fun. 1.
Radix Caricis arenariae zawiera ciało wyciągowe drapiące, mączkę i niewielką ilość olejku lotnego.	*Decoctum*, unc. 1—2 na fun. 1.

7. Leki pryszczące (acria epispastica).

Cantharides, skrzydła owadu *Lytta vesicatoria*. Część działająca: kantarydyna.	**Wewn.** (rzadko) *Pulvis*, gr. $^1/_6$—1 p. d. 2—4 razy dziennie. *Tinctura Cantharidum* (1: 6), kr. 6—20 p. d. w odwarach klejkich. **Zewn.** Proszek do posypywania, maści i plastrów. *Tinctura* do wcierań. *Emplastrum Cantharidum.* *Oleum Cantharidum viride.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Formicae rufae zawierają kwas mrówkowy, olejek lotny i olej tłusty.	Służy do przyrządzania *Spiritus Formicarum* do zewn. użycia.
Coccionella zawierają właściwy barwnik czerwień koszenilową.	Służy do przyrządzania *Pulvis dentifric. ruber*, *Syrupus Kermesinus* i *Tinctura Coccionella.*
Cortex Mezerei z *Daphnae Mezereum*. Części składowe: ostra żywica w eterze i wyskoku rozpuszczalna, *dafnina* w gorącym wyskoku łatwo rozpuszczalna, cierpko-gorzka.	**Wewn.** *Decoctum*, dr. 2 na unc. 4. *Extractum*, gr. $^1/_2$—2 w pigułkach. **Zewn.** jako środek pryszczący kora pozbawiona naskórka. *Unguentum Mezerei* (Extr. 1 cz., Axun. 8 cz.)
Euphorbium, sok mleczny na słońcu stwardniały z *Euphorbia officinalis*. Części składowe. ostra żywica, guma, olejek lotny.	*Tinctura*, zewn. przykładana na szarpie. *Emplastrum Euph. s. vesicatorium perpetuum Fanini.*

8. Leki wykrztuśne (acria expectorantia).

Radix Senegae z *Polygala senega*, zawiera *seneginę*, ciało gorzkie, garbnik i kwas pektynowy.	*Pulvis*, gr. 5—20 p. d. kilka razy dziennie. *Infusum* albo *Decoctum* dr. 2—4 na un.c 4—6.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Radix et Herba Saponariae z *Saponaria officinalis*, zawiera *saponinę* zbliżoną do *senegïny*, w wodzie rozpuszczalną i nadającą jej własność pienienia się.	*Decoctum Radic. et Herb.* unc. $^1/_2$—1 na unc. 12 jako ziółka. *Extractum*, dr. 1—2 w ciągu dnia w roztworze lub pigułkach.
Radix Ireos florentinae.	Używa się do proszków do zębów, daje się dzieciom ząbkującym do żucia i służy do przyrządzania kuleczek aperturowych.
Herba Pulsatillae z *Anemone pratensis*, zawiera *anemoninę*, związek ostrego olejku lotnego z kwasem anemonowym, krystalizujący w białe igły i blaszki, rozpuszczalne w wyskoku.	*Tinctura*, kr. 3—10 p. d. Rzadziéj *Infusum*, dr. 1—2 na unc. 4, lub *Extractum* gr. 1—3 p. d.
Folia Toxicodendri z *Rhus toxicodendron* zawierają pierwiastek lotny ostry bliżéj jeszcze nie oznaczony.	*Pulvis* gr. $^1/_2$—2 p. d. kilka razy dziennie w ciągu dnia, lub *Infusum*, gr. 10 na unc. 4.

KLASSA SZÓSTA.

Leki podniecające (excitantia).

1. Leki aromatyczne (aromatica).

Camphora, ciało otrzymywane przez destylacyę z *Camphora officinarum*, roz-	W proszkach gr. $^1/_2$—3 p. d.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
puszcza się w wyskoku, eterze, olejkach lotnych i olejach tłustych, zwilżona wyskokiem daje się łatwo proszkować.	W emulsyi z gummą lub żółtkiem. **Zewn.** do nakadzań, posypywań. W maściach lub mazidłach, dr. $^1/_2$—1 na unc. $^1/_2$—1. *Spiritus vini camphoratus* (1:6). *Oleum camphoratun* (1:2).
Oleum Cajeputi z gałęzi i liści *Meleleuca cajeputi*, zapachu kamforowego, smaku ostrego aromatycznego.	**Wewn.** kr. 2—8 p. d. na cukrze lub z winem. **Zewn.** na wacie do zębów.
Radix Angelicae z *Archangelica officinalis* zawiera angelicynę (kwas angelikowy i walerianowy), olejek lotny i żywicę.	*Pulvis*, gr. 5—20 p. d. (rzadko) najczęściéj *Infusum aquos. et. vinos.*, dr. 2—4 na unc. 6—8. *Spiritus angelicae comp.*
Radix Imperatoriae z *Peucedanum Imperatoria* zawiera imperatorynę (ciało krystalizujące w bezbarwne przezroczyste pryzmy smaku pieprzowego), olejek lotny i ostrą żywicę.	W proszkach i naparze jak *Radix Angel.*
Radix Levistici z *Levisticum officinale*, zawiera lotny olejek i właściwą żywicę.	Jak *Rad. Angelicae.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Radix Valerianae z *Valeriana officinalis*, zawiera *kwas waleryanowy*, płyn oleisty ostro-kwaśnego smaku i zapachu kłującego; *olejek waleryanowy* blado-zielony lub żółty zapachu kamforowego i smaku aromatyczno-gorzkiego.	*Pulvis*, gr. 10—20 p. d. *Infusum*, dr. 2—4 na unc. 4—6. *Aqua*, unc. 1—2 w ciągu dnia. *Extractum*, (*alcoh.-aquos.*) dr. $^1/_2$—1 w ciągu dnia. *Oleum aethereum* (zewnętrznie). *Eleosaccharum* (kr. 3 na dr. 1). *Tinctura* kr. 20—40 p. d.
Radix Sumbul zapachu piżmowego i smaku aromatycznego, zawiera miękką żywicę zapachu mocnego piżmowego, rozpuszczalną w wyskoku, bardzo wiele mączki i ciało gorzkie rozpuszczalne w wyskoku.	*Pulvis*, gr. 10—20 p. d. *Infusum*, dr. 1—2 na unc. 4. *Tinctura* (najwłaściwiéj) kr. 20—40 p. d.
Radix Serpentariae z *Aristolochia Serpentaria*, zawiera olejek lotny, żywicę.	*Pulvis*, gr. 10—20 p. d. *Infusum*, dr. 2—4 na unc. 4—6.
Flores, folia et radix Arnicae z *Arnica Montana*, zawierają ostrą żywicę, olejek lotny, arnicynę alkaloid ostrego gorzkiego smaku	*Infusum florum*, dr. $^1/_2$—2 na unc. 6. *Infusum radicis*, dr. 1—4 na unc. 6. *Tinctura*.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
i zapachu zbliżonego do stroju bobrowego.	*Extractum* (*alcoh. aquos.*) gr. 5—10 p. d.
Radix Enulae z *Inula Helenium*, zawiera heleninę, stearopten olejku lotnego, rozpuszczalny we wrzącym wyskoku i eterze, inulinę nierozpuszczalną w wyskoku i eterze, barwiącą się od jodu na żółto, ciało gorzkie wyciągowe, gummę, żywicę.	*Pulvis*, gr. 10—20 p. d. *Infusum*, dr. 2—4 na unc. 4—6. *Extractum*, gr. 5—10 p. d. *Tinctura*, kr. 20—30 p. d.
Radix calami aromatici z *Acorus calamus*, zawiera olejek lotny, miękką żywicę, ciało ostre wyciągowe.	*Pulvis*, gr. 10—20 p. d. *Infusum* (*aquos v. vinos.*) dr. 2—4 na unc. 4—6. *Tinctura*, *Confectio* i *Oleum aeth.*
Radix Zingiberis z *Zingiber album*, zawiera olejek lotny, ostrą aromatyczną miękką żywicę.	*Pulvis*, gr. 5—10 p. d. *Infusum vinosum v. aquos.*, dr. 1—2 na unc. 4—6.
Radix Galangae z *Alpinia Galanga* zawiera olejek lotny i ostrą żywicę.	Jak *Rad. Zingib.*
Cortex Cinnamomi ceylanici z *Cinnamomum ceylanicum*.	Używa się tylko w proszkach, gr. 5—20 p. d.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Cortex Cassiae cinnamomeae z *Cinnamomum aromaticum*, zawiera więcej olejku lotnego jak cynamon cejloński, smak posiada bardziéj kłujący palący i więcéj ściągający.	*Infusum aquos. v. vinos.*, dr. 1—2 na unc. 6. *Aq. Cinnamomi simplex et spirituosa*, unc. 1—2 w mięszankach. *Oleum aethereum*. kr. 1—3 p. d. *Eleosaccharum* (kr. 3 na 1 dr.) *Tinctura*, kr. 10—30 p. d. *Syrupus*, unc. $1/2$—1 w mięszankach.
Herba Chenopodii ambrosioidis, zawiera olejek lotny, miękką żywicę i wiele soli	*Pulvis*, skr. 1 p. d. kilka razy dziennie. *Infusum*, dr. 2—4 na unc. 4—6.
Herba Meliloti florida z *Melilotus officinalis* zawiera olejek lotny, kwas tonkowy (melilotinę) i ciało gorzkie wyciągowe.	**Zewn.** do suchych i wilgotnych okładań i kataplazmów; wchodzi także w skład *Emplastri Meliloti*.
Herba Rutae z *Ruta Graveolens*, zawiera olejek lotny, rutynę i kwas rutynowy.	*Infusum* z dr. 2—4. *Aq. Rutae* i *Ol. Rutae*. dawniéj także *Acetum Rutae*.
Herba et Radix Petroselini z *Apium Petroselinum*, zawiera olejek lotny, cukier i apiinę.	*Aq. Petroselini*, unc. 1—2 w mięszankach moczopędnych.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Herba Serpylli florida z *Thymus Serpyllum*, zawiera olejek lotny, ciało gorzkie wyciągowe i garbnik.	**Zewn.** *Spiritus Serpylli.*
Folia Menthae piperitae z *Mentha piperita*, zawiera olejek lotny (dr. 1 na f. 1 ziela), ciało gorzkie i garbnik.	*Infusum* z dr. 2—4. *Aqua Menthae* unc. 2—4. *Oleum aeth.* kr. 1—2 p. d. z cukrem lub kr. 10—15 w 2 dr. *Spirit. aeth. sulf.* po kr. 10 p. d. *Eleosaccharum* dr. 1—2 w proszkach. *Rotulae Menthae.*
Folia Menthae crispae, składniki te same co w mięcie pieprznej (fun. 1 suchego ziela zawiera 3 dr. olejku).	*Infusum*, *Aqua* i *Oleum* tak samo jak *Mentha piper.* **Zewn.** na materacyki, prócz tego jeszcze. *Spiritus Menthae crispae* do wcierań.
Folia Rosmarini z *Rosmarinus offlic.*, zawiera w 16 unc. 1—2 dr. olejku lotnego (rozmarynowego).	**Zewn.** do obmywań. *Oleum Rosmarini* (przeciwko wszom). *Spiritus Rosmar.* do wcierań.
Folia Melissae z *Melissa offic.*, w 10 f. zawiera się około 2 dr. olejku lotnego.	*Infusum* z dr. 2—4. *Aq. Melissae* w mięszankach. **Zewn.** do obmywań.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Folia Salviae z *Salvia officinalis* zawiera olejek lotny, ciało gorzkie wyciągowe i garbnik.	*Infusum* z dr. 2—4. *Aq. salviae.* *Extractum* (*alcoholico-aquos.*), dr. $^1/_2$—1 w ciągu dnia.
Folia aurantii z *Citrus aurantium.*	*Infusum* z dr. 2—4.
Flores Chamomillae vulgaris z *Matricaria chamomilla* zawierają błękitny olejek lotny, któren na powietrzu brunatnieje i staje się czarnym.	*Pulvis*, skr. 1—3 p. d. (rzadko), najczęściéj: *Infusum* z dr. 1—3 jako ziółka, zewnętrznie do lawatyw unc. $^1/_2$—1 na f. l. *Aqua chamomilae* unc. 1—2 p. d. *Oleum aeth.* kr. 1 — 2 p. d. *Extractum* (*alcoh.-aquos.*) działa tylko jako środek gorzki. *Tinctura*, kr. 20 — 30 p. d.
Flores Chamomillae romanae z *Anthemis nobilis*, zawierają nieco więcéj olejku lotnego żółto-zielonego i ciało gorzkie wyciągowe.	Działają silniéj jak popoprzednie i z tego powodu dają się w dawkach nieco mniejszych.
Flores et Baccae Sambuci z *Sambucus nigra*, kwiaty	*Infusum* z dr. 2—3 z wodą lub mlekiem.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
zawierają olejek lotny krystaliczny; owoce; cukier, gumę, kwas jabłkowy i czerwony barwnik.	*Aq. Sambuci*, unc. 1—2 w mięszankach. *Roob Sambuci* unc. $1/2$—1. *Syr. Sambuci* unc. $1/2$—1.
Flores Tiliae z *Tilia europea*, zawierają szczególniej świeże olejek lotny, anthoxantynę, antyleucynę, w przylistkach głównie garbnik.	*Infusum*, dr. 1—2 na unc. 6 jako ziółka same lub z mlekiem. *Aqua tiliae* w mięszankach.
Flores Rosarum z *Rosa gallica i Rosa centifolia.*	*Aqua rosarum* do przemywania oczów. *Mel rosarum* do płókań. *Oleum* i *Conserva Rosarum.*
Flores Lavandulae z *Lavandula vera* zawierają przezroczysty, żółty, bardzo płynny olejek lotny, (2 dr. w f. 1 kwiatów).	**Zewn.** do okładań, obmywań i kąpieli. *Oleum Lavandulae.* *Aqua Lavandulae.* *Spiritus Lavandulae.*
Flores Aurantiorum z *Citrus Aurantium* zawierają olejek lotny, z początku bezbarwny, późniéj czerwonawy, rozpuszczalny po części w wodzie, po części	*Aqua flor. Aurantiorum*, unc. 1—2 w mięszankach.

Nazwa leku	Sposób użycia i dawka
w rozcieńczonym wysoku.	
Crocus, znamiona słupka kwiatów szafranowych (*Crocus sativus*), zawierają olejek lotny żółty i polychroit.	**Wewn.** *Pulvis*, gr. 5—10 p. d. *Infusum* z dr. $1/2$—1 lub *Tinctura Croci* krop. 10 20 p. d. **Zewn.** do kataplazmów gr. 20—30. Wchodzi w skład *Empl. de Galbano.*
Caryophylli z *Caryophyllus aromat.* zawierają olejek lotny ($2^1/_2$—3 unc. na f. 1 goździków), karyofilinę i eugeninę.	*Pulvis*, skr. 1—2 p. d. *Infusum vinos.* z dr. 1. *Oleum Caryophyllorum* kr. 1—3 na cukrze lub na bawełnie do zęba.
Semina s. Fructus Anisi stellati z *Illicium anisatum*, główne części składowe: olejek lotny i olej tłusty, ciało wyciągowe, mączka i kwas benzoesowy.	*Pulvis*, skr. 1—2 p. d. *Infusum* z dr. 2—4. *Aqua Anisi.*, *Oleum*, *Eleosaccharum*, *Spiritus.*
Semina Foeniculi z *Anethum foeniculum*, zawierają olejek lotny, steaoropten, cukier.	*Oleum aeth.*, *Eleosaccharum*, *Aqua* i *Syrupus.*

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Semen Anisi vulgaris z *Anisum vulgare* zawierają olejek lotny i olej tłusty.	
Semina Phellandrii aquatici z *Oenanthe Phellandrium* zawierają olejek lotny, olej tłusty i żywicę.	*Pulvis*, gr. 6—20 p. d. *Infusum* z dr. 2—4.
Semina Carvi z *Carum carvi* zawierają olejek lotny i olej tłusty.	*Pulvis*, *Infusum*, *Aqua*, *Oleum et Spiritus*.
Semina Coriandri z *Coriandrum sativum* zawierają olejek lotny, stearynę i oleinę.	Wchodzą w skład *Spiritus aromaticus*.
Semina Cardamomi minoris z *Alpinia Cardamomum* zawierają olejek lotny i olej tłusty.	*Pulvis*, gr. 5—10 p. d.
Vanilla owoce strączkowe z rozmaitych gatunków rodzaju *Vanilla*, zawierają olej tłusty, brunatno-żółty, żywicę miękką zapachu wanillii i kwas benzoesowy.	*Pulvis*, gr. 3—10 p. d. *Infusum* z dr. 1—2. *Tinctura*, kr. 10—20 p. d. *Eleosaccharum* (1: 16).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Nux moschata z *Myristica moschata* składają się z powłoczki czerwonej (*Macis s. flores Macis*) i samych nasion (*Nuces moschatae*). **Flor Macis** zawierają olejek lotny i olej tłusty, **Nuces** zaś olejek lotny i tłuszcz stały, otrzymujący się przez wyciekanie i znany pod nazwą *Balsamum Nucistae*.	*Pulvis*, gr. 5—10 p. d. *Oleum aeth. macidis*, kr. 1—3 z cukrem, *Eleosaccharum Macis*, dr. 1 do proszków. *Oleum Nucis mosch. s. Balsamum Nucistae* do wcierań. *Tinctura Macidis*, kr. 10—20 p. d.

2. Leki podniecające zwierzęce (substantiae animales).

Castoreum, *smegma* nagromadzająca się pod napletkiem *penis* lub *clitoris* u bobrów. 1) **Castoreum sibiricum**, 2) **Castoreum canadense**, Części składowe mikroskopowe: komórki nabłonkowe, kulki tłuszczu i kryształy siarczanu, węglanu i szczawianu wapna. Części składowe chemiczne: eter, olejek, żywica	W proszkach lub emulsyi gr. 1—10 p. d. *Aq. castorei* sama przez się po łyżeczce od kawy lub w mięszankach po dr. 1. *Tinctura*, kr. 15—30 p. d. *Trochisci*, po 2—3 sztuk.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
bobrowa, cholestearyna, kastoryna, kwas benzoesowy, sole wapienne.	
Moschus, massa brunatna, krucha, ziarnista zbięrająca się pod napletkiem *penis* u piżmowców (*Moschus moschiferus*), smaku gorzkiego, aromatycznego, w wodzie i wyskoku po części rozpuszczalna, zawiera łój z małą ilością olejku, gorzką żywicę i sole. Ucierane piżmo ze złotą siarką lub kamforą traci swój zapach.	*Pulvis*, gr. 1—5 p. d. *Tinctura Moschi* kr. 5—15—30 p. d.
Phosphorus, metaloid przyciągający chciwie tlen z powietrza, rozpuszcza się w eterze i wyskoku, jeszcze bardziej w olejach tłustych i olejach lotnych.	**Wewn.** gr. $^1/_{10}$ p. d. najwyżéj gr. 1 w ciągu dnia, najlepiéj w emulsyi. **Zewn.** w postaci mazidła gr. 6—8 na unc. 1 oliwy do wcierań.

3. Balsamy, żywice i olejki przypalone (balsama, resinae et olea empyreumatica).

Terebinthina communis wypływa dobrowolnie lub	Rzadko wewn., gr. 5—20 p. d. w pigułkach i emulsyi.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
po nacięciu z pni *Pinus silvestris*. Balsamo-żywica. **Terebinthina veneta** z *Pinus larix*. Obie składają się ze stałej żywicy i olejku terpentynowego.	Po większéj części zew. do przyrządzania maści i plastrów. *Oleum terebinthinae*, **Wewn.** kr. 10—30 p. d. **Zewn.** do wcierań.
Balsamum Copaivae otrzymuje się przez nacięcie z rozmaitych rodzai należących do familii *Copaiferae*, świeży jest przezroczystym i jasnym, zwolna staje się mętnym i ciemnieje; zawiera olejek lotny i żywicę, rozpuszcza się w wyskoku, miesza się w każdym stosunku z eterem, olejami i olejkami.	**Wewn.** kr. 20—40 p. d. W pigułkach z proszkiem kubeb lub węglanem magnezyi (1 cz. magnezyi na 16 cz. balsamu kopaiwy. W kapsułkach.
Balsamum peruvianum z *Myrospermum pubescens*, składa się z właściwego olejku, cynameiny, który przez przyjęcie 4 rów. wody przechodzi w żywicę i z ciała krystalicznego metacynameiny, który przez przyjęcie 2 rów. tlenu i oddanie 1 równ. wody przechodzi w kwas cynamonowy.	Dawniej wewn. kr. 10—20 p. d. w pigułkach i emulsyi; obecnie tylko zew. w maściach i plastrach.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Resina Benzoës wypływa dobrowolnie z pnia i gałęzi *Styrax Benzoin*, zawiera kwas benzoesowy, kilka żywic i nieco olejku lotnego. Kwas benzoesowy krystalizuje w bezbarwne i bez żadnego zapachu igiełkowate kryształy, rozpuszczalne w wyskoku.	Dawniéj wewn. w proszkach lub pigułkach, gr. 10—20 p. d., obecnie po większéj cz. tylko zewn. *Acidum benzoicum* w proszkach, gr. 3—10 p. d. *Tinctura Benzoës* (1:12) do obmywań i płókań.
Styrax liquidus z *Styrax offic.*, zawiera olejek lotny, kwas benzoesowy i kwas cynamonowy.	Dawniéj wewn., obecnie tylko zewn. do nakadzań, maści i plastrów.
Succinum, żywica z sosen kopalnych, zawiera w sobie kwas bursztynowy, nieco olejku lotnego, żywicę rozpuszczalną i ciało bitumiczne zupełnie nierozpuszczalne.	Służy do przyrządzania kwasu bursztynowego przypalonego (*Acidum succinicum empyreumaticum*) i *Liquoris cornu cervi succinati*. Dawniéj wewn., obecnie tylko zewn. *in substantia* do nakadzań.
Gummi resina Assae foetidae otrzymuje się z korzeni *Narthex Assafoet.* przez nacięcie, zawiera olejek lotny śmierdzący, gummę i żywicę.	Najlepiéj w pigułkach z gorzkiemi wyciągami, gr. 5—15 p. d. W roztworze, dr. 1 w unc. $1/_2$ *Acetatis Ammon. sol. dil.* w unc. 6 wody.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Do lawatyw dr. $^1/_2$—1 z żółtkiem w naparze rumianku. *Tinctura assae foetid* (1:5). *Aqua antihysterica foetida* unc. 1—2 w mięszankach.
Gummi resina Galbanum z *Galbanum officinale* zawiera olejek lotny, gummę i żywicę.	**Wewn.** rzadko, powiększéj części zewn. w plastrach. *Tinctura Galbani* również także zewn. *Emplastrum de Galb. croc.*
Gummi resina Ammoniacum z *Dorema Ammoniacum* zawiera olejek lotny, gumę i żywicę.	**Wewn.** w pigułkach i emulsyi, gr. 5—10 p. d. Roztwór w occie dr. $^1/_2$ —1 w ciągu dnia. **Zewn.** w plastrach.
Gummi resina Myrrhae pochodzi z *Balsamodendron Myrrhae*, zawiera olejek lotny, miękką i twardą żywicę i kwas benzoesowy.	**Wewn.** w proszkach, pigułkach i emulsyi gr. 5—10 p. d. **Zewn.** w proszku lub maściach. *Tinctura Myrrhae* do płókań i wstrzykiwań.
Oleum animale aethereum, przezroczysty bezbarwny lub blado-żółty, w wyskoku	**Wewn.** kr. 5—40 w eterze, winie, wodach aromatycznych.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
i eterze rozpuszczalny, zawiera eupion, kapnomor, kreozot i cyanek amoniaku; na powietrzu zwolna brunatnieje i staje się gęstszym.	**Zewn.** w maściach, mazidłach. Zmięszany z 3 cz. olejku terpentyn. daje tak zwane *Oleum Chaberti contra theniam.*
Creosotum, produkt suchej destylacyi drzewa, płyn bezbarwny, przezroczysty mocno łamiący światło, rozpuszczalny w wyskoku, eterze i 80 cz. wody.	**Wewn.** kr. 2—4 p. d. w pigułkach lub *Aq. Creosoti* (gr. 20 na unc. 4 wody). **Zewn.** sam przez się lub rozcieńczony wodą w maściach, mazidłach kr. 5—20 na unc. $^1/_2$—1.
Acidum carbolicum, krystalizuje w igły rozpuszcza się w wyskoku, eterze, olejach tłustych i glicyrynie rozpuszczony w glicerynie mięsza się z wodą w każdym stosunku.	**Wewn.** najlepiéj w pigółkach gr. $^1/_2$—4 p. d. **Zewn.** w maściach, mazidłach gr. 10—dr. 1 na unc. 1, oraz w postaci ciasta w oleju z dostateczną ilością kredy.
Pix nigra liquida zawiera jako główną składową część kreozot. *Aqua picea* 1 cz. smoły na 4 cz. wody wytrawiając 48 godz.	Rzadko *in substantia* z mąką w pigułkach; zazwyczaj *Aqua picea* filiżankami do f. 1 dziennie. **Zewn.** sama przez się lub z tłuszczem do wcierań.

4. Amoniak i jego przetwory (ammoniacum).

Liquor ammonii caustici, c. g. 0,960, zawiera 10 pct.	**Wewn.** kr. 5—10 p. d. w wodzie.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
czystego ammoniaku, chciwie przyciąga kwas węglany z powietrza.	**Zewn.** do wcierań jako środek trzeźwiący, daléj w rozcieńczeniu do obmywań, wcierań (z tłuszczem lub olejem 1 dr. na unc. 1). *Liquor ammonii caustici anisatas* wewn. kr. 5—20, w mięszankach dr. $^1/_2$—2. *Linimentum ammoniatum s. volatile* do wcierań. *Linimentum saponato-camph. s. Opodeldoc.* *Linimentum volatile camph.*
Ammonium carbonicum, ogrzewany w zupełności ulatnia się, rozpuszcza się w 3 cz. wody zimnéj, w wyskoku prawie się nie rozpuszcza, na powietrzu traci amoniak i przyciąga kwas węglany.	Gr. 3—10 w proszkach i pigułkach, najwłaściwiéj w roztworze. *Ammonium carb. solutum* z czterokrotną ilością wody po kr. 20—40 p. d.
Ammonium carbonicum pyrooleosum solutum, c. g. 1,060, smaku kłująco-ostrego. **Ammonium succinicum pyro-oleosum**, smaku kłującego gorzko-słonego, c. g. 1,08, mięsza się z wodą i wyskokiem w każdym stosunku, krystalizuje w słupy lub romboedry.	**Wewn.** kr. 10—40 p. d. w wodzie na cukrze, w ziołkach lub mięszankach. **Zewn.** jako środek trzeźwiący, do wcierań.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Ammonium aceticum solutum conc. (2 unc. węglanu amonii na 8 unc. stężonego kwasu octowego), c. g. 1,050 płyn przezroczysty zapachu owocowego, smaku słonego rozgrzewającego.	**Wewn.** z wodą ocukrzoną przeciwko upiciu się kr. 20—30 p. d. W naparach napotnych dr. 1—2 w ciągu dnia. **Zewn.** do okładań przy wylewach krwawych, przesiękach wodnych. *Spiritus Mindereri* (1 cz. octanu amonii na 4 cz. wody) unc. $^1/_2$—1 w ciągu dnia.
Ammonium chloratum, krystalizuje w cienkie giętkie igiełki, rozpuszcza się w 3 cz. wody, w wyskoku bardzo trudno.	**Wewn.** w odwarach kleikich z dodatkiem *Syr. balsamici*, gr. 5—10 p. d. daléj w proszkach i pigułkach. **Zewn.** dr. 2—unc. 1 na unc. 6—8 do obmywań, okładań, płókań.

5. Wyskok i etery (alcoholica et aetherea).

Spiritus vini s. Alcohol. **Spiritus Vini rectificatisimus**, c. g. 0,8336 zawiera 90 pct. bezwodnego wyskoku. **Spiritus vini rectificatus**, c. g. 0,8636 zawiera 60 pct. bezwodnego wyskoku.	**Wewn.** jako rozczyn dla rozmaitych leków. **Zewn.** do obmywań, wcierań. Służy do przyrządzania wyciągów wodno wyskokowych.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Spiritus vini rectificatus, c. g. 0,9131 zawiera 60 pct. bezwodnego wyskoku. Do napojów wyskokowych należą: **Spiritus frumenti** zawiera 25—50 pct. wyskoku. **Spiritus vini galici** zawiera 30—40 pct. wyskoku. **Spiritus Sachari** (Rhum) 50—53 pct. wyskoku. Daléj **miód** zawierający około 6 pct. wyskoku oraz rozmaitego rodzaju wina owocowe: wiśniak, maliniak i t. d.	Wszystkie dają się po łyżeczce od kawy do łyżki stołowéj same przez się lub jako dodatek do naparów aromatycznych.
Vinum, części składowe: wyskok, kwas winny, kwas jabłkowy, kwas węglany, garbnik, czerwony barwnik, stosownie do tych składników opróżniany: 1) wina wyskokowe (21 pct.) Madera, Xeres, Malaga, Lacrymae Christi i zarazem bogate w cukier Portwejn i Sectwajn, 2) wina czerwone, 3) wina kwaskowate, 4) wina musujace.	Po łyżeczce od kawy do łyżki stołowéj, a także ogrzane z cukrem i żółtkami (polewka winna).

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Cerevisia. Piwo zawiera $1\frac{1}{2}$—4 pct. wyskoku, najmocniejsze angielskie 6—8 pct. prócz tego zawiera cukier gronowy, białko dextrynę, kwas węglany, kwas octowy, kwas mleczny, olejek lotny i gorycz chmielową.	Samo przez się lub w postaci polewki piwnéj.
Aether (sulphuricus) rozpuszcza się w 10 cz. wody, z wyskokiem mięsza się w każdym stosunku, c. g. 0,730.	**Wewn.** na cukrze lub z winem kr. 5—20 p. d. **Zewn.** do trzeźmienia, do wcierań, do znieczulania miejscowego za pomocą przyrządu *Richardsona.*
Aether aceticus, c. g. 0,895, rozpuszcza się w 10 cz. wody.	Do trzezwienia wewn. i zewn.
Chloroformium c. g. 1,49, w wodzie bardzo mało, w wyskoku i eterze łatwo rozpuszczalny.	Do *wziewań* jako środek ogólnie z nieczulający, daléj jako środek łagodzący w napadach astmy, eklampsyi, tężca, histeryi, epilepsyi. **Wewn.** w *delirium tremens*, cholerze po kr. 4—10 p. d., częściéj jednakze.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Zewn. dr. 1—2 na 4—8 dr. oliwy do wcierań jako środek znieczulający.
Hydras Chlorali, ciało krystaliczne w wodzie łatwo rozpuszczalne, zapachu kłującego, smaku gorzkiego cierpkiego.	Jako śr. *nasenny* skr. 1—dr. 1, jako środek *uspakajający* gr. 5—10 p. d. w odwarach klejkich z dodatkiem syropu.
Spiritus aeth. sulfurici (1 cz. eteru na 3 cz. wyskoku), c. g. 0,820.	**Wewn.** kr. 20—40 p. d.
Spiritus aeth. chlorati, c. g. 0,830—0,840.	Sam przez się lub jako dodatek do mięszanek moczopędnych i pobudzających trawienie dr. 1 w ciągu dnia.
Spiritus aeth. nitrici, smaku korzenno - słodkawego, c. g. 0,830.	Jak *Spir. aeth. chlor.*
Collodium, roztwór bawełny strzelniczéj w eterze.	**Zewn.** jako środek osłaniający i ściągający.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka

KLASSA SIÓDMA.

Leki odurzające (narcotica).

1. Kwas cyanowodorny i jego związki

(porażają wszystkie czynności nerwowe, sprowadzają porażenie i uduszenie).

Acidum hydrocyanicum, płyn bezbarwny przezroczysty zapachu odurzającego zawiera 2 pct. bezwodnego kwasu.	**Wewn.** kr. 1—2 p. d. 3—4 razy dziennie. **Zewn.** dr. 1 na unc. 4—8 wody lub wyskoku.
Aqua laurocerasi otrzymuje się przez destyllacyę z liści *Prunus laurocerasus* smaku i zapachu gorzkich migdałów. **Aq. amygdalarum amararum concentrata**, 1 f. gorzk. migdałów potłuczonych wytrawia się na zimno z 5 f. wody i z tego odpędza się 1 f. płynu.	**Wewn.** kr. 5—20—30 na cukrze lub z wodą, dr. 1 na unc. 1 po łyżeczce od kawy, dr. 1 w ciągu dnia w mięszankach.
Aq. amygdalarum diluta powyższy przetwór rozcieńczony 24 cz. wody.	Unc. 1—2 w mięszankach.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Aq. Cerasorum nigrorum, 2 fun. pestek wiśniowych potłuczonych wytrawia się z 8 fun. wody przez 24 god. i z tego przepędza się 4 f.	Unc. 1—2 w mięszankach.
Zincum cyanatum sine ferro, proszek biały bez żadnego smaku, w wodzie nierozpuszczalny działa silnie trująco (przy zapisywaniu należy wyraźnie napisać **sine ferro** ażeby nie otrzymać w miejsce żądanego przetworu **Zincum ferro cyanatum**).	**Wewn.** w proszkach gr $^1/_6$—$^1/_2$ p. d.

2. Makowiec i konopie (w małych dawkach działają podniecająco, wdużych sprowadzają sen i odurzenie).

Opium sok wypływający przez nacięcie z niedojrzałych makówek (*Papaver somniferum.* Składniki gł. działające: morfina, narkotyna, kodeina, tebaina, narceina, papaweryna i ciało obojętne.	*In substantia*, najlepiéj w proszkach rzadziéj w pigułkach. Dla dorosłych w małych dawkach gr. $^1/_6$—$^1/_4$ p. d.; w średnich dawkach gr. $^1/_3$—1 p. d.;

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	w dużych dawkach gr. 1—6 co 12—24 god. Dla dzieci gr. $^1/_{15}$—$^1/_{10}$ p. d. **Zewn.** w maściach skr. 1—dr. 1 na unc. $^1/_2$—1 tłuszczu lub oleju. Do lawatyw gr. 2 p. d. w emulsyi.
Extractum opii aquosum zawiera głównie sole morfinowe i kodeinowe.	W proszkach, pigułkach lub roztworze. Dawka jak sawego makowcu.
Tinctura opii simplex (1:6) zawiera także narkotynę. Gr. 8 czyli kr. 14=gr. 1 *opium.*	**Wewn.** kr. 5—15 p. d. Dzieciom kr. 1—3 p. d. **Zewn.** w lawatywach, maściach, mazidłach, w kroplach do oczów.
Tinctura opii crocata (*Crocus, Aq. Cinnam., Opium*).	Tak samo jak *Tra Opii simpl.*
Pulvis Doveri (*Pulvis Ipecacuanhae c. opio*) gr. 1 *Ipecae.*, gr. 1 *Opii* i gr. 8 *Sacchar.*	W proszkach gr. 2—5 p. d.
Morphium igiełkowate połyskujące kryształy smaku	Czysta morfina działa silniéj jak jej sole, lecz z

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
gorzkiego, w zimnéj wodzie wcale nierozpuszczalne, w gorącéj bardzo mało w wyskoku dosyć łatwo.	powodu swéj trudnéj rozpuszczalności używa się bardzo rzadko.
Morphium hydrochloricum rozpuszcza się z 16 cz. wody zimnéj. **Morphium aceticum** rozpuszcza się z łatwością w wodzie, z czasem utraca część kwasu octowego i staje się trudniéj rozpuszczalnym.	Zazwyczaj w proszkach, rzadziéj w pigułkach lub roztworze gr. $^1/_6$—$^1/_2$ p. d lub gr. $^1/_2$—1 w długich przestankach czasu. **Zewn.** do podskórnych wstrzykiwań lub endermatycznie w tych samych dawkach. W maści gr. 2—4 na unc. $^1/_2$.
Capita Papaveris z *Papaver somniferum*.	W odwarze unc. $^1/_2$—1 na f. 1 wody lub mleka; równ. do lawatyw i okładów. Służy do przyrządzenia *Syrupus Diacodii*.
Herba Cannabis z *Cannabis sativa*. Część działająca, żywica (kanabina).	*Extractum alcoholicum* gr. 1—6 p. d. *Tinctura Cann. ind.* kr. 10—40 p. d.
Kalium bromatum smaku słonego kłującego w wodzie bardzo łatwo rozpuszczalny.	Gr. 5—20 p. d. najlepiéj w wodzie salcerskiéj lub sodowéj.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

5. Leki odurzające sprowadzające obłąd i odurzenie, rozszerzające źrenicę i szczególniéj działające na nerw błędny.

Radix et folia Belladonnae z *Atropa Belladonna*. Cz. działająca *atropina*, krystalizująca w igły, bardzo trudno rozpuszczalna w wodzie, w wyskoku i eterze łatwo; z kwasami tworzy sole obojętne, smaku bardzo gorzkiego, łatwo rozpuszczalne w wodzie i wyskoku.	*Pulvis Radicis*, gr. $^1/_3$—1 p. d.; dla dzieci gr. $^1/_{12}$—$^1/_6$ p. d. *Pulv. Foliorum* w dawce dwa razy większéj. **Zewn.** *Infusum folior.* z dr. 2—4 na unc. 6 do obmywań, wstrzykiwań, lawatyw. *Extractum Belladonnae* w dawkach takich samych jak korzeń; zewn. w plastrach i maściach dr. 1 na unc. 1. *Tinctura Belladonnae* wewn. kr. 1—10 p. d. *Atropinum sulphuricum* wewn. najlepiéj w roztworze wyskokowym gr. 1 na dr. 1 po 1—2 kr. p. d. **Zewn.** do wkraplania w oczy ($^1/_2$ gr. na dr. 1—2); w maściach gr. 1—2 na dr. 1; do podskórnych nastrzykiwań w tych samych dawkach co do wewnątrz.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka
Folia et Semen Stramonii z *Datura Stramonium;* składnik działający *daturyna* smaku ostrego gorzkiego w wodzie trudno, w wyskoku, eterze i kwasach łatwo rozpuszczalna.	*Pulvis Foliorum* gr. $^1/_2$ —2 p. d. *Tinctura Stramonii* (*seminum*) kr. 5 – 20 p. d. *Daturinum* może być dawana tak samo jak atropina, tylko w dawkach dwa razy mniejszych.
Folia et Semen Hyoscyami z *Hyoscyamus niger;* składnik działający *hyoscyamina.*	**Wewn.** *Pulvis Foliorum* gr. 2—6 p. d. lub *Infusum* z dr. 1 pro die. **Zewn.** ziele do okładów lawatyw dr. 1—2 na unc. 6. *Extractum alcoholicum* gr. $^1/_3$ –2 p. d.; zewn. w maściach dr. 1 na unc. 1. *Hyoscyaminum* wewn. gr. $^1/_{60}$—$^1/_{20}$ p. d.; zewn. do wkraplania w oczy gr. 1 na dr. $^1/_2$.
Lactucarium sok mleczny z *Lactuca sativa* smaku ostrego gorzkiego, w wodzie wyskoku i eterze po części rozpuszczalne.	Gr. 1—5 p. d. w proszkach, pigułkach lub roztworze.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

4. Leki działające na rdzeń pacierzowy.

Nux vomica nasiona ze *Strychnos Nux vomica*. Składniki działające strychnina i brucyna. *Strychnina* smaku bardzo gorzkiego, z trudnością rozpuszcza się w wodzie, w wyskoku i eterze prawie jest nierozpuszczalną.	*Pulvis* jak również *Decoctum* z gr. 10—20 na unc. 4 bardzo rzadko przepisuje się, zwykle *Extractum* (*alcoh.*) gr. $^1/_8$—$^1/_2$ p. d. dzieciom gr. $^1/_{20}$—$^1/_{10}$ w proszkach, pigułkach lub roztworze. *Strychninum nitricum* wewn. gr. $^1/_{30}$—$^1/_{10}$ p. d. co 12 lub 24 godzin. **Zewn.** gr. 3—10 na unc. 1 tłuszczu.
Curare, składnik działający kuraryna, alkaloid nie krystaliczny żółto-białawy, smaku bardzo gorzkiego.	**Wewn.** w roztworze gr. $^1/_{60}$—$^1/_{40}$ p. d. **Zewn.** do podskórnych wstrzykiwań gr. $^1/_{10}$.
Semen Physostigmatis venenosae. Składniki działające *fisostigmina* w wodzie trudno w wyskoku i eterze łatwo rozpuszczalna, zwęża źrenicę.	*Pulvis*, gr. 1 p. d. 3 razy dziennie. *Tinctura* kr. 5 p. d. kilka razy dziennie. *Physostigminum* (1:1000) do zwężenia źrenicy.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.

5. Leki odurzające sprowadzające śmierć przez porażenie mięśni oddechowych.

Herba Conii maculati z *Conium maculatum*. Składnik działający *koniina* alkaloid bezazotowy, konsystencyi oleistéj, smaku ostrego tytuniowegr, zapachu odurzającego, kłującego, rozpuszcza się w wyskoku, eterze i olejach.	*Pulvis* gr. 2—6 p. d. rzadko, zwykle. *Extractum aquos.* gr. 1—20 p. d. i *Extractum alcoh.* gr. 1/4—1 p. d. *Tinctura Connii* kr. 10—20 p. d. *Emplastrum Conii.* *Coniinnum* kr. 1 na kr. 30 wyskoku po kr. 1—2 p. d. (najwłaściwiéj).
Folia Nicotianae z *Nicotriana Tabacum*. Składnik działający *nikotyna*, płyn bezbarwny oleisty, ostrego zapachu, smaku palącego, rozpuszcza się z łatwością w wodzie wyskoku i eterze.	**Wewn.** rzadko *Infusum* z gr. 10—30 na unc. 4—6. **Zewn.** *Infusum* takiéj saméj mocy do ławatyw, lawytywy z dymu tytuniowego. *Extractum* i *Tinctura.*
Radix Veratri albi. Składnik działający *weratryna*, ciało żywiczne, kruche, niekrystaliczne, smaku bardzo	**Wewn.** rzadko w proszkach gr. 1—3 p. d.; *Infusum v. Decoctum*, gr. 10—20 na unc. 4—6, 3—

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
ostrego lecz nie gorzkiego, nierozpuszczalne prawie w wodzie, w eterze mało, w wyskoku bardzo łatwo.	4 razy dziennie po łyżce stołowéj. **Zewn.** proszek w maści 1 cz. na 3—6 cz. tłuszczu. *Decoctum* do okładań, dr. 1—2 na unc. 6. *Veratrinum* gr. $^1/_{20}$—$^1/_6$ w wyskoku kilka razy dniem, zwykle tylko zewn. gr. 2—4 na dr. 1 tłuszczu lub oleju.
Semen Sabadillae z *Sabadilla offic.* Składniki działające *weratryna* i *sabadillina*, ta ostatnia krystalizuje w igły, w wodzie i wyskoku łatwo się rozpuszcza.	**Zewn.** do zabijania pasożytów skórnych w proszku lub odwarze z dr. 2 na unc. 6 wody lub octu. *Unguentum Sabadillae.*

6. Leki odurzające porażające serce.

Herba Aconiti z *Aconitum Napelus;* składnik działający *akonityna*, smaku gorzkiego rozpuszcza się w 150 cz. wody zimnej i 50 cz. wrzącéj.	**Wewn.** rzadko *Pulvis* gr. 1—5 p. d. zwykle. *Extractum alcoh.* gr. $^1/_6$ —$^1/_2$ p. d. w proszkach, pigułkach i roztworze. *Tinctura* kr. 1—10 p. d. *Aconitinum* zewn. w maściach gr. 5 na dr. 1—2 tłuszczu.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
Folia Digitalis purpureae. Składnik działającyy *digitalina.*	W proszkach gr. $^1/_4$—1 p. d. *Infusum*, gr. 6—20. *Tinctura*, kr. 5—20 p. d. *Extractum*, gr. $^1/_4$—1 p. d. w proszkach, pigułkach i roztworze.
Bulbus et semen Colchici z *Colchicum autumnale.* Składniki działające *weratryna, kolchycyna* ta ostatnia jest alkaloidem krystalicznym, smaku bardzo gorzkiego.	*Acetum Colchici*, dr. 1—3 w ciągu dnia. *Oxymel Colchici*, unc. $^1/_2$—1 w ciągu dnia. *Tinctura* i *Vinum Colchici* kr. 20—30 p. d. lub dr. 1—1$^1/_2$ w ciągu dnia.

7. Leki odurzające działające najprzód na nerw sympatyczny a następnie na rdzeń pacierzowy.

Secale cornutum, grzybek pasożytny rozwijający się na życie. Składnik działający *ergotyna*, wyciąg wodny *Bonjeana.*	*Pulvis*, gr. 5—20 p. d. jako środek pobudzający bóle porodowe co kwadrans lub półgodziny, w innych wypadkach 2 — 3 razy dziennie. *Infusum* lub *Infuso-decoctum* z dr. $^1/_2$—2 na unc. 4.

Nazwa leku.	Sposób użycia i dawka.
	Extractum aquos. s. Ergotinum gr. 1—4 p. d., zewn. do podskórnych wstrzykiwań gr. ¼—½.
Stipites Dulcamarae z *Solanum Dulcamara*. Składnik działający: solanina, smaku gorzko-słodkawego, z kwasami tworząca sole rozpuszczalne.	*Decoctum* z unc. ½—1 na unc. 6. *Extractum*, dr. 1—2 w ciągu dnia w roztworze lub pigółkach.

SKOROWIDZ.

Tonica, *Amara pura*: Gentiana, Centaurium, Trifolium fibrinum, Carduum benedictum, Polygala amara, Quassia, Simaruba, Fel tauri. 12—14.

Amara resolventia: Taraxacum, Cichoreum, Fumaria, Marrubium. 14—15.

Amara mucilaginosa: Lichen island., Galeopsis grandifl, Farfara, Colombo. 15—16.

Amara aromatica: Absinthium, Cortex Aurantior. et Citri, Lupulus, Cascarilla, Millefolium. 16—18.

Adstringentia pura: Tanninum, Ac. gallicum, Gallae, Quercus, Tormentilla, Ratanhia, Anacahuite, Alcanna, Uva ursi, Catechu, Kino, Sanguis draconis. 18—21.

Adstringentia amara: Salix, Nux juglans, Lapathum, Rheum. 21—22.

Adstringentia aromatica: Thea Guarana, Matico. 22—23.

Cortices Chinae. 23—25.

Ferrum. 25—28.

Acida: Acidum sulfuricum, Alumen, Acidum phosphoricum, Ac. hydrochloricum, Aq. Chlori, Calcarea chlorata, Acidum nitricum, Aq. regia, Ac. aceticum, Ac. pyrolignosum, Ac. tartaricum, Ac. citricum, Ac. lacticum, Tamarindi, Fructus prunorum, Pulpa cassia, Fraga, Uvae. 28—32.

Plnmbum. 32—34.

Solventia, *Caustica*: Kali causticum, Calcaria caustica. 34—35.

Antacida et diuretica: Kali, Natrum et Lithium carbonicum, Magnesia carbonica et usta, Calcaria carbonica, Lapides cancrorum, Calcaria phosph., Sapo, Kali et Natrum aceticum, Kali tartaricum, Natrum boracicum, Acidum boracicum, Kali et Natrum nitricum, Kali chloricum, Natrium chloratum, Calcium chloratum. 35—39.

Sales purgantes: Kali et Natrum sulphuricum, Magnesia sulphurica, Natrum phosphoricum. 38—40.

Sulphur et sulphurata. 40—41.
Iodium et baryta. 41—42.
Metalla, *Hydrargyrum.* 42—45.
Aurum. 45—45.
Stibium. 45—46.
Zincum. 46—47.
Bizmuthum. 47—48.
Cuprum. 48—49.
Argentum. 49.
Arsenicum. 49—50.

Acria, *Acr. aromatica*: Piper, Cubebae, Allium, Scordium, Sinapis, Spilanthus, Pyrethrum, Capsicum. 50—53.

Acria emetica: Ipecacuanha, Cainca, Lobelia, Herba jaceae. 53—54.

Acria cathartica: Oleum ricini, Senna, Aloë, Jalappa, Helleborus, Gratiola, Scammonium, Gummi guttae, Colocynthides, Elaterium, Ol. crotonis, Baccae spinae cervinae. 54—58.

Acria anthelmintica: Filix mas., Punica granatum, Kousso, Cina, Tanacetum. 58—60.

Acria diuretica et emmenagoga: Scilla, Chelidonium majus, Ononis spinosa, Bardana, Phytolacca, Sabina, Thuja. 60—61.

Acria diaphoretica: Guajacum, Juniperus, Sassafras, Sassaparilla, China nodosa, Carex arenaria. 61—63.

Acria epispastica: Cantharides, Formicae, Coccionella, Mezereum, Euphorbium. 63—64.

Acria expectorantia: Senega, Saponaria, Iris fiorentina, Pulsatilla, Rhus toxic. 64—65.

Excitantia, *Aromatica*: Camphora, Ol. cajeputi, Angelica, Imperatoria, Levisticum, Valeriana, Sumbul, Serpentaria, Arnica, Enula, Calamus, Zingiber, Galanga, Cinnamomum, Chenopodium, Melilotus, Ruta, Petrolseinum, Serpyllum, Mentha, Rosmarinus, Melissa,

Salvia, Folia Aurantior., Chamomila, Sambucus, Tilia, Lavandula, Flores, Aurant., Caryophylli, Anisum, Foeniculum, Phelandrium, Carum, Coriandrium, Cardomomum, Vanilla, Nux moschata. 65—75.

Substantiae animales: Castoreum, Moschus, Phosphorus. 75—76.

Balsama, resina et olea empyreumatica: Terebinthina, Bals. copaivae et peruvianum, Benzoës, Styrax, Succinum, Assa foetida, Galbanum, Myrrha, Ol. animale, Creosotum, Ac. carbolicum, Pix. 76—80.

Ammoniacum et ejus praeperata. 80—82.

Alcoholica et aetherea: Spiritus vini, Vinum, Cerevisia, Aether sulphuricus, Aet. aceticus, Chloroformium, Hydras chlorali, Collodium. 82—86.

Narcotica: Acidum hydrocyanicum et ejus praeparata; Opium, Cannabis, Kalium bromatum; Belladonna Stramoninum, Hyoscyamus, Lactucarium; Nux vomica, Curare, Physostigma venenosa; Conium, Nicotiana, Veratrum, Sabadilla; Aconitum, Digitalis, Colchicum; Secale cornutum, Dulcamara. 86—96.

Kąpiele morskie.

Kąpiele morskie pod względem swego działania zbliżone są najbardziéj do kąpieli solankowych. Właściwie mówiąc, woda morska jest solanką zawierającą od $^1/_2$ do $3^1/_2$ % soli kuchennéj o temperaturze dość niskiéj, bo wynoszącéj od 12—20° R. Z tém wszystkiém jednakże istnieje znaczna różnica pomiędzy kąpielami morskiemi i solankowemi. Główną przyczyną różnicy jest powietrze morskie i ciągły ruch wody, która bałwaniąc się, drażni silnie powierzchnię ciała. Gdybyśmy chcieli najogólniéj odpowiedzieć na pytanie, kiedy kąpiele morskie są wskazane, to najlepiéj określimy wskazanie w ten sposób: kąpiele morskie przyspieszają znacznie i regulują ogólną przemianę materyi w organizmie, wiele zatem razy potrzeba pobudzić ogólną przemianę, aby tym sposobem wyrównać zaległości dawnych zmian organicznych lub wzmocnić ustrój przez energiczniejszą odnowę materyi, tam kąpiele morskie będą zawsze wskazane, z uwzględnieniem rozumie się warunków indywidualnych i kardynalnych przeciwwskazań. Z określenia tego wyniknie jednocześnie najogólniejsze przeciwwskazanie kąpieli morskich. Aby bowiem organizm był w możności bez szkody znieść pobudzenie zwiększone, potrzeba iżby żadne somatyczne cierpienie nie doznawało pogorszenia w obec przyspieszonéj przemiany materyi. Dlatego też, cierpienie któregoś z organów odgrywających ważną rolę w processie assymilacyi przeciwskaże nam zawsze użycie kąpieli morskich.

Rozbierzmy po szczególe czynniki oddziaływające przy używaniu kąpieli morskich.

Przedewszystkiém ważną rolę odgrywa powietrze morskie. Różnica jego od zwykłego powietrza atmosferycznego, którém oddéchamy zwykle, jest bardzo znaczna. Przedewszystkiém odznacza się ono dość stałą temperaturą niższą od powietrza zwykłego, daléj znaczném ciśnieniem barometryczném a więc gęstością, czystością pod względem składu, obecnością znacznéj ilości wilgoci i nareszcie obecnością rozdrobnionych cząstek składników solnych wody morskiéj. Wszystkie powyżéj przytoczone warunki muszą wpłynąć na przyspieszoną przemianę materyi, gdyż z jednéj strony przyspieszają (jak to uczy obserwacya) krążenie, a z drugiéj ułatwiają oddéchanie, gdyż dostarczają więcéj tlenu (a nawet azonu) na potrzeby organizmu i łatwo zabierają kwas węglany. Za temi warunkami idą w dalszym ciągu inne, skład moczu ulega wyraźnéj zmianie, zwiększa się ilość mocznika a ubywa fosforanów i moczanów, przeziew skórny ulega zmianie; jedném słowem organizm prędzéj się zużywa ale w warunkach pewnych określonych. Jednocześnie powstający silny apetyt i w ogóle polepszone trawienie w zupełności wynagradzają straty poniesione, dostarczając organizmowi materyału do wytworzenia nowych, mocniejszych i trwalszych tkanek. Działanie w ogóle powietrza morskiego wystarcza nieraz za całą kuracyę i już przez sam pobyt nad morzem przy odpowiednich warunkach hygienicznych i dyetetycznych otrzymujemy nieraz świetne rezultaty.

Co się tyczy samych kąpieli to należy zwrócić uwagę na kilka czynników oddziaływających wspólnie tj. na temperaturę wody, jéj skład i nareszcie na jéj ruch.

Temperatura wody morskiéj jest stałą w pewnych

okresach pory roku i nie ulega takim wahaniom ciągłym jak temperatura wód w jeziorach, stawach, rzekach. W ogóle jest dość niską, począwszy od 12° R. w morzu Baltyckiem i Północném aż do 20° R. w morzu Śródziemném. Temperatura Oceanu Atlantyckiego wynosi średnio w miesiącach Lipcu Sierpniu i początku Września 15—18° R. Mimo tak niskiéj temperatury, kapiący się nie doznają zbyt przykrego wrażenia, przeszkadza temu bowiem krótkość kąpieli, większa gęstość wody a co najważniejsza jéj bałwanienie się ciągłe. Temperatura dosyć niska musi koniecznie wywoływać silną reakcyę i zmieniać chwilowo znacznie wszystkie warunki krążenia krwi a tém samém pośrednio i warunki czynności układu nerwowego.

Drugim czynnikiem jest skład wody. Powiedzieliśmy już wyżéj, że woda morska jest prawdziwą solanką. Nie wszystkie jednakże morza posiadają jednakowy procent soli. I tak wody morza Baltyckiego zawierają tylko $^1/_4$—$^1/_2$ % soli, morza Północnego $2^1/_3$—$2^2/_3$ %, morza Śródziemnego $2^1/_4$—$3^1/_2$ % a wody oceanu Atlantyckiego $2^1/_2$—$2^3/_4$ %. W ogóle wody morza Śródziemnego odznaczają się prócz soli kuchennéj znaczną ilością siarczanów magnezyi, wapna i potażu, gdy tymczasem morze Baltyckie jest najuboższe w sole. Tak silne roztwory solne muszą koniecznie drażnić skórę, z którą się bezpośrednio stykają; warunki absorbcyi dotąd nie są bliżéj określonemi.

Trzecim warunkiem jest ruch wody, któréj powierzchnia wznosi się rytmicznie w postaci bałwanów, pędzących ku brzegom z większą lub mniejszą szybkością. Otóż kąpiący się wystawiony na uderzenie bałwanów doznaje silnego wrażenia i zmuszonym jest natężać siły muskularne aby stawić opór naciskającéj sile fal. Zresztą niepodobna zaprzeczyć, aby w obec tego pasowania się i silnego tarcia nie miały powstawać

prądy elektryczne, oddziaływające ze swéj strony na układ cały mięśnio-nerwowy. I pod względem ruchu wody morze Bałtyckie zajmuje ostatnie miejsce, fale są tu zwykle niewielkie a czasami brak ich prawie zupełny, przypływ i odpływ morza mniéj występuje wyraźnie. Najsilniejsze fale są rozumie się na Oceanie Atlantyckim a potém na morzu Północném.

Zestawiwszy tym sposobem czynniki działające przy kąpieli morskiéj, przechodzimy do krótkiego wyszczególnienia cierpień kwalifikujących się do leczenia tą metodą.

Najlepszych rezultatów spodziewać się możemy przy ogólném osłabieniu i braku właściwéj zmiany somatycznéj. Upadek ogólnéj inerwacyi, czy to pierwotny, wywołany nieoględném życiem, lub następczy po chorobach przebytych, kwalifikuje się przedewszystkiém do leczenia kąpielami morskiemi. Tutaj należy także zaliczyć wypadki błednicy opierające się nawet działaniu żelaza, byle tylko nie było zmian głębszych w pewnych organach assymilacyi. Gdzie upadek sił będzie polegał na takich cierpieniach jak, chroniczny katar kiszek zadawniony i nieraz połączony z wrzodem dziurawiącym, stwardnienie wątroby (Cirrhosis) lub zwyrodnieniu gruczołów lymfatycznych, tam nietylko że kąpiele morskie nie pomogą ale jeszcze zaszkodzą. Jeżeli będzie zbytni eretyzm obok osłabienia, lepiéj będzie przepisać letnie kąpiele solankowe (Rehme, Nauheim, Ciechocinek).

O ile rozwinięta tuberkulosa jest przeciwwskazaniem do użycia kąpieli morskich, o tyle przeciwnie skłonność do tego cierpienia, byle tylko nie połączona ze zbytnim eretyzmem, zachęca bardzo do używania jeżeli już nie kąpieli, to przynajmniéj do pobytu nad morzem w okolicach z umiarkowanym klimatem (Nicea, Palermo, Mentona).

Z dobrym również skutkiem możemy stosować kąpiele morskie przy usposobieniu skrofulicznėm, zawsze jednak pamiętając o tém, aby zmiany np. w gruczołach nie były zbyt daleko posuniętemi.

W dalszym ciągu znajdujemy wskazaném użycie kąpieli morskich przy wrażliwości skóry i zbytniéj jéj czułości, powodujących często zaziembienie; przy irytacyi spinalnéj i różnych jéj formach jużto występujących pod postacią hysteryi, hypohondryi lub prostego rozdrażnienia. Samo się przez się rozumie, że ani przy *tabes dorsalis* ani przy porażeniach po wylewach apoplektycznych nie można się spodziewać dobrych rezultatów po kąpielach morskich. Użycie kąpieli morskich będzie jeszcze wskazaném przy reumatyzmie, a nawet przy migrenie, którą nieraz po wyczerpaniu innych środków da się zgładzić lub usunąć nawet kąpielami morskiemi.

Pozostaje nam powiedzieć kilka słów o sposobie w jaki chorzy powinni używać kąpieli, która trwa od 15 sekund do 5 lub co najwyżéj 8 minut. W pierwszéj chwili kąpiący się uczuwa dreszcz, który jednak ustępuje szybko, skóra w pierwszéj chwili blada, zaczerwienia się i w parę minut znowu doznaje się uczucia zimna, wtedy należy natychmiast kąpiel opuścić i przez mocne wycieranie skóry rozgrzać ją. Zwykle podczas kąpieli chory wchodzi powyżéj kolan lub po pas i obraca się tyłem do uderzającéj fali. Najlepiéj jeżeli szczyt bałwanów dosięga ramion i oblewa całe plecy. Kąpiel najlepiéj brać w porze rannéj w dnie pogodne i po upływie $1^1/_2$ do 2 godzin po lekkiém sniadniu. W początkach zwłaszcza pobytu nad morzem wystrzegać się należy zaziębień o które nie trudno. Przed rozpoczęciem kąpieli należy uregulować wypróżnienie stolcowe, aby uniknąć silnych nawałów krwi do mózgu. Dyeta winna być posilną lecz łatwo

strawną; używanie środków podbudzających, jak wino w większéj zwłaszcza ilości, jest zbytecznem a nawet szkodliwém. Ruch umiarkowany o ile możności w blizkości morza i spokój w ogóle fizyczny i moralny są konieczne podczas kuracyi kąpielowych. Liczba kąpieli wynosi zwykle od 14—20. Najodpowiedniejszą porą kąpielową będzie miesiąc Sierpień i pół Września zwłaszcza dla morza Baltyckiego i Północnego; w Oceanie Atlantyckim i morzu Śródziemném sezon kąpielowy rozpoczynać się może wcześniéj. Wyszczególniamy poniżej kąpiele morskie europejskie, mając przedewszystkiem na względzie kąpiele morza Północnego i Baltyckiego.

Kąpiele morza Północnego.

Helgoland 6 mil od ujścia Elby i Wezery. Komunikacya statkiem parowym z Breną i Hamburgiem. Powietrze czysto morskie, temperatura wody 14—15°R. Chorzy zamieszknją zwykle część niską wyspy (Unterland) gdzie są mniej wystawionymi na silne wiatry. Urządzenia bardzo wykwintne. Pobyt dość kosztowny. Lekarz Dr. *Aschen.*

Ostenda w Belgii (16,000 lud). połączona koleją z Antwerpią, Bruksellą i Paryżem, statkiem parowym z Dover i Londynem, miejsce bardzo uczęszczane (do 14,000 kąpiących się), kąpiele wspólne dla obu płci. Obecnie urządzono oddzielne miejsca, aby można się było kąpać bez okrycia. Urządzenie wykwintne, mimo to pobyt niezbyt kosztowny. Lekarze: *Janssens. Jumné, Noppe Soenens*, Verhaeghe.

Blankenberghe o cztery mile od Ostendy o trzy od Brugge. Pobyt tańszy od Ostendy. Lekarze: *Letten, Verhaeghe.*

Scheveningen w Hollandyi o milę od Hagi. Miejscowość bardzo uczęszczana ale pobyt nadzwyczaj kosztowny. Lekarz Dr *Mess.*

Norderney wyspa fryzyjska przy brzegach prowincyi pruskiéj Hannower. Połączona z Bremą regularnie kursującym statkiem parowym. Przewóz do Emden. Posiada wszystkie warunki dobrego zakładu kąpielowego. Klimat łagodny, powietrze czysto morskie, dość silne uderzanie fal. Urządzenie mieszkań, restauracyi odznacza się elegancyą i pomiernemi cenami. Lekarze: *Fromm, Riefkohl.*

Borkum wysepka leżąca na zachód od Norderney, odznacza się wiejskiem urządzeniem i taniością.

Wyk na wyspie Föhr i **Westerland** na wyspie Sylt przy zachodnim brzegu Szleswigu, należą do zakładów kąpielowych nowszych, zbliżają się pod wielu względami do Helgolandzkich kąpieli. Połączone statkiem parowym ze stacyą Husum. Pobyt tani. Lekarze: w **Wyk:** *Hilscher, Schjödtke,* w **Westerland** Dr. *Jenner.*

Cuxhaven przy ujściu Elby, posiada urządzenie do ciepłych kąpieli z wody morskiéj. Pobyt miły i tani. Lekarze: *Haelson* i *Rautenberg.*

Dangast przy zatoce Jahdy w ks. Oldenburskiem. Pobyt spokojny i tani. Lekarz *Schüssler.*

Kąpiele morza Baltyckiego.

Cranz koło Królewca, miejscowość dość uczęszczana z urządzeniem wygodném, kąpiele morskie dość słabe. Lekarz, Dr. *Thomas.*

Zoppot (Sobótka) w pobliżu Gdańska miejscowość bardzo ładna, w pobliżu sławny klasztor Oliwski. Lekarz Dr. *Benzler.*

Rügenwalde sześć mil od stacyi Cöslin. Miejscowość bardzo tania. Lekarze: *Franz*, *Haacke*, *Palis*, *Zipper*.

Colberg (Kołobrzeg) oprócz zakładu kąpielowego morskiego posiada jeszcze kąpiele solankowe ciepłe. Miejscowość pusta i droga, w ostatnich czasach dość uczęszczana. Lekarze: Dr. *Behrend*, *Bodensztein*, *Bünau*, *Hirschfeld*, *Naubauer*.

Dievenow i **Misdroy** na wyspie Wollin komunikacya stała ze Szczecinem Lekarze: *Kagel*, *Puchstein*, *Wegner*, *Oswald*.

Swinemünde i **Heringsdorf** na wyspie Usedom. Komunikacya ze Szczecinem, nieźle urządzone z pięknemi spacerami. Lekarze w **Swinemünde:** *Kind*, *Moser*, *Schultze*, w **Heringsdorf:** Dr. *Wallenstaedt*.

Putbus na wyspie Rugii, zakład dobrze urządzony w pięknéj bardzo okolicy, pobyt niezbyt kosztowny; oprócz kąpieli morskich znajdują się i kąpiele ciepłe z wody morskiéj. Lekarze: *Hohnbaum*, *Hornschuh*, *Stockmann*.

Warnemünde w ks. Meklemburskiém naprzeciw miasta Rostock. Miejsce dość uczęszczane, posiada także kąpiele ciepłe. Lskarz Dr. *Bank*.

Travemünde niedaleko od Lubeki przy ujściu rzeki Trave. Zakład urządzony elegancko z kąpielami ciepłemi. Lekarze: Dr. *Lieboldt*, *Hanssen*.

Doberan w ks. Meklemburskiém na zachód od Warnemünde należy do zakładów dawno znanych. Urządzenia bardzo wykwintne, pobyt jednak dość kosztowny. Lekarz Dr. *Döbereiner*.

Düsternbrook niedaleko od Kiel, w bardzo pięknem położeniu posiada klimat łagodny. Kąpiele ciepłe z wody morskiéj. Lekarze: Dr. *Frank*, *Steindorff*, Prof. *Weber*.

Marienlyst pod Helsingör nad cieśniną Sund, w piękném położeniu.

Kąpiele Oceanu Atlantyckiego i morza Śródziemnego.

Kąpiele te różnią się od wymienionych wyżéj wyższą temperaturą wody, a w Oceanie silną falą. Łagodny klimat nadaje im w wielu razach znaczenie miejsc leczniczych klimatycznych. W ogóle dla nas jako bardziéj odległe nie mają tak wielkiego znaczenia, tembardziéj, że kąpiele morza Północnego w zupełności odpowiadają wszystkim wymaganiom stawianym przez lekarzy kąpielom morskim.

Dunkierka, **Dieppe**, **Boulogne**, **Havre**, we Francyi odpowiadają zupełnie kąpielom w Ostendzie toż samo **Dover**, **Brighton** i **Wight** w Anglii. **Trouville** przy brzegach Normandyi i **Biarritz** nad zatoką Gaskońską niedaleko od Bayonny są kąpielami przedewszystkiém modnemi, co niekoniecznie sprzyja do dobrego przeprowadzenia kuracyi. Nad brzegami morza Śródziemnego i Adryatyku leżą następujące miejsca kąpielowe: **Marsylia** i **Nicea** we Francyi, we Włoszech zaś **Genua**, **Spezzia**, **Neapol**, **Livorno**, **Wenecya** i nareszcie w Istryi **Triest**. Dwie te ostatnie miejscowości niekoniecznie można zalecać z przyczyny często tu panujących zimnic, a jak w Tryeście z powodu nieszczególnie czystego powietra morskiego.

Zastosowanie środków leczniczych do zastrzykiwań podskórnych.

Użycie środków lekarskich pod postacią nastrzykiwań podskórnych coraz więcéj wchodzi w użycie i w ręku wprawnego lekarza stanowi nieraz nieocenioną broń przy cierpieniach przykrych, dręczących chorego lub nawet zagrażających jego życiu. Publiczność sama, widząc doraźną nieraz pomoc w dotkliwych cierpieniach, przezwycięża swój wstręt jaki ma do wszystkich manipulacyi połączonych choćby z najmniejszym bólem i wymagających użycia ostrych przyrządów. Wprawdzie i pomiędzy lekarzami znajdują się tacy, którzy obwiniają zastrzykiwanie podskórne o wywoływanie rozległych zapaleń tkanki łącznéj. Gdzie jednak takowe występują, tam więcéj winić należy nieumiejętne zastrzykiwanie lub nieodpowiednie przyrządzenie płynu zastrzykiwanego, aniżeli samą metodę jako taką.

Do zastrzykiwań używamy zwykle strzykawek *Pravaz'a* których stempelek opatrzonym jest podziałką oznaczającą liczbę kropel dużych granowych. Skoro do strzykawki dodamy kaniulkę, wtedy z niéj wypływają krople daleko mniejsze, to jest $2^1/_2$ takich kropel odpowiada jednéj dużéj. Nie zrobimy jednak pomyłki pod względem dozowania, jeżeli porównamy objętość strzykawki danéj z wagą, i tak naprzykład płyn zawarty w strzykawce wynosi dwa skrupuły, tymczasem podziałka na stempelku oznacza 45 kropel wielkich

(czyli 45 grany właściwie), biorąc naprzykład roztwór morfiny w stosunku gran 2 na drachmę wody, wiemy, że w strzykawce napełnionéj płynem znajduie się $1\frac{1}{3}$ gr. morfiny, każda więc podziałka stempelka odpowiada $\frac{4}{135}$ grana morfiny, a więc ośm podziałek odpowiada prawie $\frac{1}{4}$ gr., dziesięć podziałek $\frac{1}{3}$. Tego rodzaju obliczenia są konieczne, bo podziałka nieraz jest dość dowolną i zawsze popełnialibyśmy błąd w dozowaniu, gdybyśmy li tylko jéj się trzymali.

Ważną bardzo jest rzeczą sposób nastrzykiwania samego. Nieumiejętne użycie strzykawki nie tylko że sprawia chorym znaczny ból, ale jeszcze może wywołać szkodliwe następstwa. Należy ująwszy fałd skóry o ile możności wysoko, przebić odrazu skórę zakłóciem prostopadłém, skoro tylko czujemy po oporze stawianym, że skóra została przebitą i wnikamy do tkanki łącznéj podskórnéj, opuszczamy igłę i wprowadzamy ją więcéj poziomo w tkankę podskórną. Skórę należy przebić odrazu, wtedy ból trwa tylko sekundę, a nie jak to mają zwyczaj niektórzy wkręcać właściwie igłę w skórę, co czynią niby dla uniknienia krwotoku. Zastrzykiwać należy wolno, poczém nacisnąwszy nieco palcem na miejscu gdzie igła przebija skórę, szybko igłę wyjąć nie odejmując palca. Tym sposobem nie sprawiamy prawie żadnego bólu choremu, zapobiegniemy wystąpieniu przez rankę płynu zastrzykniętego, a w razie lekkiego krwawienia tamujemy je jednocześnie. Co się tyczy miejsca zastrzyknięcia, to zwykle bierzemy pod uwagę, czy idzie nam o złagodzenie cierpienia miejscowego, czy też ogólnego. W pierwszym razie należy zastrzykiwać około miejsca chorego, naprzykład około punktu bolesnego przy newralgii; w drugim wybieramy miejsce zastrzyknięcia dowolnie. Najlepiéj zastrzykiwać tam, gdzie skóra jest cienką, posiada obfitą i liczną warstwę tkanki

podskórnéj i nadto przylega do kości, łatwo bowiem wtedy zatamować powstające krwawienie. *Lorent* radzi zastrzykiwać przy ogólnych cierpientach *in scrobiculo cordis*.

Niekorzystne powikłania przy zastrzykiwaniu stanowią: wylew krwi w tkankę podskórną, obrzmienie skutkiem niewessania płynu zastrzykniętego, obrzęk. ból znaczny przy użyciu środków ostrych, zapalenie z zejściem w ropienie i zgorzel, stałe pozostająca infiltracya w miejscu zastrzyknięcia, nareszcie różowe zapalenie dokoła miejsca zastrzyknięcia. Pierwszych pięć wypadków nie stanowią nic zbyt groźnego a trzy ostatnie zdarzają się bardzo rzadko i zwykle ich unikamy przy oględném nastrzykiwaniu.

Nastrzykiwania podskórne dotąd używane były z powodzeniem w następujących razach:

1) **Cierpienia ogólne**, wymagające szybkiego działania, szczególniéj gdy zwykła droga przyjmowania lekarstw jest niedostępną z przyczyn niezależnych od chorego lub z przyczyny jego złéj woli (u wariatów i dzieci). 2) **Cierpienia ośrodków nerwowych i ich pokryć** (psychozy, deliria, brak snu, zapalenie epidemiczne opon mózgo-rdzeniowych). 3) **Bolesność z przyczyny nadmiernego pobudzania czuciowych nerwów** (newralgie wszelkiego rodzaju, zapalenia błon włóknistych i surowiczych, cierpienia narządów krążenia, oddéchania, trawienia, i moczo-płciowych, nowotwory, nadto celem znieczulenia miejscowego przy niewielkich operacyach). 4) **Kurcze miejscowe i ogólne** (tężec, padaczka, chorea, eklampsya, szczękościsk). 5) **Porażenia wszelkiego rodzaju** (porażenie, n. facialis, aphonia, hemi i paraplegia).

Dotąd zastrzykiwano następujące środki: morfinę, narceinę, kodeinę, thebainę, narkotynę, atropinę, strychninę, koniinę, digitalinę, akonitynę, weratrynę,

nikotynę, kurarę, kofeinę, daturynę, chininę, kolchicynę, phyzostygminę, emetynę, ergotynę, sublimat, kalomel, kamforę, liquor ammonii anisatus, kwas cyanowodorny, płyn *Fowlera*, półtorochlorek żelaza, chloroform i oleandrinę.

Zanim przystąpimy do sposobu użycia i wskazań dla wyżéj wymienionych środków, należy wspomnieć o zaletach metody opisywanéj, które stwierdziła obserwacya wielu znakomitych lekarzy. Są to niejako wnioski oparte na doświadczeniu praktyczném, i dla tego mające pewne prawo do uznania.

1) Nastrzykiwania podskórne przewyższają wszystkie inne metody stosowania środków lekarskich tak pod względem pewności jak i szybkości działania, szczególniéj gdy idzie o usunięcie lub złagodzenie cierpienia miejscowego nerwów. Odnosi się to do czystych newralgii, bólów zapalnych, drgawek i porażeń. 2) Nastrzykiwania podskórne oddają znakomite usługi przy cierpieniach ogólnych, szczególniéj gdy upór chorego (warjaci, dzieci) lub wstręt, przeszkadzają użyciu lekarstwa, lub gdy prędkość działania stanowi konieczny warunek pomyślnego skutku (gwałtowne zatrucia, kurcze). 3) Są mniéj kosztowne od innych metod, gdyż mało zużywają środka leczniczego. 4) Sami chorzy chętnie znoszą chwilowy ból, widząc ulgę prawie natychmiastową, a przy należytéj ostrożności prawie nigdy nie przychodzi do niemiłych powikłań wyżéj wymienionych.

1) **Morfina** najczęściéj używana. Roztwór z 1—2—3 gran na drachmę wody (lub wedle *Rijnd'a* 10 gr. na drachmę kreozotu), ilość pro dosi $^1/_{12}$—$^1/_2$ gr. a nawet wedle *Lorent'a* do $1^1/_2$ grana. *Hunter* używa przy niebezpiecznych i upartych wypadkach do jednego grana. Zwykle jednak mniejsze dawki wystarczają. Działanie występuje zwykle po zastrzyknięciu

w $^1/_4$ godziny, objawy przytém są następujące (szczególniéj przy wyższych dawkach): uczucie zmęczenia, drżenie członków, ćmienie w oczach, bladość twarzy, ziębnięcie kończyn, zawrót i ból głowy, zmniejszona częstość pulsu, zmniejszenie liczby oddechów, zwężenie źrenic, kurcz akkomodacyjny (v. *Graefe*), nudności, a nawet womity, senność, czasami nawet u osób wrażliwych gwałtowne kurcze. Wypróżnienia stolcowe prawie nigdy nie ulegają przytém zatrzymaniu. Działanie trwa po jednorazowém zastrzyknięciu od 3 do 20 godzin. Zastrzykiwano z pomyślnym skutkiem morfinę przy następujących cierpieniach: 1) **Cierpienia ogólne**. Zatrucia szczególniéj ołowiem, atropiną, chloroformem, strychniną, hyoscianoiną i digitaliną. Nadto *Billroth* zaleca je przy ropnicy a *Ritter* przy kurczach cholerycznych. 2) **Cierpienia układu nerwowego**. Zboczenia umysłowe, szczególniéj melancholia i stan wynikający z podrażnienia układu sympatycznych nerwów (forma mianowicie zwana przez niemieckich lekarzy Präcordialangst). Delirium tremens, w razie bezsenności. Zwykła bezsenność pochodząca z rozdrażnienia. Zapalenie epidemiczne opon mózgowych. Wszelkiego rodzaju newralgie. Kurcze ogólne lub miejscowe. Neurozy. *Graefe* używał morfinę przy szumie i halucynacyach usznych. 3) *Pletzer* zaleca ją przy astmie i duszności. Przy bólach podczas zapalenia płuc i opłucnéj, niekiedy przy gruźlicy. 4) Niekiedy z pożytkiem była używana przy powiększeniu serca i wadach zastawek. 5) *Eulenburg* zaleca morfinę przy kardialgicznych bólach, wielu innych badaczy stosują morfinę do zastrzykiwania przy zapaleniu otrzewnéj. Toż samo przy rakach żołądka lub kiszek oraz wrzodzie dziurawiącym, nadto przy ciągłéj czkawce i kolkach. 6) Wedle *Lorent'a* działa wybornie przy katarze pęcherza, oraz kolkach

nerkowych. 7) Można ją używać także z dobrym skutkiem przy bólach podczas miesiączkowania. *Bois* używał zastrzykiwań morfinowych i to pomyślnie przy zagrażającém poronieniu. Rak macicy. 8) Wielkie usługi oddaje przy bólach reumatycznych mięśniowych. 9) Przy próchnieniu kości, zwłaszcza zębów. *Semeleder* chciał ją stosować jako środek znieczulający przy operacyach.

Gdy chorego bardzo trudno zachloroformować, dość będzie zastrzyknąć niewielką ilość morfiny przed wdychaniem chloroformu, aby wywołać szybki jego skutek.

W każdym razie lepiéj zawsze używać do zastrzykiwań Morphium muriaticum, bo octan morfiny prędko wykrystalizowuje z płynu, a dodawanie kwasu octowego czyni płyn drażniącym.

2) **Narceina** mało rozpuszczalna. Doza N. $^1/_2$ gr. Spirit. rect. Glycerini aa drach. Acid. acet. 1 gutt. (kropla odpowiada $^1/_{240}$) lub N. 2 gr., Spirit. acet. dr. jjs., Glycerini dr. jjjs, Acid acet. gutt. 3 (kropla odpowiada $^3/_{160}$). Działa podobnie jak morfina, chociaż lepiéj łagodzi newralgie, ale za to wstrzymuje stolce bardziéj od morfiny.

3) **Kodeina** zalecana z téj przyczyny, że nie sprawia zawrotu głowy. Roztwór gr. 1 na dr. jj. wody.

4) **Narkotyna** używana przez *Eulenburga* przy Prosopalgii i Ischias. z małym jednak skutkiem.

6) **Atropina** używana zwykle w postaci siarczanu niekiedy walerjanianu. Przygotowuje się do zastrzykiwania roztwór z 1 gr. Atr. sulph. na dr. jj. wody, jednorazowa dawka wynosi od $^1/_{60}$--$^1/_{20}$--$^1/_{10}$ a nawet $^1/_4$ grana (*Bell*). *Lorent* radzi zaczynać od $^1/_{30}$ i stopniowo dochodzić do $^1/_{20}$ gr. Po zastrzyknięciu w kilka minut zmniejsza się czułość miejscowa, puls się przyspiesza znacznie (po użyciu $^1/_{12}$ grana), usta,

język i gardziel zasychają a błona śluzowa jamy ustnéj jest mocno zaczerwienioną, źrenice rozszerzają się, twarz zwykle jest zaczerwienioną a niekiedy następują womity. Przy użyciu większéj dozy następują objawy prawdziwego zatrucia, chory zaczyna tracić przytomność, występują automatyczne ruchy kończyn, przechodzące w prawdziwe kurcze, zjawiają się hallucynacye, majaczenia, mówienie staje się coraz trudniejszém, nareszcie chory zapada w spiączkę i traci przytomność. W ogóle atropinę uważać należy pod względem działania na ośrodki nerwowe i źrenicę za antagonistę morfiny, zresztą działają zupełnie podobnie. Używamy atropinę w następujących razach: 1) Przy **zatruciu morfiną**. 1) Przy **cierpieniach układu nerwowego**, jako to: Zboczenia umysłowe połączone lub nie z epilepsyą, wszelkiego rodzaju newralgie czyste lub zależne od meningitis lub mygelitis chronica. (Wspominamy tutaj, iż niekiedy znakomite oddaje usługi jednoczesne zastrzyknięcie atropiny i morfiny). Kurcze, tężec. Cierpienia oczne. 3) **Astma.** 4) **Cierpienia pęcherza**, szczególniéj przy kurczu zwieracza. 5) **Pollutiones nocturnae**, z przyczyny zbytniéj wrażliwości. 6) **Reumatyzm** stawowy ostry (od $1/_{25}$—$1/_{20}$ gr.) 7) Nareszcie **próchnienie kości**, zwłaszcza zębów.

7) **Strychnina** używana jako azotan, siarczan, chlorek lub octan. Roztwór używany 1 gr. na dr. jj. wody lub dr. js. wody i dr. s. glyceriny. Dawka jednorazowa $1/_{40}$—$1/_{10}$ a nawet $1/_{6}$ (prof. *Courty*). Najpożyteczniejszą okazały się zastrzykiwania strychniny przy porażeniach obwodowych charakteru reumatycznego, niezawisłych od cierpienia ośrodków nerwowych. Znane są także trzy wypadki uleczonéj amaurosis za pomocą kilku zastrzykiwań strychniny (*Fremineau*, *Saemann* i prof. *Späth* w Wiedniu).

Z pożytkiem można ją stosować przy incontinentia urinae.

8) **Koniina** najlepiéj w roztworze 2 gr. na dr. jj. wyskoku i dr. jj. wody (kropla zawiera $^1/_{120}$ gr.). Doza $^1/_{60}$—$^1/_{30}$ grana. Używano jéj z niezłym rezultatem przy astmie.

9) **Digitalina** trudno rozpuszczalna w wodzie. Najlepiéj używać roztworu z 1 gr. na dr. j. glyceriny i dr. jj. wody. Preparat bardzo niepewny, jedna i taż sama dawka czasem pozostaje bez skutku a czasem wywołuje gwałtowne objawy niebezpiecznego zatrucia. Dawka $^1/_{100}$—$^1/_{10}$ grana. Oprócz znacznego zaczerwienienia dokoła miejsca zastrzyknięcia, występuje brak apetytu, nudności a nawet skłonność do wymiotów, brak snu, ból głowy zawsze, niekiedy biegunka, chorzy są mocno rozdrażnieni. Puls zwalnia się co do liczby w parę godzin po zastrzyknięciu. Zastrzykiwać należy co 2—3 dni. Używano digitaliny przy cierpieniach serca (zwłaszcza wadach zastawek).

10) **Akonityna.** Roztwór z 1 gr. na dr. jj. wody, lub 2 gr. na dr. jj. wyskoku i dr. jj. wody (kropla odpowiada $^1/_{120}$ gr.). Dawka $^1/_{30}$—$^1/_2$ gr. Zbliża się nieco w działaniu do atropiny, psuje jednak zbytecznie trawienie. Używaną była przy reumatyzmach. Dziś prawie zupełnie zarzucona.

11) **Weratryna.** Roztwór w alkoholu 1 gr. na unc. s. zwykle 1 gr. na dr. jj. Należy naprzód alkaloid rozpuścić w alkoholu. Dawka $^1/_{40}$—$^1/_{30}$ grana. Zwalnia liczbę tętna i oddéchów, wywołuje silny ślinotok, niekiedy womity a czasem kurcze miejscowe i ogólne. Szczególniéj wpływa na obniżenie temperatury (wedle *Eulenburga* o $2._6{}^0$ C.). Z dobrym skutkiem używana przy palpitacyi serca i w stanach gorączkowych.

12) **Nikotyna.** Roztwór $^1/_2$ gr. na dr. jj. wody, dawka $^1/_{60}$ gr., to jest cztery krople. Wywołuje bladość, poty, nudności i womity, brak snu i ogólne zmęczenie. Może być z pożytkiem używaną przy rozwijającym się tężcu i zatruciach strychniną.

13) **Kurara.** Roztwór 1 gr. w 140 kroplach alkoholu lub 2 gr. na dr. j. wody, całą tę ilość zużywano w ciągu 24 godzin, zastrzykując co pół godziny. Wywołuje napływ krwi do mózgu, pobudza wydzieliny gruczołów, nareszcie poraża wszystkie nerwy ruchowe. Używano jéj przy zatruciach strychniną, tężcu i epileptycznych napadach.

14) **Koffeina.** Roztwór 3 gr. na dr. jj. wody z dodaniem 6 kropel stężonego octu. Dawka $^1/_8$ grana. Pobudza czynność serca, wywołuje drżenie i silny ból głowy. Używana przy newralgiach bez żadnego prawie skutku.

15) **Daturyna.** Roztwór 1 gr. na dr. jj. wody, dawka $^1/_{30}$—$^1/_{10}$ grana. Używana przy rozedmie płuc.

16) **Chinina.** Siarczan chininy w roztworze z 8 gr. na dr. j. wody z dodaniem parę kropel kwasu, dawka 2 grana (18 kropel). Często powstaje zapalenie w miejscu zastrzyknięcia. Używa się głównie przy zimnicy (u dzieci zwłaszcza) i przy obrzmieniu następczém śledziony. *Eulenburg* zaleca zastosowanie tego rodzaju chininy przy ropnicy. Stosowano téż chininę przy zatruciu strychniną, przy peryodycznie występujących newralgiach, angina pectoris i zawiędzie.

17) **Kolchicyna** użyta przez *Fronmüller'a* nie znalazła zastosowania dotąd.

18) **Physostigmina.** Roztwór 1 gr. na dr. jj. wody, dawka $^1/_{20}$ grana. Wpływa przeważnie na zwolnienie czynności serca i zwęża źrenicę. Używaną przy cierpieniach ocznych.

19) **Emetyna.** Roztwór 1 gr. na dr. jj. wody i dwie krople kwasu siarczanego, dawka $^1/_{10}$—$^1/_4$ gr. Jako środek wymiotny.

20) **Ergotyna.** Roztwór 2 gr. na dr. s. wyskoku, dr. s. glyceriny, dawka $^1/_{20}$—$^1/_{10}$ gr. Wywołuje czasami womity. Zwiększa „tonus" naczyń. Używana jako tamująca krwotoki (zwłaszcza wewnętrzne i przy porodach). Do leczenia anewryzmatów.

21) **Brom.** Dr. *Goldschmidt* używał go przy zgorzeli szpitalnéj z dobrym skutkiem. Zastrzykiwał w okolicy zanieczyszczonych ran jedną kroplę kwasu w 48 kroplach wody.

22) **Sublimat.** Roztwór 1 gr. na dr. jj., dawka $^1/_{10}$ grana. Używany pomyślnie przy wysypkach przymiotowych (*Hebra*).

23) **Kalomel** zalecany przez Dr. *Scarenzio* nie wszedł zupełnie w użycie, ponieważ z przyczyny swéj nierozpuszczalności wywołuje przy zastrzyknięciu owrzodzenia.

24) **Kamfora.** Dr. *Eulenburg* użył roztworu 10 gr. na dr. j. eteru siarczanego i dr. j. wody, w dawce 1 gr. i to z dosyć dobrym skutkiem przy ogólnym upadku sił (*Colapsus*). W tymże samym celu użył także:

25) **Liquor ammonii anisatus.**

26) **Kwas cyano-wodorny.** *M'Leod* użył go z dobrym skutkiem w ilości dwóch do sześciu kropel przy zboczeniach umysłowych podczas okresu połogowego.

27 **Roztwór Fowlera** używany przez *Lehmann'a* bez skutku przy złośliwych zimnicach.

28) **Półtorochlorek żelaza** wstrzykiwany przy rozlanych naczyniakach. Użycie tego środka może wywołać niekiedy bardzo przykre następstwa, wielu znakomitych lekarzy odradza jego użycie.

29) **Chloroform** używany był bezskutecznie przez *Huntera.*

30) **Oleandrin** w roztworze jednego grana na dr. jj. wody z dodaniem nieco alkoholu, dawka $^1/_6$ grana. Używany bez żadnego prawie rezultatu przy padaczce.

PODZIAŁ WAG APTEKARSKICH.

Wagi krajowe.

	funtów	uncyj	drachm	skrupułów	gran	grammów.
1 gran ma	—	—	—	—	1	0,06
1 skrup. „	—	—	—	1	00	1,25
1 drach. „	—	—	1	3	60	3,75
1 uncya „	—	1	8	24	480	30,0
1 funt „	1	12	96	288	5760	360,0

Funt aptekarski odpowiada $^3/_4$ funta cywilnego.

WAGI FRANCUZKIE.

	myriagramów	kilogram.	hektogram.	dekagram.	grammów	decigram.	centigramm.	milligram.	zawiera granów.
1 milligramm .	—	—	—	—	—	—	—	1	0,016
1 centigramm .	—	—	—	—	—	—	1	10	0,164
1 decigramm. .	—	—	—	—	—	1	10	100	1,64
1 gramm . . .	—	—	—	—	1	10	100	1000	16,42
1 dekagramm .	—	—	—	1	10	100	1000	10000	164,20
1 hektogramm .	—	—	1	10	100	1000	10000	100000	1642,04
1 kilogramm . .	—	1	10	100	1000	10000	100000	1000000	16420,38
1 myriagramm .	1	10	100	1000	10000	100000	1000000	10000000	164203,8

Zmiana wag krajowych na wagi francuzkie.

	grammów		grammów		grammów		grammów.
1/120 grana	0,0005	1/5 grana	0,012	7 gran	0,42	1 skrupuł	1,25
1/60 „	0,001	1/4 „	0,015	8 „	0,5	1/2 drachm.	2
1/40 „	0,0015	1/3 „	0,02	9 „	0,54	2 skrupuły	2.5
1/30 „	0,002	1/2 „	0,03	10 „	0.6	1 drachma	3,75
1/20 „	0,003	1 „	0,06	11 „	0,66	1 1/2 drach.	5.5
1/16 „	0,0015	2 „	0,12	12 „	0,72	2 uncje	7,5
1/12 „	0,005	3 „	0,18	13 „	0,78	8 „	59,0
1/10 „	0,006	4 „	0,24	14 „	0,80	4 „	118,0
1/8 „	0,007	5 „	0,30	15 „	0,86	6 „	175.0
1/6 „	0,01	6 „	0,36	16 „	1,0	8 „	235,0

Zmiana wag francuzkich na krajowe.

1	gramm	= 16,4204	grana
2	„	= 32,8408	„
3	„	= 49,2612	„
4	„	= 65,6816	„
5	„	= 82,1020	„
6	„	= 98,5224	„
7	„	= 114,9428	„
8	„	= 131,3632	„
9	„	= 147,7836	„

Przy pomocy téj tabliczki z łatwością można wszelką daną wagę fran. zamienić na wagę krajową. Jeżeli chcemy pewną liczbę grammów na téj tabliczce wyrażoną wziąść 10, 100, 1000 razy większą, to potrzeba tylko posunąć przecinek o 1—2—3 miejsca na prawo, gdy zaś chcemy wziąść 10, 100, 1000 razy mniejszą, to o 1—2—3 miejsca na lewo; n. p.

365 gramm. = 5993 granom, bo 300 grammów = 4926 granom
60 „ = 985 „
5 „ = 83 „
5993 granów

365 milligrammów = 5,993 grana bo 300 milligr. = 4,926 grana
60 „ = 0,885 „
5 „ = 0,082 „
5,993 grana.

Miary francuzkie ciał płynnych.

1 litr. = 1 kilogram.
= 2 f. 10 un. 1 d. 2 scr. 0,38 gr.

1 decilitr ($^1/_{10}$ litra)
= 1 hektogram = — „ 3 „ 3 „ 1 „ 2,04 „

1 centilitr. ($^1/_{100}$ litr.)
= 1 decagram = — „ — „ 2 „ 2 „ 4,20 „

1 millilitr ($^1/_{1000}$ litra) = 1 gram. = — „ — „ — „ — „ 16,42 „

Skrupuł odpowiada 25 kroplom roztworów wodnych, tłuszczów, cięższych olejków eterycznych i nastojów wyskokowych, (tinctura); 30 kroplom lekkich olejków eterycznych chloroformu, eteru octowego i spir. aeth.; 60 kroplom eteru.

TABLICA
do porównania skal ciepłomierza.

Celsius	Réaumur	Fahrenheit	Celsius	Réaumur	Fahrenheit
— 20	— 16	— 4	+ 50	+ 40	+ 122
— 10	— 8	+ 14	+ 60	+ 48	+ 140
0	0	+ 31	+ 70	+ 56	+ 158
+ 10	+ 8	+ 50	+ 80	+ 64	+ 176
+ 10	+ 16	+ 68	+ 90	+ 72	+ 194
+ 30	+ 14	+ 86	+ 100	+ 80	+ 212
+ 40	+ 31	+ 104			

PODZIAŁ MIAR DŁUGOŚCI.
Miary długości krajowe.

	łokci	stóp	ćwierci	cali	linij	zawiera milim.
1 linia	—	—	—	—	1	2
1 cal	—	—	—	1	11	24
1 ćw. łok.	—	—	1	6	71	144
1 stopa	—	1	2	11	144	288
1 łokieć	1	1	4	14	288	576

MIARY DŁUGOŚCI FRANCUZKIE.

	Myriametrów	Kilometrów	Hektametrów	Decametrów	Metrów	Decimetrów	Centimetrów	Millimetrów	Zawiera.		
1 millimetr	—	—	—	—	—	—	—	1	łok. —	cal. —	lin. 0,5
1 centimetr	—	—	—	—	—	—	1	10	„ —	„ —	„ 5
1 decimetr	—	—	—	—	—	1	10	100	„ —	„ 4	„ 2
1 metr	—	—	—	—	1	10	100	1000	„ 1	„ 17	„ 8
1 decametr	—	—	—	1	10	100	1000	10000	„ 17	„ 8	„ 7
1 hektametr	—	—	1	10	100	1000	10000	100000	„ 173	„ 14	„ 7
1 kilometr	—	1	10	100	1000	10000	100000	1000000	„ 1736	„ 2	„ 8
1 myriametr	1	10	100	1000	10000	100000	1000000	10000000	„ 17366	„ 2	„ 5

TABLICA
brzemienności.

Ukazanie się ostatniéj regularności		Dzień porodu		Ukazanie się ostatniéj regularności		Dzień porodu	
Styczeń	1	Pazdziernik	8	Lipiec	5	Kwiecień	11
—	5	—	12	—	10	—	16
—	10	—	17	—	15	—	21
—	15	—	22	—	20	—	26
—	20	—	27	—	25	Maj	1
—	25	Listopad	1	—	28	—	4
—	28	—	4	Sierpień	1	—	8
Luty	1	—	8	—	5	—	12
—	5	—	12	—	10	—	17
—	10	—	17	—	15	—	22
—	15	—	22	—	20	—	27
—	20	—	27	—	25	Czerwiec	1
—	25	Grudzień	2	—	28	—	4
Marzec	1	—	6	Wrzesień	1	—	8
—	5	—	10	—	5	—	12
—	10	—	15	—	10	—	17
—	15	—	20	—	15	—	22
—	20	—	25	—	20	—	27
—	25	—	30	—	25	Lipiec	2
—	28	Styczeń	2	—	28	—	5
Kwiecień	1	—	6	Październik	1	—	8
—	5	—	10	—	5	—	12
—	10	—	15	—	10	—	17
—	15	—	20	—	15	—	22
—	20	—	25	—	20	—	27
—	25	—	30	—	25	Sierpień	1
—	28	Luty	2	—	28	—	4
Maj	1	—	5	Listopad	1	—	8
—	5	—	9	—	5	—	12
—	10	—	14	—	10	—	17
—	15	—	19	—	15	—	22
—	20	—	24	—	20	—	27
—	25	Marzec	1	—	25	Wrzesień	1
—	28	—	4	—	28	—	4
Czerwiec	1	—	8	Grudzień	1	—	7
—	5	—	12	—	5	—	11
—	10	—	17	—	10	—	16
—	15	—	22	—	15	—	21
—	20	—	27	—	20	—	26
—	25	Kwiecień	1	—	25	Październik	1
—	28	—	4	—	28	—	4
Lipiec	1	—	7				

Służba zdrowia w Królestwie Polskiém.

Ciała naukowo-lekarskie.

a) Wydział Lekarski Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

Professorowie.

Andrejew Mikołaj, prof. zw. kliniki terapeutycznéj szpitalnéj.

Baranowski Ignacy, prof. nadzwyczajny terapii ogólnéj i diagnostyki.

Brodowski Włodzimierz, dziekan wydziału, prof. zw. anatomii patologicznéj.

Czausow Michał, docent anatomii chirurg. i chirurgii operacyjnéj.

Fudakowski Herman, docent chemii i fizyki lekarskiéj.

Girsztowt Polikarp, prof. zwycz. kliniki chirurgicznéj fakultetowéj.

Hirszfeld Ludwik, prof. zwycz. anatomii ciała ludzkiego.

Hoyer Henryk, prof. zwycz. embryologii i anatomii porównawczéj.

Jefremowski Jan, prof. nadzw. chirurg. teoretycznéj.

Kosiński Julian, prof. nadzw. kliniki chirurg. szpitalnéj.

Kotelewski Dymitr, prof. medycyny sądowéj i toksykologii.

Seifman Piotr, docent epizoocyologii.

Kryłow Włodzimierz, docent patologii i terapii szczegółowéj.

Kryszka Antoni, prof. nadzw. farmakologii i receptury.

Lambl Duszan, prof. zwycz. klin. terap. fakult.
Luczkiewicz Henryk, prof. nadzw. patologii ogólnéj, historyi medycyny i encyklopedyi nauk lekarskich.
Nawrocki Feliks, prof. nadzw. fizyologii.
Neugebauer Ludwik, docent gynaekologii.
Pilcicki Michał, prozektor anatomii.
Pląskowski Romuald, docent psychiatryi.
v. Trautvetter Erast, prof. nadzw. dermatologii i syfilidologii.
Tyrchowski Władysław, prof. zwycz. akuszeryi i chorób dzieci.
Wisłocki Teofil, prof. zwycz. hygieny i policyi lekarskiéj.
Akwilew Mlkołaj, prozektor med. sąd.

b) Kliniki Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

1) W szpitalu Ś. Ducha.

Klinika terapeutyczna fakultetowa. Dyrektor kliniki, Prof. zw. Dr. Lambl.
Klinika chirurgiczna fakultetowa. Dyrektor kliniki, Prof. zw. Dr. Girsztowt.
Klinika Oftalmologiczna. *Vacat.*

2) W szpitalu Dzieciątka Jezus.

Klinika terapeutyczna szpitalna. Dyrektor kliniki, Prof. zw. Dr. Andrejew.
Klinika chirurgiczna szpitalna. Dyrektor kliniki, Prof. nadzw. Dr. Kosiński.
Klinika akuszeryjna (w Instytucie położniczym) Dyrektor kliniki, Prof. zw. Tyrchowski.
Oddział kliniczny dla diagnostyki lekarskiéj. Zawiadujący Prof. nadzw. Dr. Baranowski.
Klinika chorób dzieci. *Vacat.*
Klinika chorób uszu. *Vacat.*

3) W szpitalu Ś. Jana Bożego.

Klinika chorób umysłowych i nerwowych. Dyrektor kliniki, Docent Dr. Pląskowski.

4) W szpitalu Ś. Łazarza.

Klinika chorób wenerycznych i skórnych. Dyrektor kliniki, Prof. nadzw. Dr. v. Trauvetter.

c) Warszawska szkoła weterynaryi.
(*Smolna, 1286b*).

Seifman Piotr, lek. med. i mag. weter., dyrektor.
Koziorowski Franciszek, mag. weter., pomocn. dyrekt.
Tomaszewski Waldemar, weterynarz, asyst. klin.

wykładający:

Żórawski Marcyan, magister weterynaryi.
Goldsobel Eleazer, lek. med. i weterynarz.
Cichocki Ludwik, magister farmacyi.
Bogucki Ludwik, kandydat filozofii.

Zarząd zakładów dobroczynnych w Królestwie Polskiém.

(Najwyższéj zatwierdzone postanowienie 19. Czerwca 1870. r).

Rada miejska Warszawska zakładów dobroczynnych.

Prezes, Gubernator warszawski.

Członkowie z urzędu: oberpolicmajster Warszawski, prezydent miasta Warszawy, naczelnik zakładów dobroczynnych w Warszawie, kierujący czynnościami rady miejskiéj warszawskiéj, inspektor lekarszki szpitali cywilnych w mieście Warszawie, kierujący warszawską izbą skarbową, kierujący warszawską izbą kontrolną, naczelnik dyrekcyi szkolnéj, prezes warszawskiego towarzystwa dobroczynności, opiekunowie

szpitali i innych zakładów dobroczynnych w Warszawie.

Członkowie z wyborów: Hr. Stanisław Ostrowski, Hr. Józef Zamojski, R. R. St. Aleksy Broniewski, właściciel domu Aleksander Temler.

Kancelarya rady miejskiéj warszawskiéj.

Naczelnik zakładów dobroczynnych w mieście Warszawie, kierujący czynnościami rady miejskiéj warszawskiéj, Senator, Tajny Radca, Szambelan Zaborowski.

Inspektor lekarski szpitali cywilnych w mieście Warszawie, Rzeczywisty Radca Stanu Dr. Becker.

Sekretarz, Magnuski Jan.

Referent: Felix Nowakowski.

Buchalter, Stanisław Przeciechowski.

Szpitale w Warszawie.

Szpital Dzieciątka Jezus (Plac Warecki Nr. 1355).

Kobylański Franciszek, p. o. naczelnego lekarza.
Zaleski Seweryn, starszy ordynator, pomocnik naczelnego lekarza.
Antecki Antoni, lekarz ordynujący.
Benni Karol, lekarz ordynujący.
Dobrzański Aleksander, lekarz ordynujący.
Dorantowicz Aleksander, lekarz ordynujący.
Karwowski Konstanty, lekarz ordynnjący.
Lubelski Wilhelm, lekarz ordynujący.
Mühlhausen Józef, lekarz ordynujący.
Orłowski Władysław, lekarz ordynujący.
Pogorzelski Ludwik, lekarz ordynujący.
Sommer Feliks, lekarz ordynujący.
Wszebor Józef, lekarz ordynujący.

Przy Szpitalu Dzieciątka Jezus mieszczą się następujące zakłady lecznicze:

Instytut szczepienia ospy.
Mühlhausen Józef, dyrektor.

Dom obłąkanych kobiet.
Rothe Adolf, starszy lekarz.
Złobikowski Tadeusz, lekarz ordynujący.

Instytut położniczy.
Tyrchowski Władysław, dyrektor.

Szkoła felczerów cywilnych.
Wilczkowski Witalis, zawiadujący.
Nowakowski Janusz Ferdynand, lekarz nauczyciel.

Szkoła akuszerek.
Tyrchowski Władysław, zawiadujący.

Szpital Śgo Ducha. (Elektoralna 750i.)
Groër Franciszek, naczelny lekarz.
Braun Jan, lekarz ordynujący.
Kwaśniewski Józef, lekarz ordynujący.
Neugebauer Ludwik, lekarz ordynujący.
Nowakowski Janusz Ferdyn., lekarz ordynujący.

Szpital Ś-go Jana Bożego. (Bonifraterska Nr. 2166/7).
Rothe Adolf, naczelny lekarz.
Chomentowski Stanisław, lekarz ordynujący.
Pląskowski Romuald, lekarz ordynujący.
Taczanowski Bronisław, lekarz ordynujący.

Szpital Ś-go Łazarza. (Książęca, 1751/a. b).
Podowski Henryk, naczelny lekarz.
Belke Teofil, lekarz ordynujący.
Kaczkowski Karol, lekarz ordynujący.

Pawlikowski Karol, lekarz ordynujący.
Wolf Maksymilian, lekarz ordynujący.

Szpital Ś-go Rocha (Krak. Przedm. 395).
Kryszka Antoni, naczelny lekarz.
Czajewicz Filip, lekarz ordynujący.
Obrębski Henryk, lekarz ordynujący.
Radziszewski Józef, lekarz ordynujący.
Stankiewicz Władysław, lekarz ordynujązy.

Szpital Ewangielicki (Karmelicka 2484).
Libchen Jan, naczelny lekarz.
Kwaśnicki Jan, lekarz ordynujący.
Wyrzykowski Juliusz, lekarz ordynujący.

Szpital Starozakonnych. (Inflantska 2098).
Rosenthal Dawid, naczelny lekarz.
Chwat Ludwik, lekarz ordynujący.
Goldsobel Eleazar, lekarz ordynujący.
Kinderfreund Józef, lekarz ordynujący.
Narkiewicz-Jodko Witold, lekarz ordynujący.
Rotwand Maciej, lekarz ordynujący.
Rucker Adolf, lekarz ordynujący.
Kohn Wilhelm, lekarz ordynujący.
Rosenthal Jakób, lekarz ordynujący.

Szpital czasowy na Pradze.
Kryżc Władysław, naczelny lekarz.
Śliwicki Franciszek, lekarz ordynujący.
Wójcikiewicz Feliks, lekarz ordynujący.

Instytut oftalmiczny fundacyi Edw. księcia Lubomirskiego, Smolna.
Szokalski Wiktor, lekarz naczelny,
Narkiewicz Jodko, lekarz ordynujący.

Dom schronienia Starców Śgo Ducha i N. Maryi Panny. (Przyrynek 1844).

Lebiedziński Antoni, lekarz ordynujący.

Dom przytułku i pracy. (Za rogatką Wolską 3102/3.

Pogorzelski Ludwik, lekarz ordynujący.

Instytut moralnie zaniedbanych dzieci (w Mokotowie).

Darewski Ludwik, lekarz ordynujący.

Instytut Śgo Kazimierza (Tamka).

Lebiedziński Antoni, lekarz ordynujący.

Dom przytułku ubogich starców parafii Ewangelicko-Augsburgskiéj. (Erywańska 1066).

Malcz Mieczysław, lekarz ordynujący.

Dom przytułku starców i sierot wyznania Mojżeszowego (za Wolską rogatką 3096).

Simon Arnold, lekarz ordynujący.

Zakłady lecznicze prywatne.

Zakład leczenia ściśnioném powietrzem Dr. Brodowskiego Wincentego. (Nowy Świat 34 Foksal).

Zakład leczenia elektrycznością Dr. Brunera Mikołaja. Nowy świat 1315.

Zakład oftalmiczny Dra Dobrzańskiego Aleksandra. Erywańska 1066/ł.

Zakład leczenia chorób kobiecych Drów Rogowicza i Bernhardta. Ujazdowska 1726/c.

Zakład leczniczy dla dzieci, Dra Sikorskiego. Solna 814.

Zakład leczniczy dla chorych syfilistycznych i skórnych, Drów Podowskiego i Kadlera. Złota 17.
Zakład leczenia kumysem, Drów Nowakowskiego i Przystańskiego. W ogrodzie Saskim.
Zakład laryngoskopijny Dra Kohna. Długa 23.
Zakład kąpiel hydroferowych Dra Seelanda, Bednarska.

Urząd lekarski miasta Warszawy.

Malek Gabryel, p. o. inspektora lekarskiego.
Zeil Ferdynand, assesor farmacyi.
Bereza Teofil, assesor weterynaryi.
Tomaszewski Waldemar, weterynarz miasta.

Lekarze służby policyjno-lekarskiéj.

Bartosiewicz Joachim.
Kwaśniewski Józef.
Śmiechowski Władysław.
Winnicki Zenon.

Akuszerowie nadetatowi miasta.

Bernhard Henryk.
Braun Jan.
Bruner Mikołaj.
Grühn Józef (Ludwik).
Kryże Władysław.
Rosenthal Dawid.
Sikorski Antoni.

Lekarze miasta.

Bernhard Henryk.
Bruner Ignacy.
Grühn Ludwik.
Kopeć Stanisław.
Nowakowski Janusz Ferdynand.
Wojciechowski Leopold.

Lekarze praktykujący w Warszawie.

Aleksa Jerzy, Aleja Belwederska, 2987 b (8)
Andrejew Mikołaj, Wiejska 5.
Antecki Antoni, Senatorska 480.
Apte Markus, Nalewki 2242.
Bagieński Józef, Nowy Świat (64).
Baranowski Ignacy, Miodowa, 495.
Bartosiewicz Joachim, Nowy Świat, 1298 b.
Bauerertz Adam,
Benni Karol, Święto-Krzyzka 359.
Bernhardt Henryk, Nowy Świat, 1318.
Biberstein Karol, Plac Świet. Aleksandra, 5 (1655).
Bieńkiewicz Adolf, Nowo-Senatorska, 3.
Belkie Władysław, Krakowskie Przedmieście, 10.
Boelke Teofil, Tłomackie, 789 ab.
Bortkiewicz Józef, Nowy Świat, 1299/300.
Braun Jan, Leszno, 730.
Brodowski Wincenty, Nowy Świat, (34 Foksal).
Brodowski Włodzimierz, Smolna, 13.
Bruner Ignacy, Krakow. Przedm., 49.
Bruner Mikołaj, Nowy Świat, 1315.
Brüner Edward, Elektoralna, 745/6.
Brzeziński Jan, Podwal, 497 a.
Chałubiński Tytus, Krak. Przedm. 411.
Chomentowski Stanisław, Chmielna, 1565 c.
Chmielewski Konrad, Marszałkowska, 1580 b.
Chwat Ludwik, Przejazd, 649.
Czajewicz Filip, Śto Krzyzka, 1323.
Ciunkiewicz Bronisław, Senatorska, 472.
Cymerman Ludwik, Elektoralna, 11.
Cwirko Feliks, Marszałkowska, 34.
Darewski Ludwik, Krakow. Przedm., 401.
Diehl Juliusz, Senatorska 176 b.
Dobrzański Aleksander, Erywańska, 1066.
Dobrski Konrad, Niecała, 8.

Dorantowicz Aleksander, Śto Jańska, 23/4.
Dudrewicz Jan, Nalewki, 2244 a.
Dudrewicz Leon, Podwale, 3.
Dybek Włodzimierz, Marszałkowska, 24.
Eborowicz Antoni, Długa, 501/2 a.
Estrejcher Antoni, Śto Krzyzka, 1325.
Ehrlich Jan, Solec, 41.
Filipowicz, Marszałkowska, 26.
Fijok Roman, Chłodna, 908.
Fonberg Mateusz, Śto Krzyzka, 1327.
Fudakowski Herman, Erywańska, 1066 R.
Gepner Bolesław, Krakow. Przedm., 69.
Girsztowt Polikarp, Zielony Plac, 1364 (1 nowy).
Gliszczyński Adam, Graniczna, 8.
Goldrath Markus, Twarda, 1087.
Goldsobel Leon, Śto Jerska, 28.
Groer Franciszek, Elektoralna, 759/1.
Grosheit Leon, Nalewki, 2254.
Grühn Józef Ludwik, Nalewki, 2241.
Grużewski Floryan, Jerozolimska, 34.
Gutwein Jakób, Graniczna, 964.
Hassewicz Stanisław, Ziel. Plac. hotel Maringa.
Heiman Teodor, Franciszkańska 16.
Heinrich Aleksander, Wierzbowa, 614.
Hertz Maksymilian, Królewska, 1063.
Hering Teodor, Śt. Jerska, 19.
Hirschberg Wilhelm, Nowy Świat, 1298 a.
Hirschfeld Ludwik, Śto. Jańska, 17.
Hołownia Józef, Długa 585.
Hoyer Henryk, Długa, 544 n.
Huppmann Jan, Twarda 20.
Humnicki Ignacy, Miodowa, 495 a.
Kaczkowski Karol, Chmielna, 1260 c.
Kadler Ludwik, Krakow. Przedm.
Karpowicz Jan Kacper, Praga, 156/7.
Katarzyński Józef, Chmielna, 44.
Karwowski Konstanty, Krakow. Przedm., 442.

Kasprzycki Marcelli, Śto. Jerska 17.
Kinderfreund Józef, Inflantska 2098.
Kobylański Franciszek, Śto Krzyzka 1335.
Komaniewski Franciszek, Podwal 7.
Kohn Wilhelm, Długa 587 b.
Konitz Leon, Leszno 726 a b.
Kopeć Stanisław, Chmielna 3.
Kosiewicz Antoni, Elektoralna 783.
Kosiński Julian, Marszałkowska 77.
Kośmiński Stanisław, Elektoralna 760.
Kosmowski Wiktor, Elektoralna 47.
Kotelewski Dymitr, Marszałkowska 35.
Kraszewski Piotr, Śto Krzyzka, 1355.
Kryszka Antoni, Krakow. Przedm. 395.
Kryże Władysław, Praga 390.
Kwaśnicki Jan, Bielańska, 1355 (1).
Kwaśniewski Józef, Elektoralna 752/3.
Langowski Marceli, Rymarska, 471 c.
Laskowski Władysław, Furmańska 2701.
Lebiedziński Antoni, 39 róg Freta i Franciszkańskiéj $^1/_{328}$.
Lenartowski Paweł, Praga, Targowa 176,
Levittoux Henryk, Niecała 11.
Libchen Jan, Mazowiecka 1351 b.
Lubelski Filip, Śto Jerska 1771 a.
Lubelski Wilhelm, Królewska 25.
Łuczkiewicz Henryk, Śto Krzyzka, 1346 e.
Majewski Erazm, Długa 551.
Mayzel Wacław, Ś-to Krzyzka.
Malcz Mieczysław, Marszałkowska 1370.
Malek Gabryel, Plac Śgo. Aleksandra 1588/7.
Markiewicz Józef Śto Krzyzka 21.
Markusfeld Samuel, Tłomackie 1040.
Mianowski Józef, Śto Krzyzka 1334 a.
Miler Konstanty, Rynek Star. Miasta 66 c.
Mińkiewicz Aleksander, Biała 4.

Mühlhausen Józef, Szpitalna, 1355 f.
Narkiewicz-Jodko Witold, Marszałkowska 77.
Nathansohn Ludwik, Szkolna 1369.
Nawrocki Feliks, Krak. Przedm. 396.
Nawrocki Władysław, Chłodna, 898/40.
Neugebauer Ludwik, Elektoralna 794 c.
Nowakowski Janusz, Graniczna 1077 d.
Nussbaum Henryk, Dzika 11.
Obrębski Henryk, Sto Krzyzka 1133 l a b.
Orłowski Władysław, Marszałkowska 1065 a.
Pawlikowski Karol, Wierzbowa 638 a.
Perlmuter Michał, Zielony Plac 7.
Petrellewicz Paweł, Trębacka 640.
Pilcicki Michał, Nowy Świat 15.
Piotrowski Józef. Długa 32,
Pląskowski Romuald, Ujazdowska 1669.
Podowski Henryk, Książęca 1751.
Pogorzelski Ludwik, Krak. Przedm. 75.
Portner Szymon, Plac Grzybowski 1079.
Poźniakowski Jan, Ogrodowa 876.
Przystański Aleksander, Podwal 532.
Radziszewski Józef, Niacała 11.
Rappaport Joachim, Nalewki, 2255.
Rogowicz Jakób, Marszałkowska 45.
Rose Józef Konstanty, Leszno 668.
Rosenfeld Leon, Twarda 1087c.
Rosenfeld Marcin, Marszałkowska 41.
Rozenthal Dawid, Ś-to Jerska 1776,
Rozenthal Jakób, Nalewki 2256,
Rozenzweig Michał, Plac Zielony 12.
Rothe Adolf, Chmielna 26.
Rottwand Mateusz, Dzika 2249.
Rucker Adolf, Tłomackie 739.
Saks Feliks, Widok 1567.
Seeman Antoni, Maryjańska 1087f.
Siewruk Teofil, Jerozolimska 34.

Sikorski Antoni, Krak. Przedm. 410.
Simon Arnold, Twarda, 1083.
Śliwicki Franciszek, Solna 809.
Śmiechowski Władysław, Długa 590.
Sommer Feliks, Erywańska 1066m.
Stankiewicz Józef, Nalewki 2238.
Stankiewicz Henryk, Senatorska 6.
Stankiewicz Władysław, Niecała 6.
Stumer Józef, Długa 570/1.
Świetlicki Stanisław, Elektoralna 25.
Szancer Bernard, Twarda 1098a.
Szer Adolf, Rynek St. Miasto 42.
Sznabl Jan, Rynek St. Miasto 43.
Szokalski Wiktor, Długa 25.
Schreyer Józef, Senatorska 24.
Seifman Piotr, Smolna 1286b.
Stockmann Aleks. Elektor. w Szpitalu Ś. Ducha.
Szczygielski Józef, Śto-Jerska 24.
Szyszłło Wincenty, Nowogrodzka 15.
Taczanowski Bronisław, Bonifraterska 2166/7.
Teich Walerjan, Mazowiecka, 1347a.
Thieme Apolinary, Marszałkowska 1397.
Torański Józef, Nowe Miasto.
Trautvetter Erast, Nowy Świat 12.
Tugendhold Aleksander, Dzika 2245b.
Tyrchowski Władysław, Krak. Przedm. 393b.
Uzłowski Stanisław, Śto-Krzyzka 39.
Woźniakowski Leon, Bagno 2.
Walicki Ludwik, Marszałkowska 41.
Wolfring Emil, Jerozolimska 36.
Weinberg Julian, Królewska 1062.
Weitzenbluth Leopold, Leszno 663/4.
Wikarski Witold, Twarda 2.
Wilczkowski Witalis, Plac Krasiński 547b.
Winnicki Zenon, Nowe Miasto 341.
Winnicki Władysław, Chłodna 927d.

Wisłocki Teofil, Topiel 2821a.
Witkowski Stanisław. Marszałkowska 69.
Wojciechowski Leopold, Twarda 1095.
Wójcikiewicz Feliks, Sto-Krzyzka 23.
Wolff Aleksander, Tłomackie 9.
Wolf Maksymilian, Żabia, 955.
Wolski Bronisław, Krak. Przedm. 410.
Wszebor Józef, Nowy Świat 1247.
Wyrzykowski Juliusz, Leszno 671c.
Zabłocki Bolesław, Tamka 29.
Zagórski Jan, Wspólna 1636.
Zahorowski Dominik, Bracka 1583.
Zajączkowski Julian, Podwal 10.
Zaleski Seweryn, Długa 574.
Zawadzki, Nowy Świat 1.
Zdzieński Teofil, Krak. Przedm. 36.
Ziemoński Maksymilian, Grzybowska 10.
Złobikowski Tadeusz, Szpitalna 1353.

Lekarze weterynaryi w Warszawie.

Bereza Teofil, Chmielna 1574c.
Bergsohn Dawid, Śliska 1468a.
Bodurkiewicz Kazimierz, Długa 275.
Dobronoki Antoni, Żelazna 1127.
Dutlinger Wolf, Praga 154.
Festenstadt Szymon, Zimna 946.
Grzyliński Bron, Tamka 34.
Koepe Wilhelm. Widok 1566.
Kopijowski Aleksander; Rybaki 2567/8.
Koziorowski Franciszek, Smolna 1236b,
Lewandowski Jakób, Nowy Świat 1262.
Olszewski Edward, Praga 381.
Pozlewicz Ign. Tamka $165^6/_7$.
Purwiński Antoni, Praga 378.

Seifman Piotr, Smolna 1286b.
Sobolewski Romuald, Tamka 34.
Stieckel Robert, Erywańska 1066c.
Szultz Jan, Chłodna 625.
Tomaszewski Waldemar, Smolna 1286b.

Właściciele aptek.

Bełkowski Teofil, Krak. Przed. 306.
Biehler Henryk, Nowy Świat 1189.
Biehler Karol, Nalewki 2257ab.
Borkowski Władysław, Marszałkowska 1535.
Borkowski Feliks, Solec 2955.
Ekerkunst Julian, Leszno 670.
Fijałkowski Franciszek, Nowo-Senatorska 477b.
Górski Konrad, Podwal 532.
Gronau Ludwik, Nalewki 2258.
Hakebeil Jan, Krak. Przedm. 431.
Heinrich Teodor, (Srowie), Wierzbowa 473b.
Hubert, Plac Grzybowski 1103b.
Karpiński Wincenty, Elektoralna 787.
Klawe Henryk, Wiejska 1749.
Knoll Julian, Przechodnia 954.
Koope Edward, Nowy Świat 1258a.
Kucharzewski Henryk, Senatorska 480.
Kuśmierski Franciszek, Chłodna 766.
Lilpop Karol, Nowy Świat 1313a.
Manduk Antoni, Wolska 3100.
Mrozowski Jan, Franciszkańska 2165a.
Ołtuszewski Feliks, Stare Miasto 40.
Roehl Ernest, Dzika 2145a.
Rożycki Julian, Praga 397.
Sadkowski Sylwester, Bielańska 586.
Schmidt Adolf, Mazowiecka 1347a.
Ściborowski Józef, Nowe Miasto, 341.
Sołtykiewicz, Graniczna 1077b.

Spiess Henryk, Marszałkowska 1377.
Sperling Kacper, Twarda 1092.
Sztejner Feliks, Krak. Przedm. 488/9.
Tugut (Scrowie), Freta 256.
Waręski (Scrowie), Przejazd 643.
Werner (Scrowie), Długa 544.
Apteka przy szpitalu Dzieciątka Jezus, Ś.-Krzyzka 1355.
Apteka przy szpitalu starozakonnych, Pokorna 2214b.

Dentyści w Warszawie.

Arendt Feliks, Królewska 1068/9.
Detroit Cecylia, Sto Jańska 22.
Dowgwiłło Zacharyasz, Krak. Przedm. 412a.
Fijałkowski Roman, Nowy Świat 48.
Gnuss, Feliks, Śto Krzyzka 4.
Harland Justus, Mazowiecka 1352c.
Landau Maurycy, Długa 568.
Neumark Herman, Senatorska 451.
Rozenberg Ludwik, Nowy Świat 53.
Scheller Aleksander, Tłomacka 739ab.
Ziemiański Feliks, Wierzbowa 628a.

W mieście Warszawie znajduje się: lekarzy 196 lekarzy weterynaryi 19, aptek 36, dentystów 11, felczerów 261, akuszerek 490.

Gubernia Warszawska.

Wydział lekarski gubernii Warszawskiéj.

Siewruk Teofil, inspektor lekarski.
Kasprzycki Marceli, pomocnik inspektora.
Mrozowski Jan, assesor farmacyi.
Koziorowski Franciszek, weterynarz gubernialny.
Szymkiewicz Ferdynand, sekretarz.

Kontrolla weterynaryjna na Pradze.

Siewruk Teofil inspektor lekarski, zarządzający kontrollą.
Godlewski Julian, kontroler.
Bereza Teofil, starszy weterynarz.
Olszewski Edward, weterynarz młodszy.
Grzeliński Bronisław, weterynarz objazdowy.

Lekarze powiatowi.

Babczyński Kazimierz w Radzyminie.
Bojasiński Michał, w Błoniu.
Brudzicz Adam, w Nieszawie.
Chawłowski Mikołaj, w Kutnie.
Gawroński Michał, w Włocławku.
Leśniewski Józef, w Górze-Kalwaryi.
Lipiński Władysław, w Grójcu.
Noniewicz Edward, w Sochaczewie.
Poznański Józef, w Gostyninie.
Rybicki Stanisław, w Skierniewicach.
Szczeniowski Aleksander, w Łowiczu.
Tafiłowski Włodzimierz, w Nowo-Mińsku.
Tugenholdt Aleksander, w Warszawie.
Witkowski Stanisław, pomocnik lekarza powiatu warszawskiego.

Lekarze miejscy.

Fagoński Tomasz, w Kałuszynie.
Marzyński Jan, w Gombinie.
Targowski Stanisław, w Warce.

Lekarze szpitalni.

Dobrzycki Henryk, w Szpitalu Świętego Józefa w Mieni.

Leśniewski Józef, w Domu Przytułku Starców i Kalek w Górze-Kalwaryi.
Majkowski Julian, w Szpitalu Śgo Piotra w Grójcu.
Gruell Mieczysław, w Szpitalu Śgo Antoniego w Włocławku.
Szymanowski Ludwik, w Szpitalu Śgo Tadeusza w Łowiczu.
Wisłocki Jan, w Domu badań w Brześciu Kujawskim.
Zaleski Seweryn, w Domu badań w Warszawie.
Zaleski Rajmund, w Szpitalu Śgo Walentego w Kutnie.

Lekarze praktykujący.

Babczyński Kazimierz, w Radzyminie.
Bilczyński Walery, w Włocławku..
Bojasiński Michał, w Błoniu.
Bokiewicz Leon, w Jadowie.
Brudzicz Adam, w Nieszawie.
Brudzicz Dominik, w Kowalu.
Bystrzyński Zygmunt, w Krośniewicach.
Chawłowski Mikołaj, w Kutnie.
Chwiećkowski Józef, w Włocławku.
Dobrzycki Henryk, w Mieni.
Fagoński Tomasz, w Kałuszynie.
Fermer Karól w Sochaczewie.
Gawroński Michał, w Włocławku.
Grochowski Walery, w Kałuszynie.
Gruell Mieczysław, w Włocławku.
Handelsmann Józef, w Kutnie.
Hertz Aleksander, w Kutnie.
Horain Michał, w Żychlinie.
Ignatowski Roman, w Ciechocinku
Jaworek Aleksander, w Wiskitkach.
Kęcki Antoni, w Gombinie.
Kloss Edward, w Błoniu.
Kłosowski Ignacy w Warce.
Kohn Herman, w Mszczonowie.

Kosiński Konrad, w Grodzisku,
Kossowski Jan, w Nieszawie.
Kuczyński Salomon, w Włocławku.
Kujawski Franciszek, w Błoniu.
Kuszkowski Henryk, w Łyszkowicach.
Lewiński Władysław, w Radzyminie.
Leśniewski Józef, w Górze-Kalwaryi.
Lipiński Władysław, w Grójcu.
Majkowski Juljan, w Grójcu.
Markiewicz Stanisław, w Osadzie Soczewka.
Marzyński Jan, w Gombinie.
Maryjański Jakób, w Siennicy.
Mazurkiewicz Michał, w Łachowszczyznie.
Noniewicz Edward, w Sochaczewie.
Nowak Jakób, w Włocławku.
Ostrowski Władysław, w Włocławku,
Pielaszewski Andrzej w Kutnie.
Poznański Józef, w Gostyninie.
Poznański Dawid, w Włocławku.
Rybicki Stanisław, w Skierniewicach.
Sawicki Leopold, w Żychlinie.
Świerczyński Kajetan, w Sochaczewie.
Szczeniowski Aleksander, w Łowiczu.
Szymanowski Ludwik, w Łowiczu.
Tabaczyński Leopold, w Racieńcinie.
Tafiłowski Wawrzyniec, w Nowo-Mińsku.
Targowski Stanisław, w Warce.
Tugendholdt Aleksander, w Warszawie.
Wencel Franciszek, w Wiskitkach,
Wisłocki Jan, w Brześciu Kujawskim.
Wiśniewski Adam, w Włocławku.
Witkowski Stanisław, w Warszawie.
Wojciechowski Teofil, w Gostyninie.
Xiężopolski Edward, w Mszczonowie.
Zaleski Rajmund, K Kutnie.
Zawrocki Narcyz, w Grójcu.

Lekarze weterynaryi okręgowi.

Boczkowski Kazimierz, Łowiczu.
Budkowski Józef, w Siennicy.
Cegliński Edward, w Kutnie.
Domański Michał, w Włocławku.

Lekarze weterynaryi praktykujący.

Boczkowski Kazimierz, w Łowiczu.
Budkowski Józef, w Siennicy.
Cegliński Eaward, w Kutnie.
Domański Michał, w Włocławku.
Grużlewski Franciszek, w Skierniewicach.
Zabokrzycki Alfons, w Jadowie.

Właściciele aptek.

Cichowicz, w Błoniu.
Chrzystkowski, w Kałuszynie.
Cytwic (Serowie), w Sochaczewie.
Fabjan, w Nowym-Dworze.
Gębczyński, w Nieszawie i Ciechocinku (letni sezon).
Grochowski, w Kutnie.
Hermer, w Brześciu Kujawskim.
Hildebrandt, w Grójcu.
Hirszowski, w Łowiczu.
John, w Gostyninie.
Kircher, w Kowlu.
Löwenhoff, w Górze-Kalwaryi.
Ługowska wdowa, zarządz. Szczeciński Aleksander, w Żychlinie.
Marczewski, w Włocławku.
Niwiński, w Jadowie.
Pawłowski Franciszek, w Skierniewicach.
Pawłowski Roman, w Wiskitkach.

Piller, w Grodzisku.
Powalski, w Warce.
Pruski (Serowie), w Mszczonowie.
Stankiewicz, w Krośniewicach.
Szwarc, w Włocławku.
Szymanowski, w Łowiczu.
Tuszyński, w Kutnie.
Waliński w Radziejewie.
Winnicki, w Gombinie.
Wąsowski Leopold, w Łyszkowicach.
Zagrzejewski (Serowie), w Radzyminie.
Złotnicki, w Mińsku.

W gubernii Warszawskiéj znajduje się lekarzy 60, lekarzy weterynaryi 6, aptekarzy 29, felczerów 142, akuszerek 61, babek wiejskich 39.

Gubernia Lubelska.

Wydział lekarski gubernii Lubelskiéj.

Kwaśniewski Juliusz, inspektor lekarski.
Ulanowski Józef, pomocnik inspektora.
Russyan Ksawery, assesor farmacyi.
Serafiński Rudolf, weterynarz gub.

Lekarze powiatowi.

Krajewski Feliks, w Hrubieszowie.
Pawłowski Antoni, w Tomaszowie.
Piramowicz Jan, w Biełgoraju.
Pociéj Michał, w Chołmie.
Rodcewicz Karol, w Lubartowie.
Skawiński Albert, w Krasnymstawie.
Skrzyński Zygmunt, w Zamościu.

Wasilewski Franciszek, w Janowie.
Żyliński Tomasz, w Lublinie.
Zdański Bolesław, w Nowo-Aleksandryi.

Lekarze miejscy.

Butrym Julian, w Dubience.
Muśnicki Mieczysław, w Tarnogrodzie.
Ulanowski Józef, w Lublinie.

Lekarze szpitalni.

Ciechoński Maurycy, lekarz więzienia w Lublinie.
Goldschmidt Hirsz, w szpitalu Starozakonnych w Hrubieszowie.
Janiszewski Aleksander, w szpitalu ś. Jana Bożego w Lublinie.
Jankowski Michał, w szpitalu św. Józefa w Lublinie.
Konkowski Michał, w szpitalu powiatowym w Krasnymstawie.
Krajewski Feliks, w szpitalu św. Jadwigi i św. Edmunda w Hrubieszowie.
Pasiutewicz Ksawery, w szpitalu ś. Karola w Nowo-Aleksandryi.
Schmidt, w szpitalu ś. Wincentego i więziennym w Lublinie.
Skubowicz Władysław, w szpitalach ś. Łazarza i starozakonnych w Zamościu.
Tetz Benjamin, w szpitalu starozakonnych w Lublinie.
Michalski Seweryn, w szpitalu więziennym w Janowie.
Wiciejewski Ludwik, w szpitalu ś. Katarzyny w Szczebrzeszynie.

Lekarze praktykujący.

Braun Aleksander, w Kraśniku.
Butrym Julian, w Dubience.
Charytanowicz Stanisław, w Piaskach.
Chrzanowski, w Lublinie.

Ciechoński Marceli, w Lublinie.
Gerhard Izydor, w Nowo-Aleksandryi.
Głogowski Feliks, w Lublinie.
Goldschmidt Hirsz, w Hrubieszowie.
Grzybowski Gustaw, w Tyszowcach.
Janiszewski Aleksander, w Lublinie.
Jankowski Michał, w Lublinie.
Jentys Adam, w Lublinie.
Karczewski Stefan, w Nowéj-Osadzie pod Zamościem.
Konkowski Michał, w Krasnymstawie.
Koperski Ignacy, w Lublinie.
Koziejowski Ignacy, w Opolu.
Krajewski Feliks, w Hrubieszowie.
Kwaśniewski Juliusz, w Lublinie.
Łaniewski Antoni, w Hrubieszowie.
Łukaszewicz Kazimierz, w Kraśniaku.
Muśnicki Mieczysław, w Tarnogrodzie.
Okorski Aleksander, w Lublinie.
Pasiutewicz Ksawery, w Nowo-Alesandryi.
Pawłowski Antoni, w Tomaszowie.
Piramowicz Jan, w Biełgoraju.
Piramowicz Józef, w Biełgoraju.
Pociej Michał w Chołmie.
Rodcewicz Karol, w Lubartowie.
Skawiński Albert, w Krasnymstawie.
Skrzyński Zygmunt, w Zamościu.
Srotowski Walenty, w Lublinie.
Schmidt Ludwik, w Lnblinie.
Surzycki Tomasz, w Lublinie.
Świątkowski Michał, w Wojsławicach.
Tęczyński Jakób, w Łęczny.
Tetz Benjamin, w Lublinie.
Ulanowski Józef, w Lnblinie.
Wasilewski Franciszek, w Janowie.
Wąsowicz Mikołaj, w Chołmie.
Wiciejewski Ludwik, w Szczebrzeszynie.

Wilsohn Wilhelm, w Lublinie.
Wiśniewski Zdzisław, w Chołmie.
Wojde Maurycy, w Nowo-Aleksandryi.
Zański Marceli, w Turobinie.
Żyliński Tomasz, w Lublinie.

Lekarze weterynaryi wolno-praktykujący.

Bartlewicz Ignacy, w Hrubieszowie, weter. okręg.
Chiciński Jan, w Janowie, weter. okręg.
Grochowski Antoni, w Lublinie, weter. okręg.
Wyszyński Antoni, we wsi Łuczkowie.

Właściciele aptek.

Błoński Romuald (dzierżawca), w Krasnymstawie.
Borucki Wincenty, w Chołmie.
Bogucki Henryk, w Lublinie.
Czajkowski Józef, w Tomaszowie.
Duchâteau Aleksander, w Hrubieszowie.
Engelhardt Karol. zarządz. apteką w Kraśniaku.
Górecki Józef, w Kurowie.
Haase Romuald, w osadzie Irena.
Jasiński Julian, w Biełgoraju.
Kaczorowski Tomasz, w Nowéj-Osadzie pod Zamościem.
Kłossowski Karol, w Zamościu.
Koskowski Henryk, w Tyszowcach.
Łapiński Klemens, w Tarnogórze.
Mazurkiewicz Franciszek, w Lublinie.
Otto Maksymilian, w Wojsławicach.
Panceran Józef, w Lubartowie.
Różański Władysław, w Lublinie.
Russyan Ksawery, w Lublinie.
Rzeczniowski Józef, w Tarnogrodzie.
Sieniewicz Ignacy, w Dubience.
Stefański Adam, w Opolu.

Sznirsztejn August, w Lublinie.
Szultz Bronisław, w Lublinie.
Szydoczyński Ludwić, w Łęcznie.
Topolski Antoni, w Szczebrzeszynie.
Treliński Franciszek, w Piaskach.
Talczyński Julian, zarządz. apteką w Janowie.
Treutler Wilhelm. w Nowo-Aleksandryi.
Zadajewski Piotr, w Turobinie.

W gubernii lubelskiéj znajduje się lekarzy 47, lekarzy weterynaryi 5, aptek 29, felczerów 175, akuszerek 43, babek wiejskich 24.

Gubernia Płocka.

Wydział lekarski gubernii Płockiéj.

Ehrlich Marcin, inspektor lekarski.
Kurowski Julian, pomocnik inspektora.
Libchen August, assesor farmacyi.
Zalewski Mateusz, weterynarz gubernialny.

Lekarze powiatowi.

Brzozowski Stanisław, w Płocku.
Buckiewicz Aleksander, w Mławie.
Dzierożyński Władysław, w Rypinie.
Kiernożycki Adam, w Przasnyszu.
Majewski Maksymilian, w Ciechanowie.
Piotrowski Emilian, w Płońsku.
Stępniewski Tymoteusz, w Sierpcu.
Wokulski Seweryn, w Lipnie.

Lekarze miejscy.

Ćwierczakiewicz Edmund, w Wyszogrodzie.
Kasterski Leander, w Dobrzyniu nad Wisłą.

Guszkowski Władysław, w Zakroczymiu.
Kurowski Julian, w Płocku.

Lekarze szpitalni.

Stromfeld Aleksander, w szpitalu Ś-go. Wojciecha, w Mławie.
Drużyłowski Władysław, w szpitalach Ś. Trójcy i więziennym, w Płocku.
Gumowski Władysław, w szpitalu Ś-go. Jana Chryzostoma, w Lipnie.
Gurbski Kazimierz, w szpit. starozakonnych w Płocku.
Strzelbicki Kazimierz, w szpitalu Ś-go Stanisława Kostki, w Przasnyszu.
Wyczałkowski Wincenty, w szpitalu Ś-go. Aleksego Płocku.

Lekarze praktykujący.

Brzozowski Stanisław, w Płocku.
Bogolubow Simeon, we wsi Wymyślinie.
Buckiewicz Aleksander, w Mławie.
Bućkiewicz Adam, w Płocku.
Chmieliński Adolf, w Przasnyszu.
Ćwierczakiewicz Edmund, w Wyszogrodzie.
Drużyłowski Władysław, w Płocku.
Dzierożycki Władysław, w Rypinie.
Ehrlich Marcin, w Płocku,
Gensz Julian, w Drobinie.
Gumowski Władysław, w Lipnie.
Gurbski Kazimierz, w Płocku.
Guszkowski Władysław, w Zakroczymiu.
Hiller Karol, w Płońsku.
Janicki Ludwik, w Raciążu.
Jędrzejewicz Jan, w Płońsku.

Kasterski Leander, w Dobrzyniu nad Wisłą.
Kiernożycki Adam, w Przasnyszu.
Kinel Józef, w Gmi. Regimin, w pow. Ciechanowskim.
Krassowski Floryan, w Płocku.
Krzeczkowski Aleksander, we wsi Opinogórze.
Kurowski Julian, w Płocku.
Lisicki Stanisław, w Płockn.
Majewski Maksymilian, w Ciechanowie.
Malicki Michał, w Mławie.
Mieczkowski Leopold, w Płocku.
Miłakowski Antoni, w Bieżuniu.
Nieznański Ignacy, w Płocku.
Perkal Dawid, w Płocku.
Piotrowski Emilian, w Płocku.
Piotrowski Aleksander, w Bieżuniu.
Rajkowski Franciszek, w Ciechanowie.
Smoliński Michał, w Płocku.
Stępniewski Tymoteusz, w Sierpcu.
Stromfeld Aleksander, w Mławie.
Strzelbicki Kazimierz, w Przasnyszu.
Wnorowski Roman, w Raciążu.
Wokulski Seweryn, w Lipnie.
Wyczałkowski Wincenty, w Płocku.

Lekarze weterynaryi wolno-praktykujący.

Andracki Mikołaj, we wsi Opinogórze.
Junkwitz Salomon, w Raciążu.
Pawłowski Aleksy, w powiecie Rypińskim.
Rządkowski Franciszek, w Płońsku.
Zalewski Mateusz, w Płocku.

Właściciele aptek.

Adamski Wojciech, w Sierpcu.
Borowski Aleksander, zarządzający apteką w Mławie.

Ciechoński Ludomir, w Płońsku.
Jędrzejewski Walerjan, w Płockn.
Iwański Kazimierz, w Raciążu.
Klamiński Albert, zarządca w Płońsku.
Kulesza Ludwik, w Rypinie.
Libchen August, w Płocku.
Neuman Aleksander, w Bieżuniu.
Neuman Teodor, w Lipnie.
Ranecki Wiktor, zarządca w Ciechanowie.
Strupczewski Teofil, zarządzający apteką w Wyszogrodzie.
Szwer Mikołaj, dzierżawca apteki w Przasnyszu.
Szymański Jan, w Zakroczymiu.
Wojewódzki Kazimierz, w Dobrzyniu nad Wisłą.
Wróblewski Stanisław, w Płocku.
Zaborowski Bronisław, w Ciechanowie.

W gubernii Płockiéj znajduje się lekarzy 39, lekarzy weterynaryi 5, aptek 17, felczerów 68. akuszerek i babek wiejskich 37.

Gubernia Siedlecka.

Wydział lekarski gubernii Siedleckiéj.

Czopowski Antoni, inspektor lekarski.
Zawadzki Żelisław, pomocnik inspektora.
Pauli Karol, assesor farmacyi.
Böhm Teofil, weterynarz gubernialny.

Lekarze powiatowi.

Dalecki Feliks, w Białéj,
Gerlach Sylwin, w Radzyniu.
Jahołkowski Piotr, w Garwolinie.
Łada Bazyli, w Siedlcach.

Dziobkowski Jan, w Sokołowie.
Maleszewski Wiktor, w Janowie.
Smorczewski Konstanty, w Włodawie.
Stanczykiewicz Godzisław, w Węgrowie.
Zaboklicki Antoni, w Łukowie.

Lekarze miejscy.

Zawadzki Żelisław, w Siedlcu.

Lekarze szpitalni.

Dalecki Feliks, w szpitalu św. Łazarza w Białéj.
Hebda Stefan, w szpitalu św. Karola Boromeusza, w Białéj.
Pilawski Stanisław, w szpitalu św. Kunegundy, w Radzyniu.
Rafalski Franciczek, w szpitalu św. Konstancyi, w Maciejowicach.
Rosicki Sebastyan, w szpitalu św. Pawła, w Sterdyni.
Rzadkowski Michał, w szpitalu św. Tadeusza w Łukowie.
Stano Henryk, w szpitalu starozakonnych w Międzyrzeczu.
Zawadzki Żelisław w szpitalu Maryjskim, w Siedlcach.

Lekarze praktykujący.

Borysiewicz Jan, w Węgrowie.
Bystrzycki Józef, w Sławatyczach.
Borzobohaty Antoni, w Białéj.
Chamski Władysław, w Siedlcach.
Choryn Franciszek, w Węgrowie.
Czerski Władysław, w Sokołowie.

Czopowski Antoni, w Siedlcach.
Dalecki Feliks, w Białéj.
Dziobkowski Jan, w Sokołowie.
Gąsiorowski Józef, w Siedlcach.
Gerlach Sylwin, w Radzyniu.
Hebda Stefan, w Białéj.
Jabołkowski Piotr, w Garwolinie.
Kisielewski Adolf, w Kocku.
Korabiewicz Michał, w Siedlcach.
Koisiewicz Jan, w Ostrowie.
Łada Bazyli. w Siedlcach.
Maleszewski Wiktor, w Janowie.
Maleszewski Antoni w Sokołowie.
Michałowski Antoni, w Żelechowie.
Nowak Józef w Garwolinie.
Pilawski Stanisław, w Radzyniu.
Pleszczyński Józef, w Żelechowie.
Przygodzki Jakób Andrzéj, w Terespolu.
Rafalski Franciszek, w Maciejowicach.
Rosicki Sebastyan, w Sterdyni.
Rzadkowski Michał, w Łukowie.
Smorczewski Konstanty, w Włodawie.
Stanczykiewicz Godzisław, w Węgrowie.
Stano Henryk, w Międzyrzeczu.
Strzelbicki Stefan, w Siedlcach.
Suliński Józef, w Żelechowie.
Urbanowicz Józef, w Sokołowie.
Wąsowicz Mikołaj, w Białéj.
Wierzbicki Jędrzéj, w Parczewie.
Wolf Michał, w Międzyrzeczu.
Wyszomirski Karol, w Węgrowie.
Zaboklicki Antoni, w Łukowie.
Zawadzki Żelisław, w Siedlcach.
Zieńcina Franciszek, w Łosicach.

Weterynarze praktykujący.

Arndt Paweł, we wsi Wygoda.
Bednarski Aleksander, w Włodawie.
Bitner Aleksander, w Sokołowie.
Böhm Teofil, w Siedlcach.
Hanusz Jędrzéj, w Radzyniu.
Jurewicz Antoni, w Włodawie.
Łuniewski Antoni, w Garwolinie.
Noiszewski Jan, w Białéj.
Trippenbach Aleksander, w Terespolu.
Sobolewski Julian, w Białéj.
Szipowałow Paweł, we wsi Wygoda.
Wolfram Władysław, w Łukowie.

Właściciele aptek.

Ejchler Edward, w Międzyrzeczu.
Grodzicki (Scrowie) w Międzyrzeczu.
Kalicki Klemens, w Ostrowie.
Karo Ferdynand, w Łosicach.
Katelbach (Scrowie), w Radzyniu.
Kobyliński Henryk, w Terespolu.
Kopczyński Michał, w Garwolinie.
Nowiński Jakób, w Łukowie.
Ostrowski Teodor, w Białéj.
Pauli Karol w Siedlcach.
Pisarzewski Stanisław, w Włodawie.
Rieth Konstanty, w Żelechowie.
Sadkowski Piotr, w Kocku.
Smorągiewicz (Scrowie), w Węgrowie.
Szlonskowski Józef, w Sławatyczach.
Szczudłowski (Scrowie), w Parczewie.
Więckowski (Scrowie), w Siedlcach.
Wroński Julian, w Sokołowie.
Zaboklicki (Scrowie), w Janowie.

W gubernii Siedleckiéj znajduje się lekarzy 38, lekarzy weterynaryi 12, aptek 19, felczerów 100, akuszerek 12, babek wiejskich 18.

Gubernia Łomżyńska.

Wydział lekarski gubernii Łomżyńskiéj.

Londyński Roman, inspektor lekarski.
Sawary Stanisław, pomocnik inspektora.
Tock Ludwik, assesor farmacyi:
Ostrowski Leopold, weterynarz gubernialny.

Lekarze powiatowi.

Darski Teofil, w Makowie.
Huzarski Stanisław, w Szczuczynie.
Kroh Władysław, w Mazowiecku.
Łazowski Wojciech, w Ostrołęce.
Niemirowski Michał, w Łomży.
Putkowski Gustaw, w Kolnie.
Tomczycki Jan, w Ostrowiu.
Wasiewicz Józef, w Pułtusku.

Lekarze miejscy.

Sawary Stanisław, w Łomży.
Tymiński Antoni, w Tykocinie.

Lekarze szpitalni.

Dobrzelewski Tadeusz, w szpitalu Ś-go Wincentego a Paulo w Pułtusku.
Londyński Roman, w szpitalu więziennym w Łomży.

Łazowski Wojciech, w szpitalu Ś-go Józefa w Ostrołęce.
Niemirowski Michał, w szpitalu Ś-go Ducha w Łomży.
Wasiewicz Józef, w szpitalu więziennym, w Pułtusku.
Zawadzki Stanisław, w szpitalu Ś-go Stanisława w Szczuczynie.

Lekarze praktykujący.

Darski Teofil, w Makowie.
Dobrzelewski Tadeusz, w Pułtusku.
Dworzak Józef, w Mazowiecku.
Edelsztein Efraim, w Łomży.
Gawełkiewicz Czesław, w Nasielsku.
Huzarski Stanisław, w Szczuczynie.
Kuncewicz Adolf, w Ostrowie.
Kroh Władysław, w Mazowiecku.
Litychowski Franciszek, w Wyszkowie.
Londyński Roman, w Łomży.
Łazowski Wojciech, w Ostrołęce.
Markowski Jan, w Łomży.
Michałowski Stanisław, w Łomży.
Michniewicz Kazimierz w Tykocinie.
Niemirowski Michał, w Łomży.
Olszewski Jan, we wsi Grodzisku powiatu Ostrołęckiego.
Pepłowski Adam, w Łomży.
Pęczkowski Władysław, w Pułtusku.
Putkowski Gustaw, w Kolnie.
Roszkowski Karol, w Czyżewie.
Rucz Teodor, w Makowie.
Sawary Stanisław, w Łomży.
Sokolnicki Franciszek, w Pułtusku.

Tomczycki Jan, w Ostrowie.
Tymiński Antoni, w Tykocinie.
Wasiewicz Józef, w Pułtusku.
Wojnarowski Teodozy, w Grajewie.
Wróbel Tomasz we wzi Trzcinach, powiat Mazowiecki.
Zagórski Jan, we wsi Skłodach, powiat Mazowiecki.
Zawadzki Stanisław, w Szczuczynie.

Lekarze weterynaryi wolno-praktykujący.

Gromczewski Stanisław, w Pułtusku.
Jarmoc Marcin, w Ciechanowcu.
Ostrowski Leopold, w Łomży.
Pokrzywnicki Filip, w Pułtusku.
Strobach Ludwik, w Ostrowie.

Właściciele aptek.

Babski Ryszard, w Ostrołęce.
Biegański Jan, w Myszyńcu.
Chludziński Jakób, w Tykocinie.
Grabowski Józef, w Nasielsku.
Magdonald Eneasz, w Stawiskach.
Mango Stanisław, w Pułtusku.
Nerlewski Stanisław, w Szczuczynie.
Nowca Julian, zarządzający apteką w Ostrowie.
Olechowski Paweł, w Czyżewie.
Ostaszewski Wojciech, dzierżawca apteki w Pułtusku.
Piasecki Piotr, w Łomży.
Rakoczy Konstanty, w Zambrowie.
Rychter Ignacy, w Kolnie.

Śmiejewski Jan, zarządzający filialną apteką St. Mango, w Serocku.
Tock Ludwik, w Łomży.
Wszeborowski Aleksander, w Wyszkowie.
Zacharyasiewicz Władysław, w Makowie i Różanie.
Żmijewski Hipolit, w Mazowiecku.

W gubarnii Łomżyńskiśj znajduje się lekarzy 30, lekarzy weterynaryi 5, aptek 20, felczerów 55, akuszerek 20.

Gubernia Radomska.

Wydział lekarski gubernii Radomskiéj.

Rewoliński Teofil, inspektor lekarski.
Brudzyński Ludwik, pomocnik Inspektora.
Frick Adolf, assesor farmacyi.
Bratz Jakób, asseror weterynaryi.
Orłowski Stanisław, sekretarz.

Lekarze powiatowi.

Chodakowski Leon, w Sandomierzu.
Drzazdżyński Władysław, w Kozienicach.
Mroczkowski Włodzimierz, w Opatowie.
Popiel Jan, w Końsku.
Przychodzki Jan, w Radomiu.
Wawnikiewicz Franciszek, w Opocznie.
Zielowski Paweł, w Iłży.

Lekarze miejscy.

Brudzyński Ludwik, w Radomiu.
Nejman Julian, w Ostrowcu.

Ronthal Walenty, w Szydłowcu.
Samborski Felicyan, w Zawichoście.
Zawistowski Onufry w Przedborzu.

Lekarze szpitalni.

Brudzyński Ludwik, w Szpitalu więziennym w Radomiu.
Chodakowski Leon, w Szpitalu więziennym, w Sandomierzu.
Gosławski Emil, w szpitalu Ś-go Kazimierza w Radomiu.
Kieffer Tytus, w szpitalu Ś-go Władysława w Opocznie.
Lewiński Marceli, w szpitalu Ś-go Leona w Opatowie.
Przychodzki Jan, w szpitalu starozakonnych w Radomiu.
Szpot Teofil, w szpitalu Ś-go Ducha w Sandomierzu.

Lekarze praktykujący.

Ambrożewicz Stanisław, w Białobrzegach.
Brudzyński Ludwik, w Radomiu.
Chodakowski Leon, w Sandomierzu.
Chrzanowski Włodzimierz, w Bodzechowie.
Czerwiński Jan, w Ostrowcu.
Drzażdżyński Władysław, w Kozienicach.
Gosławski Emil, w Radomiu.
Hałatkiewicz Feliks, w Klimontowie.
Kieffer Tytus, w Opocznie.
Klecki Walery, w Radomiu.
Krassowski Franciszek, w Smogorzewie.
Kwaśniewski Bonawentura, w Radomiu.

Leśniewski Jan, w Radomiu.
Lewandowski Gustaw, w Radomiu.
Lewiński Marceli, w Opatowie.
Lisiecki Maciej, w Staszowie.
Mokrzycki Antoni, w Wąchocku.
Mroczkowski Włodzimierz, w Opatowie.
Nejman Julian, w Ostrowcu.
Olszewski Paweł, w Zwoleniu.
Płużański Zygmunt, w Przysusze.
Popiel Jan, w Końskich.
Przychodzki Jan, w Radomiu.
Rewoliński Teofil, w Radomiu.
Ronthal Walenty, w Szydłowcu.
Rott Władysław, w Staszowie.
Samborski Felicyan, w Zawichoście.
Siekaczyński Walenty, w Radomiu.
Staroniewicz Fortunat, w Białobrzegach.
Suligowski Felicyan, w Radomiu.
Szpot Teofil, w Sandomierzu.
Szymanowski Wincenty, w Żarnowie.
Trepka Władysław, w Solcu.
Tryjarski Antoni, w Przedborzu.
Vogdt Stanisław, w Ożarowie.
Wawnikiewicz Franctszek, w Opocznie.
Zawistowski Onufry, w Przedborzu.
Zielowski Paweł, w Iłży.

Lekarze weterynaryi.

Bratz Jakób, w Radomiu.
Czajkowski Konstanty, w Staszowie.
Majewski Jan, w Zawichoście,
Wierzbieniec Julian, w Sandomierzu.

Właściciele aptek.

Brandt Ksawery, w Radomiu.
Bratasiewicz Ludwik, w Żarnowie.

Chrzystkowski Antoni, w Kozienicach.
Długosz Julian, w Szydłowcu.
Frick Adolf, w Radomiu.
Koczwarski Korneli, w Zwoleniu.
Krafft Kazimierz, w Staszowie.
Krężelewski Leon, w Lipsku.
Kuligowski Walery, w Opocznie.
Majewski Karol, w Przysusze.
Mech Stanisław, w Końskich.
Mroczkowski Władysław, w Iłży.
Narębski Józef, w Końskich.
Niklewicz Edward, w Radoszycach.
Orłowski Jan, w Nowéj Słupi.
Piotrowski Wiktor, w Ożarowie.
Prusinowski Jan, w Przedborzu.
Przybyłko Antoni, w Radomiu.
Rakowski Aleksander, w Zawichościu.
Skomorowski Tymoteusz, w Białobrzegach.
Słomski Józef, w Klimontowie.
Strużyński Leon, w Opatowie.
Szymański Wilhelm, w Sandomierzu.
Tracewicz Antoni (Scrowie), w Wąchocku.
Wołowski Adolf, w Ostrowcu.

Właściciel składów materyałów aptecznych.

Freyer Antoni, w Radomiu.

W gubernii Radomskiéj znajduje się lekarzy 37, weterynarzy 4, aptek 24, felczerów 145, akuszerek 33, obok wiejskich 6.

Gubernia Kielecka.

Wydział lekarski gubernii Kieleckiéj.

Sokołowski Leon, inspektor lekarski.
Andrzejewski Antoni, pomocnik inspektora

Łukomski Aleksander, assesor farmacyi.
Strumpf Adam, weterynarz gubernialny.

Lekarze powiatowi.

Andrzejewski Jan, w Kielcach.
Chałgasiewicz Marek, w Olkuszu.
Gawroński Ksawery, w Pińczowie.
Jeżewski Aleksander, w Andrzejowie.
Liebkind Arnold, w Włoszczowie.
Pyrkosz Leopold, w Miechowie.
Sulicki Jakób, w Stopnicy.

Lekarze miejscy.

Andrzejewski Antoni, w Kielcach.
Bzowski Leopold, w Proszowicach.
Rodzewicz Wincenty, w Chęcinach.
Rumprecht Wincenty, w Wolbromie.

Lekarze szpitalni.

Buszyński Józef, w szpitalu św. Błażeja, w Olkuszu.
Łuszczkiewicz Stefan, w szpitalu św. Aleksandra, w Kielcach.
Michniewicz Felicyan, w Szpitalu św. Anny, w Miechowie.

Lekarze praktykujący.

Andrzejewski Jan, w Kielcach.
Andrzejewski Antoni, w Kielcach.
Biegański Aleksander, w Słomnikach.
Buszyński Józef, w Olkuszu.
Bzowski Leopold, w Proszowicach.
Chałgasiewicz Marek, w Olkuszu.

Czarkowski Wacław, w Szczekocinach.
Dymnicki Józef, w Busku.
Dziarkowski Wilhelm, we wsi Wiencławicach.
Fabian Aleksander, w Suchedniowie.
Gawroński Ksawery, w Pińczowie.
Gojewski Adam, w Proszowicach.
Hasman Wincenty, w Stopnicy.
Jeleński Henryk, w Działoszycach.
Jeżowski Aleksander, w Andrzejowie.
Liebkind Arnold, w Włoszczowie.
Łuczkiewicz Stefan, w Kielcach.
Michniewicz Felicyan, w Miechowie.
Możdżeński Lucyan, w Szkalbmierzu.
Olesiewicz Paweł, w Andrzejowie.
Pyrkosz Leonard, w Miechowie.
Rodziewicz Michał, w Chęcinach.
Rompalski Jan, w Pilicy.
Rosenzweig Leon, w Proszowicach.
Rumprecht Wincenty, w Wolbromie.
Sokołowski Leon, w Kielcach.
Steuermark Henryk, w Działoszycach.
Steuermark Szymon, w Skierniewicach.
Sulicki Jakób, w Stopnicy.
Szymanowski Wincenty, w Wodzisławiu.
Wesołowski Józef, w Włoszczowie.
Zeydowski Julian, w Chmielniku.

Lekarze weterynaryi wolno-praktykujący.

Buczwiński Leon, wet. okr. w Słomnikach.
Strumpf Adam, w Kielcach.

Właściciele aptek.

Borecki Karol, w Korczynie.
Chrościcki Zdzisław, zarządzający apteką, w Olkuszu.

Francki Maksymilian, w Miechowie.
Frandzia Wojciech, w Andrzejowie.
Janczurowicz Feliks, zarządzający apteką, w Pilicy.
Karsznicki Władysław, w Działoszycach.
Költz Mieczysław, w Szczekocinach.
Kuchciński Piotr, w Busku.
Łukomski Aleksander, dzierżawca apteki, w Kielcach.
Maliński Franciszek, w Pińczowie.
Maszadro Jan, w Słomnikach.
Nowak Leopold, w Skalbmierzu.
Odrobiński Karol, w Chmielniku.
Rajdecki Ludwik, zarz. w Wodzisławiu.
Ryl Aleksander, w Chęcinach.
Rylski Felicyan, we Włoszczowie.
Sikorski Antoni, w Proszowicach.
Strzelbicki Karol, w Kielcach.
Wrotnowski Konstanty, w Koszycach.
Żelazowski Jan, w Stopnicy.
Żołnowski Jan, dzierżawca apteki, w Wolbromie.

W gubernii Kieleckiéj znajduje się lekarzy 31 lekarzy weterynaryi 2, aptek 21, felczerów 115, akuszerek 29.

Gubernia Piotrkowska.

Wydział Lekarski gubernii Piotrkowskiéj.

Mianowski Ksawery, inspektor lekarski.
Ronthaler Teofil, pomocnik inspektora lekarsk.
Gampf Józef, assesor farmacyi.

Babicki Aleksander, weterynarz gubernialny.
Giziewicz Józef, sekretarz wydziału.
Domański Ksawery, urzędnik do pisma.

Lekarze powiatowi.

Altenberger Gustaw, w Łodzi.
Grabowski Ludwik, w Bendzinie.
Goltz Rudolf, w Brzezinach.
Mulewicz Heliodor, p. o. lek. powiatu, w Częstochowie.
Rassumowski Maksymilian, w Rawie.
Ratold Aleksander, w Piotrkowie.
Stupnicki Leon, w Noworadomsku.
Szalewski Antoni, w Łasku.

Lekarze miejscy.

Bando Wilhelm, w Zgierzu.
Fligel Leopold, w Tomaszowie.
Sztercel Gustaw, w Łodzi.
Tymiński Ignacy, w Pabijanicach.
Ronthaler Teofil, w Piotrkowie.

Lekarze szpitalni.

Barok Adam, w szpitalu ś. Aleksandra w Łodzi.
Florkiewicz Władysław, w szpitalu ś. Joanny w Koniecpolu.
Fritsche Gustaw, w Częstochowie.
Kulski Julian, w szpitalu ś. Aleksandra w Noworadomsku.
Ramlow Saladyn, w szpitalu zakładów górniczych, w Dąbrowie.

Wolberg Bernard, w szpitalu przy domu badań w Piotrkowie.

Wygrzywalski Maryan, w szpitalu św. Trójcy i starozakonnych, w Piotrkowie.

Zagórowski Andrzej, w szpitalu św. Ducha, w Rawie.

Lekarze praktykujący.

Altenberger Gustaw, w Łodzi.
Bando Wilhelm, w Zgierzu.
Barok Adam, w Łodzi.
Bartkiewicz Stanisław, w Pabijanicach.
Bierliński Jan, w Nowém-Mieście.
Bursztyński Salezy, w Częstochowie.
Danecki Leopold, w Bełchatowie.
Erlicki Alfons, w Częstochowie.
Fajans Maurycy, w Częstochowie.
Fliegel Leopold, w Tomaszowie.
Florkiewicz Władysław, w Koniecpolu.
Fritsche Gustaw, w Częstochowie.
Goldrath Markus, w Łodzi.
Goltz Rudolf, w Brzezinach.
Grabowski Ludwik, w Bendzinie.
Gronau Jan, w Krzepicach.
Gruszczyński Franciszek w Widawie.
Kleszczowski Franciszek, w Piotrkowie.
Koch Teofil, w Noworadomsku.
Koczorowski Walenty, w Piotrkowie.
Kulski Julian, w Noworadomsku.
Landowski Wincenty, w Łodzi.
Linhard Karol, w Wolborzu.
Lohrer Julian, w Łodzi.
Marks Gustaw, w Sulejowie.
Mianowski Ksawery, w Piotrkowie.

Michałowski Adam, w Zgierzu.
Mulewicz Heliodor, w Częstochowie.
Nęcki Józef, w Sosnowicach.
Nielepiński Julian, w Przyrowie.
Orkisz Józef, w Rawie.
Pawluć Jerzy, w Białéj.
Plichta Stanisław, w Łodzi.
Płodowski Tomasz, w Siewierzu.
Ramlow Saladyn, w Dąbrowie Górniczéj.
Rassumowski Maksymilian, w Rawie.
Rode Jan, w Tomaszowie.
Ratold Aleksander, w Piotrkowie.
Ronthaler Teofil, w Piotrkowie.
Ruszczykowski Bronisław, w Żarkach.
Saski Władysław, w Brzezinach.
Strzyżowski Antoni, w Piotrkowie.
Stupnicki Leon, w Noworadomsku.
Szalaj Adolf, w Noworadomsku.
Szalewski Antoni, w Łasku.
Szancer Stanisław, w Piotrkowie.
Sztercel Gustaw, w Łodzi.
Sternschus Jozue, w Bendzinie.
Tymiński Ignacy, w Pabijanicach.
Urbach Michał, w Łodzi.
Winzenberg Józef, w Częstochowie.
Wodnicki Józef, w Bendzinie.
Wolberg Adolf, w Łodzi.
Wolberg Bernard, w Piotrkowie.
Wygrzywalski Maryan, w Piotrkowie.
Zagórowski Andrzej, w Rawie.

Lekarze weterynaryi wolno-praktykujący.

Babicki Aleksander, w Piotrkowie. weter. guber.
Jakobsohn Franciszek, w Łodzi.

Koch Karol, pomocnik weteryn. w Łodzi.
Markowski Wincenty, w Rawie, weter. okręgu.
Sawicki Hipolit, pomocnik weteryn. w Nowo-radomsku.
Selig Karol, w Łodzi.

Właściciele aptek.

Ansztad Karol, w Zgierzu.
Czyżewicz Mikołaj, w Piotrkowie, mag. farm.
Długoszewski Antoni, w Koniecpolu i Przyrowie (filia).
Gampf Józef, w Piotrkowie.
Gebel Józef, dzierżawca apteki S-rów Rozmarynowskiego w Piotrkowie, mag. farm.
Graśś Marcelli, w Łasku.
Gronau Aleksander, w Krzepicach.
Januszewicz Józef, zarządz. apt. S-rów Sowińskiego, w Bendzinie.
Kuźnicki Marcelli, w Łodzi.
Lange Aleksander, w Tomaszowie (zarządz.).
Latuszewski Antoni, w Sulejowie.
Lejnweber Maksymilian, w Łodzi, mag. farm.
Ludwik Edward, w Łodzi, mag. farm.
Maszadro Feliks, w Częstochowie.
Michalski Wincenty, w Rawie.
Miller Fryderyk, w Łodzi.
Nernheim Hillary, w Widawie (zarządz.)
Orłowski Gracyan, w Brzezinach.
Pasierbiński Stanisław, w Siewierzu.
Popławski Józef, w Białéj.
Radomski Apolinary, w Nowém-Mieście.
Rosner Julian, w Pabijanicach.
Soczołowski Kazimierz, w Noworadomsku, mag. farm.
Strzelecki Ksawery, w Rawie, mag. farm.

Szabelski Ludwik, w Częstochowie.
Szydłowski Gustaw, w Żarkach.
Tegazzo Józef, w Tuszynie.
Tomczyński Józef, w Bełchatowie.
Wenda Romuald, w Częstochowie, mag. farm.
Ziemski Teofil, w Zgierzu.
Żółciński Józef, w Dąbrowie górniczéj.

W Gubernii Piotrkowskiéj znajduje się lekarzy 57, lekarzy weterynaryi 7, aptek 32, felczerów 147, akuszerek 67.

Gubernia Kaliszska.

Wydział lekarski gubernii Kaliszskiéj.

Wejss Waldemar, inspektor lekarski.
Merkel Juliusz, pomocnik inspektora lekarskiego.
Jensz Julian, assesor farmacyi.
Borowski Walenty, assesor weterynaryi.

Lekarze powiatowi.

Biliński Bogusław, w Kole.
Kuszel Witold, w Łęczycy.
Hindemit Aleksander, w Kaliszu.
Czerszyk Konstanty, w Turku.
Grodnicki Józef, w Koninie.
Stępkowski Floryan, w Słupcy.
Raźniewski Józef, w Sieradzu.
Wilczyński Władysław, w Wieluniu.

Lekarze miejscy.

Kaczkowski Ignacy, w Warcie.
Merkel Juliusz, w Kaliszu.

Thugutt August, w Łęczycy.
Sikorski Leon, w Zduńskiéj Woli.
Wejss Ferdynand, w Ozorkowie.

Lekarze szpitalni.

Bieling Edward, w szpitalu Śgo Józefa w Sieradzu.
Cytwic Józef, starszy lekarz w szpitalu Śtéj Trójcy w Kaliszu.
Kątkiewicz Stanisław, w szpitalu Wszystkich Świętych w Wieluniu.
Kosztulski Teodor, w szpitalu Śgo Ducha w Koninie.
Sztam Antoni, w szpitalu Śgo Mikołaja w Łęczycy.
Stopierzyński Władysław, w szpitalu starozakonnych w Kaliszu.
Sturm Adolf, młodszy lekarz szpitala Ś. Trójcy w Kaliszu.

Lekarze praktykujący.

Bieling Edward, w Sieradzu.
Biliński Bogusław, w Kole.
Bondi Edward, w Kleczewie.
Buchner Józef, w Piątku.
Chałupczyński Adam, w Izbicy.
Cytwic Józef, w Kaliszu.
Czajczyński Franciszek, w Warcie.
Czerszyk Konstanty, w Turku.
Drozdowski Adam, w Kaliszu.
Frank Leopold, w Pyzdrach.
Gersz Władysław, w Koninie.
Glücksmann Leon, w Działoszynie.
Gluziński Ferdynand, w Sompolnie.
Grekowicz Julian w Kaliszu.
Grodnicki Józef, w Koninie.
Hindemit Aleksander, w Kaliszu.

Horain Michał, w Uniejowie.
Jakubowski Hipolit, w Szadku.
Kaczkowski Ignacy, w Warcie.
Kątkiewicz Stanisław, w Wieluniu.
Kiedrowski Józef, w Błaszkach.
Koelner Maurycy, w Kole.
Kostecki Kajetan, w Kaliszu.
Kosztulski Teodor, w Koninie.
Kuszel Witold, w Łęczycy.
Lange Robert, w Turku.
Małachowski Stefan, w Dąbiu.
Merkel Juliusz, w Kaliszu.
Mieszczański Kazimierz, w Warcie.
Nowakowski Władysław, w Dąbiu.
Nowiński Napoleon, w Ozorkowie.
Pietrzykowski Jan, w Wieruszowie.
Poznański Adam, w Kaliszu.
Pieczyński Teodor, we wsi Rożniatowie.
Pieńkiewicz Adam, w Kłodawie.
Raczyński Kazimierz, w Kaliszu.
Raźniewski Józef, w Sieradzu.
Redlich Bernard, w Kaliszu.
Rokossowski Antoni, w Wieluniu.
Rostkowski Antoni, w Stawiszynie.
Rutkowski Franciszek, w Kole.
Rymarkiewicz Antoni, w Kaliszu.
Rymarkiewicz Józef, w Kaliszu.
Sikorski Leon, w Zduńskiéj Woli.
Sokólski Eugeniusz, w Złoczewie.
Stańczukowski Walenty, w Kaliszu.
Stanisławski Józef, w Sieradzu.
Stępkowski Floryan, w Słupcy.
Stopierzyński Władysław, w Kaliszu.
Sztam Antoni, w Łęczycy.
Sturm Adolf, w Kaliszu.

Weiss Waldemar, w Kaliszu.
Wejss Ferdynand, w Ozorkowie.
Wilczewski Waleryan, w Błaszkach.
Wilczyński Władysław, w Wieluniu.
Wnorowski Antoni, w Poddębicach.

Lekarze weterynaryi.

Borowski Walenty, w Kaliszu.
Frölich Tomasz, w Turku.
Knappe Roman, w Uniejowie.
Napieralski Symplicyusz, w Łęczycy.
Ostrzykowski Jan, w Koninie.
Hirszowski Gustaw, w Kleczewie.
Szczerbiński Stanisław, w Kaliszu.

Właściciele aptek.

Bełkowski Zygmunt, w Izbicy.
Bujakowski Piotr, w Sompolnie.
Czerwiecki (Scrowie), w Uniejowie.
Drzewiecki Tomasz, w Poddębicach.
Dutkiewicz (Scrowie), w Sieradzu.
Dukiet Wojciech, w Kleczewie.
Grocholski Adolf, w Turku.
Henkelmann (Scrowie), w Zduńskiéj Woli.
Hildebrandt Stanisław, w Kaliszu.
Jensz Julian, w Kaliszu.
Knabe Henryk, w Wieruszowie.
Kołłupajło Teofil, w Kłodawie.
Lesiński Antoni, w Wieluniu.
Leskiewicz Feliks, w Koninie.
Lesser Emilian, w Kaliszu.
Ługowski Konstanty, w Szadku.

Nowierski Lucyan, w Łęczycy.
Nowierski (Scrowie), w Koninie.
Piotrowski (Scrowie), w Kole.
Polkowski Emilian, w Piątku.
Rzączyński Anzelm, w Kaliszu.
Semadeni Andrzéj, w Wieluniu.
Śniegecki Konstanty, w Złoczewie.
Śniegocki Ludwik, w Warcie.
Śniegocki (Scrowie), w Warcie.
Sokolnicki Hippolit, w Pyzdrach.
Szulke Aleksander, w Sieradzu.
Teychert Konrad, w Łęczycy.
Tholibowski Stanisław, w Stawiszynie.
Wejl Robert, w Ozorkowie.
Wilamowski Wojciech, w Dąbiu.
Wilczyński Korneli, w Działoszynie.
Woke (Sukcesserowie), w Słupcy.

W gubernii Kaliszskiéj znajduje się lekarzy 55, weterynarzy 7, aptek 32, felczerów 115, akuszerek 67.

Gubernia Suwałkska.

Wydział lekarski gubernii Suwałkskiéj.

Kühlewein Fryderyk, inspektor lekarski.
Zdanowicz Symforyan pomocnik inspektora.
Reindel Jakób, assesor farmacyi.
Kierkowski Józef, weterynarz gubernialny.

Lekarze powiatowi.

Dombrowski Ryszard, w Sejnach.
Daniłłowicz Leon we Władysławowie.
Guttowski Napoleon, w Wołkowyszkach.
Saks Tymoteusz, w Suwałkach.
Smolski Tomasz, w Maryampolu.
Weryha Andrzej, w Augustowie.
Windischbauer Mieczysław, w Kalwaryi.

Lekarze miejscy.

Zdanowicz Symforyan, w Suwałkach.

Lekarze szpitalni.

Bakinowski Aleksander, w szpitalu Śgo Szymona w Sejnach.
Ibiański Cezaryusz, w szpitalu Śgo Jerzego w Kalwaryi.
Kosiński Stanisław, w szpitalu Śgo Piotra i Pawła w Suwałkach.
Kulesza Karol, w szpitalu starozakonnych wSuwałkach.
Matusiewicz Władysław, w szpitalu więziennym w Kalwaryi.
Uściński Edward, w szpitalu Ś-téj Małgorzaty, w Maryampolu.

Lekarze praktykujący.

Bakinowski Aleksander, w Sejnach.
Daniłłowicz Leon, we Władysławowie.
Dombrowski Ryszard, w Seynach.
Helman Józef, w Sejnach.
Guttowski Napoleon, w Wołkowyszkach.
Ibiański Cezaryusz, w Kalwaryi.
Kamiński Tomasz, w Kibartach.
Kosiński Stanisław, w Suwałkach.
Kühlewein Fryderyk, w Suwałkach.
Kulesza Karol, w Suwałkach.
Matusiewicz Władysław, w Kalwaryi.
Mościcki Adam, w folw. Grykopolu.
Piotrowski Józef, Bolesław, Maryan, w Władysławowie.
Popow Piotr, w osadzie Kibartach.
Rząśnicki Otton, w Prenach.
Sawicki Leon, w Wejwerach.
Saks Tymoteusz w Suwałkach.
Smolski Tomasz, w Maryampolu.
Szukiewicz Wincenty, w Suwałkach.

Tomkiewicz Ignacy, w Szakach.
Uściński Edward, w Maryampolu.
Weryha Andrzéj, w Augustowie.
Windischbauer Mieczysław, w Kalwaryi.
Zdanowicz Symforyan, w Suwałkach.

Weterynarze praktykujący.

Budzyński Alfons, w Maryampolu.
Gortyński Jakób, w Sztabinie.
Kierkowski Józef, w Suwałkach.

Właściciele aptek.

Damski Michał, w Szakach.
Moryno Karol, w Wierzbołowie.
Możdżyński Karol, w Kalwaryi.
Pietruszek Balbina, w Władysławowie.
Polakowska Helena w Prenach.
Reindel Józef, w Augustowie.
Reindel Jakób, w Suwałkach.
Sukiennicki Piotr, we wsi Aleksocie.
Szpohr Adolf, w Wołkowyszkach.
Störmer Otto, w Sejnach.
Wagner Adolf, w Kalwaryi.
Witkowski Romuald, w Maryampolu.
Wolinin Ludwik, w Serejach.
Zawadzki Mikołaj, w Suwałkach.

W gubernii Suwałkskiéj znajduje się lekarzy 26, weterynarzy 4, aptek 14, felczerów 32, akuszerek 10.

W całém Królestwie Polskiem znajduje się lekarzy 616, weterynarzy 76, aptek 273, dentystów 11, felczerów 1355, akuszerek 869.

PIŚMIENNICTWO LEKARSKIE.

Wydawnictwa Redakcyi Gazety Lekarskiéj.

I. GAZETA LEKARSKA

PISMO TYGODNIOWE

poświęcone

wszystkim gałęziom umiejętności lekarskich, farmacyi i weterynaryi

wychodzi od dnia 1 Lipca 1866 roku. Rocznie wychodzą 2 tomy, które zaczynają się od dnia 1 Stycznia i od 1 Lipca; z dniem 1 Stycznia 1873 roku zaczyna się tom czternasty.

„Rys historyczno-statystyczny szpitali i innych zakładów dobroczynnych w Królestwie Polskiem" jako dodatek bezpłatny do Gazety Lekarskiéj, w ciągu dalszym i w roku przyszłym dołączany będzie.

Cena „Gazety Lekarskiéj": 1) w Warszawie. w Redakcyi i w Księgarniach z odnoszeniem do mieszkań rocznie rs. pięć, półrocznie rs. dwa, kop. pięćdziesiąt: 2) na prowincyi z prze-

słaniem do wszystkich miejsc Cesarstwa i Królestwa: rocznie rs. sześć, półrocznie rs. trzy. Prenumerata na prowincyę przyjmuje się wyłącznie w Redakcyi.

Tomy Gaz. Lek. z lat ubiegłych są do nabycia po rs. 4 każdy (z przesłaniem).

II. BIBLIOTEKA
UMIEJĘTNOŚCI LEKARSKICH.

Pismo to ma na celu: *a*) przedstawienie obecnego stanu nauki lekarskiéj we wszystkich jéj gałęziach, i *b*) ciągłe śledzenie za postępami wiedzy lekarskiéj we wszystkich krajach.

Stosownie do tego zadania Biblioteka Umiejętności Lekarskich rozpada się na trzy działy.

Pierwszy z nich, przedstawiający obecny stan nauki lekarskiéj, zamyka w sobie:

1) Dzieła oryginalne lub tłumaczone z obcych języków, obejmujące wszystkie gałęzie medycyny teoretycznéj i praktycznéj.

Dzieła te, podług przyjętego obecnie przy wykładzie podziału nauk lekarskich, są następujące:

1. Anatomia Opisowa. 2. Anatomia Praktyczna. 3. Anatomia Chirurgiczna. 4. Ana-

tomia Patologiczna. 5. Akuszerya. 6. Balneologia i Klimatoterapia. 7. Chemia Lekarska. 8. Chirurgia Teoretyczna. 9. Chirurgia Operacyjna. 10. Dermatologia. 11. Elektroterapia. 12. Embryologia. 13. Encyklopedya i Metodologia (Propedeutyka) nauk lekarskich. 14. Epizoocyologia i Weterynarya Policyjna. 15. Farmacya. 16. Farmakognozya. 17. Farmakologia i Receptura. 18. Fizyka Lekarska. 19. Fizyologia. 20. Gynekologia. 21. Histologia i Histochemia. 22. Historya Medycyny i Chorób. 23. Hygiena i Dyetetyka. 24. Laryngoskopia i Rynoskopia. 25. Medycyna Sądowa. 26. Oftalmologia. 27. Otiatrya. 28. Patologia i Terapia Szczegółowa. 29. Patologia Ogólna. 30. Pedyatrya. 31. Policya Lekarska. 32. Psychiatrya. 33. Syfilidologia. 34. Terapia Ogólna. 35. Termometrya. 36. Toksykologia. 37. Uroskopia. 38. Wykład Auskultacyi i Perkussyi.

Wiele z dzieł powyższych ozdobione są drzeworytami i chromolitografiami.

Dzieła te wychodzą peryodycznie (rocznie 200 arkuszy druku) i nabywać je można na drodze prenumeraty rocznéj (rs. 20) lub półrocznéj (rs. 10), albo téż pojedyńczemi tomami lub zeszytami. Kupujący pojedyńczy tom lub zeszyt, obowiązani są, w miarę wyjścia, do kupienia całego odrębnego dzieła.

Prenumerata na wszystkie dzieła od początku wydawnictwa do 1 Stycznia 1873 roku wyno-

si rs. 108. Dalsza prenumerata wynosi rs. 10 półrocznie..

Wyszły już w oddzielnych tomach lub zeszytach i są do nabycia następujące dzieła:

1. *Akuszerya* (Dr. Neugebauer). Tomu I-go zeszyt I-szy. Cena rs. 3.
2. *Anatomia opisowa ciała ludzkiego* (K. Gurbski). Tomu I-go zeszyt I. Cena rs. 1 kop. 50. Zeszyt 2-gi cena rs. 1 kop. 50.
3. *Anatomia patologiczna* (prof. Brodowski) tomu I-go połowa 1-sza. Cena rs. 3 kop. 45.
4. *Anatomia praktyczna.* (Dr. Wacław Mayzel). Cena rs. 4. [Dzieło skończone].
5. *Auskultacya i Perkussya* (Dr. Wyrzykowski). Cena rs. 3. [Dzieło skończone].
6. *Chirurgia ogólna i szczegółowa* (profesor Girsztowt). Tom II. Zeszyt I. Cena rs. 1 k. 50. Zeszyt 2-gi rs. 1 k. 50.
7. *Chirurgia operacyjna* (Dr. Kwaśnicki, Stankiewicz, Wszebor). Tom I. Cena rs. 5 kop. 75.
8. *Dermatologia* (Dr. Al. Stockmann). Cena rs. 3. [Dzieło skończone].
9. *Farmacya* (Dr. A. Fabian). Tomu I-go zeszyt 1-szy. Cena rs. 3. Zeszyt 2-gi rs. 1 kop. 50. Zeszyt 3-ci rs. 1 k. 35. Razem za tom I-szy rs. 5 kop. 85. Tom III-ci rs. 6 kop. 30.

10. *Farmakognozya* (prof. Trapp). Tom I. Cena rs. 4 kop. 40. Tom II. Cena rs. 3 kop. 60. [Dzieło skończone].

11. *Farmakologia* i *Receptura* (Dr. Wyrzykowski). Tom I. Cena rs. 5 kop. 25. Tom II. Cena rs. 5 kop. 55. [Dzieło skończone].

12. *Fizyologia* (Donders-Hoyer). Tomu I-go zeszyt 1-szy. Cena rs. 1 kop. 50. Zeszyt 2-gi rs. 4 kop. 20. Tom II-gi rs. 2 kop. 80, czyli razem za obadwa tomy rs. 8 kop. 50. [Dzieło skończone].

13. *Ginekologia* (Dr. M. Gruel). Cena rs. 6. [Dzieło skończone].

14. *Histologia* i *Histochemia.* (Dr. St. Witkowski). Część I. Cena rs. 5 kop. 75. Część II. Cena rs. 4 kop. 80. [Dzieło skończone].

15. *Historya Medycyny* (Dr. A. Heinrich). Tomu I-go zeszyt 1-szy. Cena rs. 1 kop. 20.

16. *Kurs medycyny praktycznéj* czyli *Patologia i Terapia szczegółowa* (prof. Łuczkiewicz). Tomu I-go część I-sza. Cena rs. 3 kop. 30.

17. *Laryngoskopia i Rynoskopia.* (Dr. B. Taczanowski). Cena rs. 1 k. 20. [Dzieło skończone].

18. *Oftalmologia* (Dr. Jodko). Tomu I-go część 1-sza, cena rs. 1 kop. 80; część

2-ga rs. 1 kop. 20. (Fom III-ci (Dr. Gepner), zeszyt 1-szy, cena rs. 2 kop. 70.

19) *Pediatrya* (Dr. Sommer). Zeszyt 1-szy. Cena rs. 4.

20. *Policya Lekarska* (Dr. Pappenheim). Tomy trzy. Cena rs. 12.

21. *Psychiatrya* (pr. Pląskowski). Zeszyt I-szy, cena rs. 2 kop. 30.

22. *Rys praktycznéj Otiatryi.* (B. Taczanowski). Cena rs. 2 kop. 30. [Dzieło skończone].

23. *Toksykologia* (pr. Wisłocki). Część ogólna. Cena rs. 2.

24. *Uroskopia* czyli *Badanie i Semiotyka moczu.* (Dr. Witkowski). Cena rs. 3 kop. 60. [Dzieło skończone].

25. *Rys historyczno-statystyczny szpitali i innych zakładów dobroczynnych w Królestwie Polskiem.* Tom I-szy z planami szpitali. Cena rs. 6.

W drugim dziale „Biblioteki Umiejętności Lekarskich" zawiera się:

2) Historya Szpitali i Zakładów Dobroczynnych.

Dla prenumeratorów Gazety Lekarskiéj dział ten, jako dodatek dołącza się bezpłatnie. Do dziś dnia wyszedł tom pierwszy i oddzielnie sprzedaje się po rs. 6.

Trzeci nareszcie dział, mający na celu śledzenie za postępami wiedzy lekarskiśj, zawierać będzie krótki ale dokładny obraz corocznych postępów całéj medycyny we wszystkich krajach czyli streszczenie wszystkich prac, które w ciągu roku ogłoszone zostały drukiem i pod jakim bądź względem przyczyniają się do postępu wiedzy lekarskiéj. Dział ten nosi nazwę:

5) Przegląd Postępów Nauki Lekarskiéj.

Przegląd prac za rok 1871 obecnie wychodzi i prenumerować go można albo oddzielnie, albo téż razem „z Dziełami" wyżéj wyliczonemi, lub z „Gazetą Lekarską". Przegląd roczny za r. 1871 obejmie 50 arkuszy drobnego i ścisłego druku i wychodzi zeszytami po 10 arkuszy każdy. Cena Przeglądu roczna wynosi: 1) dla prenumeratorów „Gazety Lekarskiéj" i pierwszego działu „Bibl. Um. Lek." t. j. Dzieł rs. 4; 2) dla prenumeratorów saméj „Gazety Lekarskiéj" rs. 6; 3) dla nieprenumerujących pism powyższych rs. 8 (z przesyłką).

Przegląd P. N. L. za rok 1870 kosztuje rsr. 6.

IV. RYS CHIRURGII TEORETYCZNÉJ OGÓLNÉJ I SZCZEGÓŁOWÉJ.

Przekład Dzieła Heitzmann'a.

Cena rs. 6 (z przesyłką)

III. KALENDARZ LEKARSKI
na rok 1873.
Cena rsr. 1.

POD PRASSĄ:

IV. KATALOG DZIEŁ LEKARSKICH POLSKICH,
LUB PRZEZ LEKARZY POLAKÓW NAPISANYCH.

Od wydania pierwszéj książki lekarskiéj w Polsce aż do ostatnich czasów. Przedpłata rsr. 1. Po wyjściu z druku dla nieprenumeratorów cena wynosić będzie rsr. 3.

V. SŁOWNIK LEKARSKI.
Cena (przedpłata) rs. 6.

Po wyjściu z druku dla nieprenumeratorów cena wynosić będzie rsr. 12.

Redakcya Gazety Lekarskiéj i Biblioteki Umiejętności Lekarskich w Warszawie, przy rogu ul. Jasnéj i Zielonego placu, w domu Jaroszyńskiego, Nr. 1364 (1 nowy), mieszkania Nr. 6.

Redaktor i Wydawca PROF. DR. GIRSZTOWT.

DZIENNIK.

STYCZEŃ.

Środa 1.	Czwartek 2.
20 Grudnia.	21 Grudnia.
Nowy Rok. Fulgentego B.	Makarego Op.

Piątek 3. 22 Grudnia. Daniela M. i Genowefy P.	Sobota 4. 23 Grudnia. Tytusa i Grzegorza BB.

STYCZEŃ.

Niedziela 5.	Poniedziałek 6.
24 Grudnia.	25 Grudnia.
Telesfora P. i Emilijanny P.	Trzech Króli.

Wtorek 7. 26 Grudnia. Lucyana M. i Teodory W.	Środa 8. 27 Grudnia. Seweryna Opata

Czwartek 9.	Piątek 10.
28 Grudnia.	29 Grudnia.
Marcyanny Panny Męcz.	Agatona P. i Wilhelma B.

Sobota 11. 30 Grudnia. Higina i Teodora.	Niedziela 12. 31 Grudnia. Arkadjusza i Honoraty.

STYCZEŃ.

Poniedziałek 13. Nowy Rok v. s. 1. Weroniki i Godfryda.	Wtorek 14. 2. Hilarego i Feliksa.

Środa 15.	Czwartek 16.
3.	4.
Pawła 1-go Pustelnika.	Marcelego i Ottona.

Piątek 17.	Sobota 18.
5.	6.
Antoniego Opata.	Katedry ś. Piotra w Rz. i Pryski.

STYCZEŃ.

Niedziela 19.	Poniedziałek 20.
7.	8.
Henryka B. i Ferdynanda.	Fabiana i Sebastiana.

Wtorek 21. 9. Agnieszki Panny M.	Środa 22. 10. Wincentego i Anastazego.

STYCZEŃ.

Czwartek 23.	Piątek 24.
11.	12.
Zaślub. Najśw. Maryi Panny.	Tymoteusza Bis. i Felicyana.

Sobota 25.	Niedziela 26.
13.	14.
Nawrócenie św. Pawła.	Paulina i Polikarpa.

STYCZEŃ.

Poniedziałek 27.	Wtorek 28.
15.	16.
Jana Chryzostoma i Anieli.	Karola i Rajmunda.

29 Środa. 17. Franciszka Salezego.	30 Czwartek. 18. Martyny Panny.

STYCZEŃ.

Piątek 31. 19. Piotra i Marceli.	Piątek 31. 19. Piotra i Marceli.

LUTY.

Sobota 1. 20 Stycznia. Ignacego i Brygidy.	Niedziela 2. 21 Stycznia. **Oczyszczenie N.M.P.**

Poniedziałek 3. 22 Stycznia. Błażeja Biskupa M.	Wtorek 4. 23 Stycznia. Ansgarego B.

LUTY.

Środa 5. 24 Stycznia. Agaty Panny M.	Czwartek 6. 25 Stycznia. Doroty Panny M.

LUTY.

Piątek 7.	Sobota 8.
26 Stycznia.	27 Stycznia.
Romualda Opata.	Jana z Matty W.

Niedziela 9. 28 Stycznia. *Starozapustna.* Apolonii P.	Poniedziałek 10. 29 Stycznia. Scholastyki Panny.

LUTY.

Wtorek 11. 30 Stycznia. Eufrozyny Panny.	Środa 12. 31 Stycznia. Gaudentego i Eulalji.

LUTY.

Czwartek 13.	Piątek 14.
1.	2.
Juliana i Jordana.	Walentego Kapłana.

Sobota 15.	Niedziela 16.
3.	4.
Faustyna i Jowity.	*Mięsopustna.* Julianny Panny.

LUTY.

Poniedziałek 17.	Wtorek 18.
5.	6.
Silwina i Donata.	Konstancyi Panny.

Środa 19.	Czwartek 20.
7.	8.
Konrada Wyznawcy.	Eucharyusza B.

LUTY.

Piątek 21.	Sobota 22.
9.	10.
Eleonory Panny.	Katedry św. Piotra w Ant.

LUTY.

Niedziela 23. 11. *Zapustna.* Romany Panny.	Poniedziałek 24. 12. Macieja Apost.

Wtorek 25.	Środa 26.
13.	14.
Flawiana M.	† *Popielec.* Aleksandra B.

LUTY.

Czwartek 27.	Piątek 28.
15.	16.
Anastazego i Leandra.	Romana Opata.

MARZEC.

Sobota 1.	Niedziela 2.
17 Luty.	18 Luty.
Albina Biskupa.	*Wstępna.* Heleny Cesarz.

MARZEC.

Poniedziałek 3.	Wtorek 4.
19 Luty.	20 Luty.
Kunegundy Cesarzowéj.	Kazimierza Królewicza.

MARZEC.

Środa 5. 21 Luty. † Teofila i Fryderyka.	Czwartek 6. 22 Luty. Wiktora i Wiktoryna.

MARZEC.

Piątek 7.	Sobota 8.
23 Luty.	24 Luty.
† Tomasza z Akwinu.	† Jana Bożego i Beaty Panny.

MARZEC.

Niedziela 9.	Poniedziałek 10.
25 Luty.	26 Luty.
Sucha. Franciszki Rzymianki.	SS. 40 Męczenników.

MARZEC.

Wtorek 11.	Środa 12.
27 Luty.	28 Luty.
Konstantyna Wyznawcy.	Grzegorza Papieża.

Czwartek 13. 1. Nicefora i Modesty.	Piątek 14. 2. Matyldy Królowéj.

MARZEC.

Sobota 15.	Niedziela 16.
3.	4.
Longina i Leontyny.	*Głucha.* Cyryaka Dyakona.

MARZEC.

Poniedziałek 17.	Wtorek 18.
5.	6.
Gertrudy Panny.	Gabryela Archanioła.

MARZEC

Środa 19.	Czwartek 20.
7.	8.
Józefa Oblubieńca N.M.P.	Wincentego i Eufemii.

MARZEC.

Piątek 21. 9. Benedykta Opata.	Sobota 22. 10. Pawła i Oktawiana.

Niedziela 23. 11.	Poniedziałek 24. 12.
Środopustna. Katarzyny Szwed.	Marka i Tymoteusza.

MARZEC.

Wtorek 25.	Środa 26.
13.	14.
Zwiast. N.M.P. i Ireneusza.	Ludgera Biskupa.

MARZEC.

Czwartek 27. 15. Ruperta Biskupa.	Piątek 28. 16. Syxta P. i Doroteusza.

MARZEC.

Piątek 29. 17. Cyrylla Dyak. Męczennika.	Sobota 30. 18. *Biała.* Kwiryna M.

MARZEC.

Niedziela 31. 19. Kornelli i Balbiny MM.	Niedziela 31. 19. Kornelli i Balbiny MM.

Sobota 29. 17. Cyrylla Dyak. Męczennika.	Niedziela 30. 18. *Biała.* Kwiryna M.

MARZEC.

Poniedziałek 31. 19. Kornelii i Balbiny MM.	Poniedziałek 31. 19. Kornelii i Balbiny MM.

KWIECIEŃ.

Wtorek 1. 20 Marca. Teodory i Hugona.	Środa 2. 21 Marca. Franciszka à Paulo.

KWIECIEŃ.

Czwartek 3. 22 Marca. Ryszarda Biskupa.	Piątek 4. 23 Marca. Izydora i *N.M.P. Bolesnéj.*

KWIECIEŃ.

Sobota 5. 24 Marca. Wincentego Fer. W.	Niedziela 6. 25 Marca. *Kwietnia.* Wilhelma Opat.

KWIECIEŃ.

Poniedziałek 7. 26 Marca. Epifaniusza Biskupa.	Wtorek 8. 27 Marca. Dyonizego Biskupa.

KWIECIEŃ.

Środa 9. 28 Marca. Maryi Kleofy.	Czwartek 10. 29 Marca. Ezechiela Proroka.

Piątek 11. 30 Marca. Leona Papieża.	Sobota 12. 31 Marca. Juliusza P. M.

KWIECIEŃ.

Niedziela 13.	Poniedziałek 14.
1.	2.
Wielkanoc. Hermenegilda.	Tyburcyusza.

Wtorek 15.	Środa 16.
3.	4.
Bazylisy i Anastazyi PP.	Lamberta Męcz.

KWIECIEŃ.

Czwartek 17.	Piątek 18.
5.	6.
Rudolfa Biskupa.	Apoloniusza Męcz.

KWIECIEŃ.

Sobota 19.	Niedziela 20.
7.	8.
Hermogenesa Męczen.	Sulpicyusza. *Op. Ś. Józefa.*

Poniedziałek 21.	Wtorek 22.
9.	10.
Anzelma Biskupa.	Sotera i Kaja.

KWIECIEŃ.

Środa 23. 11. Wojciecha Bisk. Męcz.	Czwartek 24. 12. Bony Panny.

Piątek 25.	Sobota 26.
13.	14.
Marka Ewangelisty.	Marcelina i Kleta.

KWIECIEŃ.

Niedziela 27.	Poniedziałek 28.
15.	16.
Teofila. *Grobu Chr.*	Witalisa Męczen.

KWIECIEŃ.

Wtorek 29. 17. Piotra Męczen.	Środa 30. 18. Katarzyny Seneńskiéj Panny.

MAJ.

Czwartek 1.	Piątek 2.
19 Kwietnia.	20 Kwietnia.
Filipa i Jakóba. ●	Atanazego B. i Zygmunta.

MAJ.

Sobota 3. 21 Kwietnia. Znalezienie Ś. Krzyża.	Niedziela 4. 22 Kwietnia. Florjana. *Opieki Ś. Józefa.*

M A J.

Poniedziałek 5. 23 Kwietnia. Piusa V Papieża.	Wtorek 6. 24 Kwietnia. Jana w Oleju.

M A J.

Środa 7. 25 Kwietnia. † Dominiki Panny.	Czwartek 8. 26 Kwietnia. Stanisława Biskupa.

Piątek 9. 27 Kwietnia. Grzegorza Biskupa.	Sobota 10. 28 Kwietnia. Antonina i Izydora.

Niedziela 11. 29 Kwietnia. Mamerta. *N.P.M. Łask.*	Poniedziałek 12. 30 Kwietnia. Pankracego Męczennika.

MAJ.

Wtorek 13. 1. Serwacego Biskupa.	Środa 14. 2. Bonifacego Męczennika.

M A J.

Czwartek 15.	Piątek 16.
3.	4.
Zofii z trzema córkami.	Jana Napom. i Ubalda.

MAJ.

Sobota 17.	Niedziela 18.
5.	6.
Paschalisa i Weroniki.	Feliksa B. i Wenanda.

MAJ.

Poniedziałek 19.	Wtorek 20.
7.	8.
† Piotra Celestyna P. i Iwan.	† Bernarda Seneńskiego.

M A J.

Środa 21.	Czwartek 22.
9.	10.
† Donata Męczennika.	**Wniebowst. P.** Julii P. M.

Piątek 23.	Sobota 24.
11.	12.
Dezyderyusza Bis. Męcz.	Joanny Wdowy.

MAJ.

Niedziela 25. 13. Grzegorza VII Papieża.	Poniedziałek 26. 14. Filipa Neryusza.

Wtorek 27.	Środa 28.
15.	16.
Jana Pap. i Bedy Kaplana.	Germana Biskupa.

MAJ.

Czwartek 29.	Piątek 30.
17.	18.
Teodozyi Męcz.	Feliksa Papieża.

Sobota 31. 19. Petroneli Panny.	Sobota 31. 19. Petroneli Panny.

CZERWIEC.

Niedziela 1.	Poniedziałek 2.
20 Maja.	21 Maja.
Zesł. Ducha. Ś. Fortunata.	Blandyny Panny.

Wtorek 3. 22 Maja. Klotyldy Król. i Erazma B. M.	Środa 4. 23 Maja. † Opata Bis. i Saturniny P. M.

Czwartek 5. 24 Maja. Bonifacego B. i Waleryi M.	Piątek 6. 25 Maja. † Norberta Biskupa.

CZERWIEC.

Sobota 7.	Niedziela 8.
26 Maja.	27 Maja.
† Roberta Opata.	**Trójcy św.** Maxym. i Med.

CZERWIEC.

Poniedziałek 9.	Wtorek 10.
28 Maja.	29 Maja.
Pryma i Felicyana MM.	Małgorzaty Królowy Szwedzkiéj.

CZERWIEC.

Środa 11. 30 Maja. Barnaby Apost.	Czwartek 12. 31 Maja. **Boże Ciało.** Onufrego Pust.

CZERWIEC.

Piątek 13.	Sobota 14.
1.	2.
Antoniego Padewskiego.	Bazylego Bisk

CZERWIEC.

Niedziela 15.	Poniedziałek 16.
3.	4.
Wita i Modesta.	Benona B. i Justyny P. M.

Wtorek 17.	Środa 18.
5.	6.
Adolfa B. Marcyana M.	Marka i Marcelina MM.

CZERWIEC.

Czwartek 19.	Piątek 20.
7.	8.
Gerwazego i Protazego MM.	Sylwerjusza i *Serca Jezus.*

Sobota 21.	Niedziela 22.
9.	10.
Aloizego Gonzagi.	Paulina Bisk.

CZERWIEC.

Poniedziałek 23.	Wtorek 24.
11.	12.
Agrypiny Panny M.	*Narodzenie św. Jana Chrzcic.*

Środa 25.	Czwartek 26.
13.	14.
Prospera Bisk.	Jana i Pawła MM.

Piątek 27.	Sobota 28.
15.	16.
Władysława Kr. Wyzn.	Ireneusza Biskupa.

CZERWIEC.

Niedziela 29. 17. Piotra i Pawła.	Poniedziałek 30. 18. Emilii i Lucyny PP.

LIPIEC.

Wtorek 1. 19 Czerwiec. Teodoryka Kapłana.	Środa 2. 20 Czerwiec. *Nawiedz. N.M.P.* i Ottona.

LIPIEC.

Czwartek 3. 21 Czerwiec. Heliodora i Anatoliusza B.	Piątek 4. 22 Czerwiec. Józefa Kalasantego Wyzn.

LIPIEC.

Sobota 5.	Niedziela 6.
23 Czerwiec.	24 Czerwiec.
Filomeny P. M.	Dominiki P. M.

LIPIEC.

Poniedziałek 7.	Wtorek 8.
25 Czerwiec.	26 Czerwiec.
Apolloniusza i Pulcheryi P.	Elżbiety Wd. i Kiliana Bis.

Środa 9.	Czwartek 10.
27 Czerwiec.	28 Czerwiec.
Cyrylla B. i Anatoli M.	7 braci MM. synów Felicyty.

Piątek 11.	Sobota 12.
29 Czerwiec.	30 Czerwiec.
Sabina Wyz. i Pelagii P. M.	Jana Gwalberta.

LIPIEC.

Niedziela 13.	Poniedziałek 14.
1.	2.
Małgorzaty i *Jana z Dukli.*	Bonawentury B.

LIPIEC.

Wtorek 15.	Środa 16.
3.	4.
Rozesłanie Apostołów.	*N.M.P. Szkaplerznéj.*

LIPIEC.

Czwartek 17. 5. Aleksego Wyznawcy.	Piątek 18. 6. Szymona z Lipnicy i Kamilla.

Sobota 19.	Niedziela 20.
7.	8.
Wincentego à Paulo.	Eliasza Pr. i Czesława.

LIPIEC.

Poniedziałek 21.	Wtorek 22.
9.	10.
Daniela Pror. i Praxedy P.	Maryi Magdaleny.

LIPIEC.

Środa 23. 11. Apolinara B. M.	Czwartek 24. 12. Krystyny P. M.

LIPIEC.

Piątek 25.	Sobota 26.
13.	14.
Jakóba Apost.	*Anny Matki N. M. Panny.*

LIPIEC.

Niedziela 27. 15. Natalii i Kunegundy.	Poniedziałek 28. 16. Innocentego Kapł. i Celsa M.

Wtorek 29.	Środa 30.
17.	18.
Marty i Serafiny PP.	Abdona i Senneny MM.

LIPIEC.

Czwartek 31.	Czwartek 31.
19.	20.
Ignacego Lojoli W.	Ignacego Lojoli W.

Piątek 1. 20 Lipiec. Piotra w Okowach.	Sobota 2. 21 Lipiec. *N. M. P. Anielskiéj.*

SIERPIEŃ.

Niedziela 3.	Poniedziałek 4.
22 Lipiec.	23 Lipiec.
Znalezienie S. Szczepana.	Dominika Wyz.

SIERPIEŃ.

Wtorek 5.	Środa 6.
24 Lipiec.	25 Lipiec.
N. P. M. Śnieżnej.	*Przemienienie Pańskie.*

SIERPIEŃ.

Czwartek 7. 26 Lipiec. Kajetana Wyzn.	Piątek 8. 27 Lipiec. Cyryaka Larga i Smaragda.

SIERPIEŃ.

Sobota 9. 28 Lipiec. Romana Męcz.	Niedziela 10. 29 Lipiec. Wawrzyńca M.

SIERPIEŃ.

Poniedziałek 11.	Wtorek 12.
30 Lipiec.	31 Lipiec.
Zuzanny i Dygny PP.	Klary Panny.

SIERPIEŃ.

Środa 13.	Czwartek 14.
1.	2.
Hippolita i Kassyana MM.	† Euzebiusza Wyzn.

SIERPIEŃ.

Piątek 15. 3. Wniebowzięcie N. M. P.	Sobota 16. 4. Rocha Wyznawcy.

SIERPIEŃ.

Niedziela 17.	Poniedziałek 18.
5.	6.
Anastazyi i Jacka.	Agapita Męcz. i Bronisławy.

SIERPIEŃ.

Wtorek 19.	Środa 20.
7.	8.
Benigny i Rufina W.	Bernarda Opata.

SIERPIEŃ.

Czwartek 21.	Piątek 22.
9.	10.
Joanny Fremiot Wdowy.	Symforyana Męcz.

SIERPIEŃ.

Sobota 23.	Niedziela 24.
11.	12.
Filipa Benicyusza.	Bartłomieja Apostoła.

SIERPIEŃ.

Poniedziałek 25.	Wtorek 26.
13.	14.
Ludwika Króla.	Zefiryna Papieża.

Środa 27.	Czwartek 28.
15.	16.
Cezaryusza i Przenieś. Ś. Kazim.	Augustyna B. Dok. Kościoła.

Piątek 29.	Sobota 30.
17.	18.
Ścięcie Ś. Jana Chrzciciela.	Feliksa M. i Róży Limańsk.

Niedziela 31.	Niedziela 31.
19.	19.
Rajmunda W.	Rajmunda W.

WRZESIEŃ.

Poniedziałek 1.	Wtorek 2.
20 Sierpień.	21 Sierpień.
Idziego Opata.	Stefana Kr. Węg. i Justa B.

WRZESIEŃ.

Środa 3.	Czwartek 4.
22 Sierpień.	23 Sierpień.
Izabeli Królowéj i Eufrozyny.	RozaliiPonormitań. P.

WRZESIEŃ.

Piątek 5. 24 Sierpień. Wawrzyńca i Justyniana B.	Sobota 6. 25 Sierpień. † Zacharyasza Pror.

WRZESIEŃ.

Niedziela 7. 26 Sierpień. Reginy i Joachima.	Poniedziałek 8. 27 Sierpień. **Narodzenie N. M. P.**

WRZESIEŃ.

Wtorek 9.	Środa 10.
28 Sierpień.	29 Sierpień.
Gorgoniusza M.	Mikołaja z Tol. i Pulcheryi.

WRZESIEŃ.

Czwartek 11. 30 Sierpień. Prota Męcz. i Teodory Pok.	Piątek 12. 31 Sierpień. Walerjana i Salezego MM.

WRZESIEŃ.

Sobota 13. 1. Maurycyusza B.	Niedziela 14. 2. Podw. Ś. Krzyża. i *Im. M.*

WRZESIEŃ.

Poniedziałek 15.	Wtorek 16.
3.	4.
Nikodema Kapłana M.	Cypryana B. i Eufemii Panny.

Środa 17.	Czwartek 18.
5.	6.
† Pięciu ran Ś. Franciszka.	Józefa z Kop. i Tomasza.

WRZESIEŃ.

Piątek 19.	Sobota 20.
7.	8.
† Januaryusza Męcz.	† Eustachiusza M.

WRZESIEŃ.

Niedziela 21. 9. Mateusza Apost.	Poniedziałek 22. 10. Maurycego M.

WRZESIEŃ.

Wtorek 23.	Środa 24.
11.	12.
Tekli Panny M.	*N. M. P. od wykupienia niewol.*

WRZESIEŃ.

Czwartek 25.	Piątek 26.
13.	14.
Cypryana i Justyny MM.	Aurelii Panny.

WRZESIEŃ.

Sobota 27.	Niedziela 28.
15.	16.
Kosmy i Damiana MM.	Wacława i Ładysł. z Gieln.

WRZESIEŃ.

Poniedziałek 29.	Wtorek 30.
17.	18.
Michała Archan.	Hieronima Doktora Kościoła.

PAŹDZIERNIK.

Środa 1.	Czwartek 2.
19 Wrzesień.	20 Wrzesień.
Remigiusza Biskupa.	Aniołów Stróżów.

Piątek 3.	Sobota 4.
21 Wrzesień.	22 Wrzesień.
Kandyda M. i Ludomira.	Franciszka Seraf. W.

PAŹDZIERNIK.

Niedziela 5. 23 Wrzesień. *N. P. M. Różańcowéj.*	Poniedziałek 6. 24 Wrzesień. Brunona Wyzn.

PAŹDZIERNIK.

Wtorek 7. 25 Wrzesień. Justyny Panny Męcz.	Środa 8. 26 Wrzesień. Brygidy Wdowy.

Czwartek 9. 27 Wrzesień. Dyonizego Bisk. Męcz.	Piątek 10. 28 Wrzesień. Franciszka Borgiasza Wyz.

PAŹDZIERNIK.

Sobota 11.	Niedziela 12.
29 Wrzesień.	30 Wrzesień.
Placydy Panny.	Maxym. i Wincent. Kadłubka.

PAŹDZIERNIK.

Poniedziałek 13. 1. Edwarda Kr.	Wtorek 14. 2. Kalixta Papieża M.

Środa 15.	Czwartek 16.
3.	4.
Jadwigi Wd. i Teresy P.	Florentyna Biskupa.

PAŹDZIERNIK.

Piątek 17.	Sobota 18.
5.	6.
Wiktora B. i Lucyny M.	Łukasza Ewang. Apost.

PAŹDZIERNIK.

Niedziela 19. 7. Piotra z Alkantary.	Poniedziałek 20. 8. Ireny Panny.

Wtorek 21.	Środa 22.
9.	10.
Urszuli Panny.	Korduli P. M. i Alfonsa.

Czwartek 23.	Piątek 24.
11.	12.
Jana Kapistrana.	Rafała Archan.

Sobota 25.	Niedziela 26.
13.	14.
Kryspa i Kryspina MM.	Ewarysta i Jana Kantego,

PAŹDZIERNIK.

Poniedziałek 27.	Wtorek 28.
15.	16.
Sabiny Męcz.	Szymona i Judy Apost.

PAŹDZIERNIK.

Środa 29.	Czwartek 30.
17.	18.
Narcyza B. i Euzebii P. M.	Zenobiusza B. i Zenobii P.

PAŹDZIERNIK.

Piątek 31. 19. Wolfganga Biskupa.	Piątek 31. 19. Wolfganga Biskupa.

LISTOPAD.

Sobota 1. Październik 20. Wszystkich Świętych.	Niedziela 2. Październik 21. Wiktora Bisk.

LISTOPAD.

Poniedziałek 3. 22 Październik. *Dzień Zaduszny.* Huberta B.	Wtorek 4. 23 Październik. Karola Borom. Bisk. Wyzn.

LISTOPAD.

Środa 5.	Czwartek 6.
24 Październik.	25 Październik.
Emeryka, Zachar. i Elżbiety.	Leonarda Wyzn.

LISTOPAD.

Piątek 7. 26 Październik. Wilibalda Bisk.	Sobota 8. 27 Październik. Godfryda Bisk. Wyzn.

LISTOPAD.

Niedziela 9. 28 Październik. Teodora. *Op. N.M.P.*	Poniedziałek 10. 29 Październik. Andrzeja z Awelinu.

LISTOPAD.

Wtorek 11. 30 Październik. Marcina Bisk.	Środa 12. 31 Październik. 5 braci Męcz.

LISTOPAD.

Czwartek 13.	Piątek 14.
1.	2.
Dydaka Wyzn.	Serapiona i Klemensa W.

LISTOPAD.

Sobota 15. 3. Leopolda Wyzn.	Niedziela 16. 4. Edmunda i *Stanisława Kostki.*

LISTOPAD.

Poniedziałek 17. 5. Salomei Panny.	Wtorek 18. 6. Maxyma Bisk.

Środa 19.	Czwartek 20.
7.	8.
Elżbiety Kr. Węgier.	Feliksa Walezego W.

LISTOPAD.

Piątek 21. 9. *Ofiarowanie N.M.P.*	Sobota 22. 10. Cecylii Panny Męcz.

LISTOPAD.

Niedziela 23.	Poniedziałek 24.
11.	12.
Klemensa P. M.	Jana od Krzyża Wyzn.

LISTOPAD.

Wtorek 25. 13. Katarzyny Panny Męcz.	Środa 26. 14. Piotra i Aleksandra B. M.

LISTOPAD.

Czwartek 27. 15. Barlaama Pust.	Piątek 28. 16. Mansweta B. i Rufina M.

LISTOPAD.

Sobota 29.	Niedziela 30.
17.	18.
Saturnina Męcz.	Andrzeja Apost.

GRUDZIEŃ.

Poniedziałek 1. 19 Listopad. Eligiusza Bisk.	Wtorek 2. 20 Listopad. Bibianny Panny.

GRUDZIEŃ.

Środa 3. 21 Listopad. Franciszka Ksawerego.	Czwartek 4. 22 Listopad. Barbary Panny Męcz.

GRUDZIEŃ.

Piątek 5. 23 Listopad. Sabby Op. i Piotra Chryzost.	Sobota 6. 24 Listopad. Mikołaja Bisk.

GRUDZIEŃ.

Niedziela 7. 25 Listopad. Ambrożego B. D. K.	Poniedziałek 8. 26 Listopad. **Niepokalan. Pocz. N.MP.**

GRUDZIEŃ.

Wtorek 9. 27 Listopad. Leokadyi P. M. i Waleryi P.	Środa 10. 28 Listopad. *N. M. P. Loretańskiej.*

GRUDZIEŃ.

Czwartek 11. 29 Listopad. Damazego Papieża W.	Piątek 12. 30 Listopad. Synezyusza i Aleksandra MM.

GRUDZIEŃ.

Sobota 13. 1. Łucyi i Otylii PP.	Niedziela 14. 2. Spirydiona B.

GRUDZIEŃ.

Poniedziałek 15. 3. Ireneusza Męcz.	Wtorek 16. 4. Euzebiusza B. M. i Adelajdy.

Środa 17.	Czwartek 18.
5.	6.
† Łazarza Bisk.	Gracyana Bisk.

GRUDZIEŃ.

Piątek 19.	Sobota 20.
7.	8.
† Faustyny Wdowy.	† Teofila Męcz.

Niedziela 21.	Poniedziałek 22.
9.	10.
Tomasza Apost.	Flawiana i Zenona MM.

Wtorek 23.	Środa 24.
11.	12.
Wiktoryi Panny Męcz.	† *Wigilia*. Adama i Ewy.

GRUDZIEŃ

Czwartek 25. 13. Narodzenie Chrystusa P.	Piątek 26. 14. Szczepana Męczennika.

Sobota 27.	Niedziela 28.
15.	16.
Jana Ewangelisty.	Młodzianków.

GRUDZIEŃ.

Poniedziałek 29.	Wtorek 30.
17.	18.
Tomasza Kantuaryjskiego.	Eugeniusza B. i Dawida Kr.

GRUDZIEŃ.

Środa 31. 19. Sylwestra Pap.	Środa 31. 19. Sylwestra Pap.

Przegląd roczny.

Miesiąc	Przychód		Rozchód	
	Rubli	Kop.	Rubli	Kop.
Styczeń . . .				
Luty				
Marzec. . . .				
Kwiecień. . .				
Maj				
Czerwiec. . .				
Lipiec				
Sierpień . . .				
Wrzesień . .				
Październik .				
Listopad . . .				
Grudzień. . .				
Razem.				